

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCII., št. 3
marec – sušec

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Anton Križ, Ivan Kuljaj, Janko
Mehle, Boštjan Pokorny, Lojze
Števanec in Branko Vasa*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-pošti (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom odgo-
vorne osebe ZLD/LD, in fotografi-
je pa v originalu ali na CD. Pripišite
tudi svojo telefonsko številko.
Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,
od 15 do 25 besed 5 €,
od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: M. Samar

IZ VSEBINE:

L. Bradač:	Pridobitev koncesije izkoristimo sebi in divjadi v prid!	116
M. Toš:	Zagledani v naravo in zazrti v nov dan	117
IZ DNEVNEGA TISKA		118
MENJA IN PREDLOGI		120
D. Urnkar –		
N. Šuštarč:	Kdo je lahko član LZS?	120
B. Kolar –	Predlog za ponovno obravnavo stališča	
N. Šuštarč:	o večkratni članarini LZS	121
G. Šuler:	Posegi v gorski in gozdni svet	122
S. Volarič:	Umetni rovi za jamarjenje	126
B. Pokorny:	Kako še izboljšati upravljanje s smradjo v Sloveniji	130
B. Avbar:	Malomarno hranjenje lovskega orožja lahko povzroči hude posledice!	135
R. Erhatic Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...	136
PO LOVSKEM SVETU		137
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	137
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		138
K. Pesniški:	Lisjak in jazbec	138
LOVSKA ORGANIZACIJA		141
F. Rotar:	»V enem letu smo naredili veliko; ne pa vsega!	141
L. Bradač:	Zakaj izobraževalni seminarji za ocenjevanje škode od divjadi	144
B. Leskovic:	Uspostavljanje za cenilce škode od divjadi na območju ZLD Ljubljana	144
M. Likar:	Omizje o strategiji, viziji in organiziranosti LZS	145
M. Toš:	»Na mladih svet stoji ...«	146
B. Kanižar:	Srečanje lovcev s kmetovalci in lastniki zemljišč	147
F. Rotar:	Pregled odstrela in izgub divjadi na Koroškem	148
E. Krašna:	Prijateljsko druženje LD Nanos in LD Koper traja že skoraj 40 let	148
J. Šumak:	Obnovljen lovski dom na Grmadi	149
O. Bakal:	Tradicionalno prednovoletno strelsko tekmovanje	150
M. Kogelnik:	50 let lovske družine Libeliče	150
MLADI PIŠEJO		151
JUBILANTI		152
LOVSKI OPRTNIK		153
V. Rutar:	Združenje lovcev Ilirskobistriškega okraja	153
K. Žgavec:	Moj prvi, a malo drugačen	155
F. Rotar:	Samonikli koroški rezbar	155
M. Toš:	Prijetno ob leseni peči	156
V. Andrejašič:	Pogon, kakršnega ne pomnijo	156
J. Habjan:	Okruten primer krivolova na območju LD Selca	157
J. Šumak:	Obiskali našega 90-letnika	158
F. Rotar:	Gril 7. na EP rukačev v Dortmundu	158
M. Toš:	Nove knjige – Miran Hafner: Jelenjad	159
V SPOMIN		160
LOVSKA KINOLOGIJA		161
I. Lovrenčič:	Istrski brak (nadaljevanje)	161
KZS:	Predvidena legla	162

SLIKA NA NASLOVNICI:

Medved – *Ursus arctos*

Foto: W. Nagel

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.-31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

mladica:

1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.-31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.-31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.

ovca:

1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.-31. 1.

svinja:

1. 7.-31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.-31. 12.

Poljski zajec

1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.-31. 3.

Navadni polh

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec

1. 9.-30. 10.

Pižmovka

1. 8.-31. 3.

Nutrija

1. 1.-31. 12.

Fazan

1. 9.-15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.-15. 1.

Šoja

20. 8.-28. 2.

Sraka

1. 8.-28. 2.

Siva vrana

10. 8.-28. 2.

Pridobitev koncesije izkoristimo sebi in divjadi v prid!

Leta 2008 so spremembe oziroma dopolnitve Zakona o divjadi in lovstvu omogočile, da je po štirih letih le napočil čas, da se v Sloveniji končno uredi področje lova. Kot starešina ene od lovskih družin lahko rečem, da me je motilo, ker država ni poskrbela za takojšnje izvajanje zakona, ki ga je sprejel parlament. Moteč je bil nenehni pritisk združenja lastnikov zemljišč in gozdov ter vsiljevanje drugačne ureditve lovstva v Sloveniji. Vsak akt, ki ga sprejmejo državni organi, nas tako pripelje korak bližje k našemu cilju, to pa je ureditev razmer za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Zgodba o koncesijah je tako zakorakala v peto leto. Zdaj smo, iskreno povedano, lahko le veseli, da koncesije niso bile podeljene že prej. V štirih letih so naše LD tako lahko prihranile okrog 15 % prihodka od prodane divjačine in lovnega turizma na leto. Seveda tega denarja nismo porabili, ampak smo ga vestno vračali v lovišča, predvsem za dejavnosti, ki zagotavljajo ohranitev divjadi oziroma, kot bi rekel v žargonu zakona: Porabili smo ga za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih.

Zaradi ureditve razmer in zagotavljanja možnosti za trajnostno gospodarjenje je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju ministrstvo) po sprejetju sprememb Zakona o divjadi in lovstvu (Ur. l. RS, št. 17/2008) aprila 2008 oblikovalo delovno skupino za pripravo Uredbe o podelitvi koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo, ki je bila po vseh zapletih sprejeta na vladi in objavljena v Ur. l. RS, št. 100/2008. 12. 12. 2008 je minister objavil Javni razpis za prvo podelitev koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Namen razpisa je bil, da se opravi prva podelitve koncesij za gospodarjenje z divjadjo v posameznih loviščih v Republiki Sloveniji. Razpis je bil skupen in pripravljen za vsa lovišča, za katera se bo v RS podeljevala koncesija. Koncesijske pogodbe se bodo sklepale za vsako posamezno lovišče.

Iste dne, kot je bil objavljen javni razpis, je kmetijski minister prof. dr. Milan Pogačnik s sklepom imenoval komisijo za pripravo predlogov za koncesionarje za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Komisijo vodi Sašo Novinec, ministrstvo pa pri delu komisije zastopa tudi Matevž Adamič. Ministrstvo poleg vodenja komisije pri njenem delu zagotavlja tehnično in administrativno podporo. V komisiji so naslednji člani: Boris Grabrijan (Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije), Marko Jonožovič (Zavod za gozdove Slovenije), Igor Simšič (Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) in mag. Lado Bradač (Lovska zveza Slovenije). Zunanji člani svoje delo opravljajo brezplačno kot predstavniki organizacije, iz katere prihajajo.

Naloga komisije je natančen pregled vlog, prispelih do določenega roka na javni razpis, in ugotovitev izpolnjevanja vseh zahtevanih pogojev, kot jih določata Zakon o divjadi in lovstvu in Uredba. Komisija mora v 60 dneh od zaključka javnega razpisa ministru predlagati koncesionarja za posamezno lovišče. O končni izbiri predlaganega koncesionarja bo odločil minister z odločbo. Kjer je bilo več prijav za eno lovišče, bo moral vlagatelj neodobrenih vlog izdati odločbo o zavrnitvi.

Kot član komisije lahko povem, da je do končnega roka iz

razpisa (16. 1. 2009) prispelo 421 vlog. Praviloma se je za pridobitev koncesije prijavil le dosednji upravljavec lovišča, ki ima tudi po zakonu prednostno pravico ob prvi podelitvi. Za devet lovišč pa sta prispeli po dve vlogi. Razlogi za to so različni. Ponekod so nastale LD, ki zdaj kandidirajo za lovišče, ali pa je to posledica združitve dveh dosedanjih lovišč v eno in sta se prijavila oba dosedanja upravljavca. V takem primeru se bo upoštevalo pogoj iz razpisa: katero društvo ima več lovcev, ki imajo na območju lovišča v lasti zemljišče ali stalno prebivališče. Več o teh vlogah bo znano, ko bo komisija končala z delom. Služba za stike z javnostjo na MKGP je menila, da se v času podeljevanja ne sme navajati podatkov o konkretnih loviščih, zato moram kot član komisije spoštovati njeno odločitev. Verjetno konkretne LD že vedo, o katerih loviščih pišemo, saj je bilo v preteklosti veliko aktivnosti za ureditev razmerij med takimi družinami. Po odpiranju vlog smo na podlagi ugotovljenega stanja tudi pisno zahtevali, da je treba dopolniti osem vlog. Take LD bodo morale pohiteti in dostaviti potrdila, ki smo jih zahtevali zaradi dopolnitve vloge. Za vse druge velja, da pri pridobitvi koncesije ne bo večjih ovir.

Foto: M. Pogačnik – Diana

Za vse popolne vloge zdaj poteka postopek preverjanja izpolnjevanja pogojev. Vsekakor pa se mora vsak starešina kot odgovorna oseba LD zavedati, da je s podpisom izjave, ki jo je predložil vlogi, jamčil, da LD izpolnjuje vse zahtevane pogoje. Če bo pozneje ugotovljeno, da tega ne izpolnjujejo, je tudi to razlog za odvzem koncesijske pogodbe. Zato na tem mestu ni odveč opozorilo, da ni dovolj le podpisati izjavo, ampak moramo tudi preveriti, ali resnično izpolnjujemo vse predpisane pogoje. Prek Lisjaka smo v okviru LZS že preverili izpolnjevanje pogojev za lovskočuvajsko službo in ugotovili, da so nekatere LD zahtevane pogodbe urejale v zadnjem trenutku, nekje tudi s pomočjo čuvajev iz sosednjih LD. Ponovno je treba poudariti, da je zelo pomembno, da imamo v vseh loviških pogodbeno urejeno lovskočuvajsko službo.

Z naše strani moramo MKGP pohvaliti za kakovostno pripravljeno razpisno dokumentacijo in jasna navodila. Dodatna pojasnila so bila potrebna le v omejenem obsegu in predvsem v spornih primerih. Seveda pa imamo tudi lovci različno znanje in izkušnje pri pripravi takšnih vlog. Na LZS smo se odločili, da bomo pripravili kratko izobraževanje za območne lovske zveze in pojasnili osnove pri razpisu dokumentacije. Tudi na območnih zvezah so ravnali podobno do LD. MKGP je ob razpisu objavil telefonske številke in kontaktne osebe, pooblaščen za dajanje informacij in pojasnil. Ob vseh informacijah moramo priznati, da je vsaka LD lahko dobila ustrezen, brezplačen nasvet. Kot starešina sem celo prejel ponudbo neke računovodske službe za seminar, na katerem naj bi me podučili o pripravi vloge. Vse lepo in prav, le cena je bila zasoljena, več kot 150 €.

Na koncu nas bo zanimalo, kam bo šel denar, ki se bo zbral od koncesij. Zanima nas predvsem, ali bo država ohranila koncept, da se bo zbrana sredstva od divjadi vračala nazaj k divjadi in v korist njenega varstva!? Bo ministrstvo znalo s tem denarjem spodbujati LD (prek projektov in javnih razpisov), da bi njeni člani nadalje še bolj delovali v korist ohranitve naravnega okolja, divjadi in njej ustreznih habitatov? Občine bodo morale sredstva od koncesijskih dajatev izkazati kot namenske prejemke in jih tudi porabljati kot namenske izdatke za izvajanje ukrepov varstva in vlaganj za ohranitev naravnih virov. Podrobnejše pogoje, namen in način porabe teh sredstev naj bi občine uredile z odlokom. Ob tem večina občin že zdaj nameni več denarja za ohranitev okolja, kot ga bo prejela iz naslova koncesijskih dajatev. Nekaj redkih občin (gotovo izstopa MO Maribor) tudi že subvencionira in podpiše delo LD!

Zelo pozorni moramo biti pri vsebini koncesijske pogodbe. Zaenkrat je bil objavljen osnutek, na katerega je LZS že podala argumentirane pripombe. Zato upravičeno pričakujemo, da bodo upoštevane. Zaradi izkušenj iz preteklosti pa moram na tem mestu zapisati, da zelo pozorno preberite osnutek pogodbe in po svojih močeh vplivajte, da bodo določila pogodbe sprejemljiva za LD. Vsekakor lahko na LZS ali moj elektronski naslov posredujete vse tehtne pripombe.

Ob koncu je treba opozoriti, da bo koncesijska pogodba sklenjena najpozneje v 60 dneh po dokončnosti odločbe o izbiri predlaganega koncesionarja. Če v tem roku koncesijska pogodba ne bo sklenjena iz razlogov, ki so na strani izbranega koncesionarja, bo odločba o izboru koncesionarja za posamezno lovišče prenehala veljati.

Skratka, za naše lovske organizacije je glede tega še veliko dela. Družbeni odnos do lova in lovcev se spreminja! Pridobitev koncesije moramo izkoristiti sebi v prid, da bomo lažje upravljali z divjadjo v loviških. Upajmo, da bo tudi država spregledala, da imata od našega dela korist divjad in država kot njena lastnica, ter nam bo pomagala pri izvedbi pomembnih projektov.

Mag. Lado Bradač,
podpredsednik LZS

Uredniška kolumna

ZAGLEDANI V NARAVO IN ZAZRTI V NOV DAN

Del naslova marčevske uredniške kolumne sem si sposodil pri Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni, kjer že dlje skrbno snujejo in načrtujejo letošnjo sejmsko prireditev Lov. To bo že 6. Mednarodni sejem lovstva, ribištva, turizma in aktivnosti v naravi, ki bo od 17. do 19. aprila letos. Lahko zapišemo, da je sejmska prireditev, ki naj bi bila tudi svojevrstno ogledalo zelene bratovščine in lovske organizacije na Slovenskem, tik pred vrati. Če izpustimo vsa komercialna pričakovanja in marketinške napovedi organizatorja sejmske prireditve v mestu ob Muri, potem nam ostane le še tisti osrednji, vsebinski del dogodka, ki je kljub različnim pogledom in celo resnim kritikam za zeleno bratovščino dobrodošel in potreben. Navsezadnje ni nepomemben podatek, da sejem obišče nekaj tisoč obiskovalcev, med katerimi je ponavadi tudi kakšnih 8.000 lovcev (lahko bi jih bilo še več, a to je druga zgodba, s katero bi se morali prvenstveno pozabavati organizatorji), kar je svojevrsten družabni dogodek in odlična priložnost za promocijo zelene bratovščine. Že nekajkrat sem ob sejmskih prireditvah, ki naj bi bile vendarle tudi »naše«, saj smo jih pomagali sooblikovati in jim dati primerne vsebine, poudaril, da je ta vidik izjemno pomemben in doslej še nikoli ni bil povsem izkoriščen. Bo letos v Gornji Radgoni drugače? Težko napovedujem in ugam, saj se tudi okrog sejma dogaja veliko reči, ki dolgoročno niso najbolj obetavne. A pustimo času čas in se pustimo presenetiti. Organizatorji za letošnji sejem (o katerem smo informativno že poročali tudi v prejšnjih številkah Lovca) napovedujejo živahno kinološko dejavnost, saj bo LKD Maribor pripravilo državno razstavo psov lovskih pasem. Napovedane so različne strokovne predstavitve, ki jih skupaj načrtujejo radgonski sejmski organizatorji pod taktirko prvega moža Pomurskega sejma Janeza Erjavca (sicer velikega naravovarstvenika in prijatelja zelene bratovščine) in krovni organizaciji slovenskih lovcev in ribičev. Morda je prireditev priložnost, da izpostavita skupna prizadevanja in ocenita, kako delujejo podpisani dogovori v praksi. Zakaj pa ne? Skratka, pričakovanja so najbrž znova velika, kako pa se bodo udejanjila, je drugo vprašanje, na katerega bomo lahko odgovorili že 20. aprila. Ali celo kakšen dan prej.

Slovenski lovci smo bogatejši za novo knjižno publikacijo iz zbirke Zlatorogova knjižnica. Knjiga Jelenjad izpod peresa Mirana Hafnerja je izšla v letniku 2008, na knjižnih policah pa se je znašla v začetku februarja letos. V slovenskem založništvu je Zlatorogova knjižnica vendarle nekaj posebnega, saj jih ni ravno veliko, ki bi izdajali knjige v tako visokih nakladah, kot je 22.500 izvodov knjige Jelenjad. Že zato smo lahko na naše kulturno in izobraževalno poslanstvo ponosni in ga moramo v takšni ali drugačni obliki nadaljevati tudi v prihodnje. V časih, ki so pred nami in o katerih ne vemo nič. Lahko le slutimo, da nam ne bodo najbolj naklonjeni, kot lahko rečemo tudi za zadnje minulo obdobje. Prav je torej, da smo zazrti v prihodnost in da smo pri pričakovanjih stvarni. Tudi kadar govorimo o naših založniških in podobnih projektih. Osrednji projekt, ki nastaja (pre)dolgo, je še vedno Lovčev priročnik. Potrebe so velikanske, zato ne presenečajo pritiski odgovornih, naj bi knjiga prednostno zagleda luč sveta. Žal se je zataknilo zaradi manjše skupine avtorjev (skupaj jih je 25), ki še niso oddali svojih prispevkov. Zato jih tudi prek tega zapisa javno prosim, naj opravijo svoje obljubljene obveznosti. Sicer bomo še vedno slabe volje in capljali na mestu ali pa se preprosto komu zamerili in bomo morali poiskati druge sodelavce, morda za koga tudi manj primerne. Nihče ni nenadomestljiv.

Februarja in marca se v lovske organizacije tako kot v drugih društvih in združenjih civilne družbe navadno občni zbori (nekateri celo volilni). Ponekod bolj formalno, da pač so, druge pa so to celoviti »obračuni« z minulim letom in opravljenim delom. Občni zbori so priložnost, da se zazremo v nov dan in da hkrati prevetrimo naša podstrešja in pospravimo dvorišča. Poglavje zase še naprej ostajajo kadrovske težave, ki niso od včeraj. Zdaj začenjamo v LZS zanimiv projekt z naslovom Mladi. O njem so si mnenja deljena, kar sploh ni slabo, saj več ljudi, več ve. In »na mladih svet stoji«, so dejali včasih. Najbrž bo pri tem tudi ostalo – celo v lovstvu!

Dr. Marjan Toš

VOLK SI NE ZASLUŽI SOVRAŠTVA, PAČ PA SPOŠTOVANJE!

Delo, Dnevnik, Dolenjski list, Kmečki glas, Primorske novice, 7. do 28. 1. 2009 (Dušan Grča, Tatjana Pihlar in dr.). – Natančnih podatkov o tem, koliko volkov živi v Sloveniji, ni. Po nekaterih ocenah naj bi jih bilo od 70 do 100, njihovo število pa naj bi se še večalo. Sivi volk (*Canis lupus*), ki živi pri nas, sicer spada med ogrožene in zato zavarovane vrste zveri, strokovnjaki pa ga zaradi koristnosti pri naravni selekciji uvrščajo v sam vrh prehranjevalne verige. Na naše volkove bi morali biti torej zelo ponosni in načrtno skrbeti zanje, pravijo dobri poznavalci volkov. Te živali živijo večinoma v južni in srednji Sloveniji, zadnja leta pa se selijo tudi na Primorsko.

Zadnjih nekaj let smo se v Sloveniji veliko in sistematično ukvarjali z medvedjo populacijo, ki jo imamo pod nadzorom in živimo z njo v sožitju. Manj naklonjeno in zelo nesistematično pa se ukvarjamo z volkovi, čeprav prihajajo že v vasi in delajo škodo, tako da so manjši rejci že obupali, saj jim vsa povzročena škoda še ni priznana, kot piše **Franč Fortuna** v Kmečkem glasu. »Dobrote z naših kmetij so pojedle zveri,« so Primorske novice poročale o protestu kraških rejcev pred Ministrstvom za okolje in prostor. »Normalno stanje je Primorska brez volka,« dodaja.

Kmečki glas. Mag. **Tomaž Ogrin** je v Pismih bralcev Dela z dne 30. 1. zapisal, da je na posestvu Mihaličevih na Beki pri Kozini volk v 22 dneh poklal 22 živali. Zgodba se nadaljuje. Za uvod v novo leto so zaznali volčji pokol šestih koz. Danijel Mihalič si niti pomisliti ne upa, da se bo morilska »dinamika« nadaljevala. Nasprotno, prepričan je, da je treba ukrepati, in je izrazil veselje, da so na Agenciji RS za okolje decembra lani izdali odločbo o izrednem odstrelu petih volkov na območju, kjer ti niso bili »doma«. Letos naj bi, kot poroča STA, po predlogu Zavoda za gozdove Slovenije odstrelili 17 volkov.

Drugače razmišljajo v Društvu za osvoboditev živali in njihove pravice. Predsednik društva **Vlado Began** meni, da bi bila primerna ukrepa že plašenje volkov ali njihov odlov in preselitev drugam. Tudi član strokovne komisije za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi prof. dr. **Ivan Kos** z ljubljanske Biotehniške fakultete ni za streljanje volkov. »Za oceno kmetov, da je volkov vedno več, ni strokovnega argumenta. Med pobitimi živalmi in številom volkov namreč ni velike povezave, saj lahko dva volka pobijeta tudi ti-soč ovac, lahko pa dvajset volkov ne pokonča nobene,« meni dr. Kos.

Boris Garbijan, predsednik Zveze društev rejcev drobnice, pa, nasprotno, zahteva takojšnji radikalnejši poseg v volčjo populacijo, ki mori predvsem po Krasu, Notranjski in na Kočev-

skem, ter zagotovitev takojšnjega izplačila škode oškodovancem. **Milovan Dimitrič** poroča, da volkove opažajo tudi na območju Preloke in Adlešičev, kjer jih ponavadi ni. »Bo Kraševac čuvaj v nacionalnem parku ali kmet?« vprašuje Dimitrič.

Piko na i je v Dnevniku (27. 1.) dal dr. **Miha Adamič**, strokovnjak za velike zveri, ko je med drugim zapisal: »Razumem stisko rejcev drobnice, vendar stiska ne bi smela biti razlog za pogrom na volkove. Volk si ne zasluži sovraštva, pač pa spoštovanje!«

VOŽNJA Z MOTORNI MI VOZILI V NARAVNEM OKOLJU - ZLOČIN NAD NARAVO

Večer, Dnevnik, 9. in 19. 1. (Bojan Urbančič). – Lovska družina Ruše je od leta 1946 po svojih najboljših močeh dokaj uspešno skrbela za habitate vseh živali, od ptic do parkljaste divjadi; lovci so bili, na primer, pobudniki zdaj že vsakoletne čistilne akcije naravnega okolja in narave itn. V zadnjih letih pa postaja največji problem divja vožnja z motornimi vozili po planinskih poteh, predvsem po brezpotjih; med drevesi v gozdovih, na smučiščih in travnikih. Vozila z dvokolesnim in s štirikolesnim pogonom pozimi zamenjajo motorne sani. Kakšen hrup povzročajo motorji in motorne sani, je ver-

jetno znano vsem, ki poznajo tamkajšnje terene. In ker se to dogaja v osrčju domovanja živali, takšno divjanje lahko mirne vesti imenujemo – zločin nad naravo.

Tudi **Primož Knez** je v Dnevniku poročal o »divjakih na sa-nah«, ki plašijo živali in uničujejo smučišča. Kazni za takšno divjanje so menda smešno nizke, kakor da bi jih s tem hoteli spodbujati, naj si privoščijo še več takšnega divjanja. Policisti na smučiščih nimajo pristojnosti kaznovanja.

MRZLA ZIMA NE ŠKODI ŽIVALIM

Gorenjski glas, 23. 1. (Marjana Ahačič). – Pomanjkanje hrane v zimskem času je jelenjad prignalo na zimovališča ob obeh Savah – Savi Bohinjki in Savi Dolinki. »Osnovno pravilo, ki se ga moramo držati, je, da živali v zimskem času ne potrebujejo drugega kot mir. Vznemirjanje namreč povzroči večjo porabo energije in posledično večjo potrebo po hrani,« pojasnjuje Andrej Avsenek, vodja blejske območne enote Zavoda za gozdove Slovenije. »Rastlinojeda divjad v iskanju hrane objeda poganjke, grmovje, drevesno mladje in grizlja lubje na deblih, zato gozdarji težimo k temu, da bi pravilno oblikovali prezimovališča, kamor prihaja divjad v hudi zimi. To so tudi edina območja, kjer dovoljujemo krmljenje jelenjadi in muflonov.«

Foto: M. Rovšek – Diana

Foto: M. Rovčiček – Diana

RAZSTAVA ZASEŽENIH ŽIVALI IN RASTLIN

Dolenjski list, 25.1. (STA). – Svetovna carinska organizacija je 26. januar razglasila za mednarodni dan carine. Glavna tema je bilo tokrat varovanje okolja, na slovenski carini pa so ga obeležili z razstavo na Šmartinski cesti v Ljubljani, kjer so bili med drugim na ogled: prepariran krokodil, kače v alkoholu, lupine morskih školjk in morskih polžev, kamene korale, izdelki iz kaktusov, kožuh volka, izdelki iz slonovine in fotografije zasegov uplenjenih zavarovanih ptic. Kot so sporočili z urada, je carina služba, ki poleg tradicionalnih nalog, kot so pobiranje dajatev in trošarin, kontrola potnikov, blaga in storitev, preiskave in inšpekcije, skrbi tudi za varovanje okolja, saj odkriva in preprečuje nedovoljeno trgovino z zavarovanimi rastlinskimi in živalskimi vrstami ne glede na to, ali gre za žive primerke, njihove dele ali izdelke iz njih. Številne primerke razstavljenih živali in rastlin so slovenski cariniki zasegli tudi na mejnih prehodih v Posavju in Beli krajini.

ZAKON O TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU STROKOVNJAKOM

Gorenjski glas, 20. 1. (Mateja Rant). – Društvo za varstvo Alp CIPRA Slovenija je v imenu koalicije nevladnih organizacij za ohranitev TNP na ministra za okolje in prostor Karla Erjavca naslovilo pismo, v katerem mu sporoča, da zadnji

predlog zakona o TNP ne ustreza zahtevam iz njihove spomenice. Takšen predlog zakona je zanje nesprejemljiv, meni predsednik CIPRE Slovenija Jernej Stritih. Med razloge navajajo tudi »individualne odpustke posameznim bohinjskim črnim graditeljem znotraj parka«.

Klara Škrinjar je v Delu z dne 8. januarja v rubriki Znanost obširno poročala o rezultatih raziskave populacije rjavega medveda v Sloveniji, o čemer smo obširno pisali v Pregledu tiska za december 2008. V genetsko-molekularni raziskavi je bil v povprečju vsak medved »ujet« 2,7-krat, eden pa kar 38-krat.

Slovenski časniki so objavili več poročil, kako so skozi Slovenijo spet poskušali tihotapiti zavarovane ptice, predvsem race in kljunače. Trije Italijani so carinikom prijavili, da v kombiju prevažajo le lovsko orožje in pse, a se je kmalu izkazalo, da v skrivališču tihotapijo tudi lovski plen.

Delo (**Dragica Jaksetič**) je 19. 1. poročalo, da Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) pripravlja karto občutljivih območij za ptice, ki naj bi investitorjem vetrnih elektrarn olajšala izbiro primerenih lokacij. Po tej karti naj bi vetrnice ogrozile kar 17 vrst ptic.

Isti časnik je poročal tudi o monografiji, ki so jo pri Slovenski matici zasnovali kot zbornik znanstvenih razprav, ki predstavljajo celovito zgodovinsko in aktualno podobo Barja. Urednik je **Jernej Pavšič**, avtorjev vseh tematskih razprav pa je okrog petindvajset, kar že samo po sebi kaže na širino in zahtevnost projekta.

Dolenjski list je poročal, da so se ob tretji obletnici smrti lovskega tovariša **Staneta Novaka** na gorjanskem Črnem licu zbrali njegovi lovski prijatelji iz lovskih družin Orehovica, Šentjerne in Trdinov vrh. Pri spominiskem obeležju so mu prižgali svečo in obujali lepe spomine na čase, ki so jih preživeli skupaj s Stanetom. Ta se je pred tremi leti med rednim lovom nenadoma zgrudil na stojišču in umrl, čeprav mu je bilo šele 56 let.

Večer je poročal o pripravi družbe Pomurski sejem na Mednarodni sejem lovstva, ribištva, turizma in aktivnosti v naravi, ki bo od 17. do 19. aprila 2009.

V Medobčinskem muzeju Kamnik so se z razstavo Mamut po mamutu pridružili praznovanju 70. obletnice najdbe znamenitega mamutovega okostja v Nevljah. Razstava odgovarja tudi na vprašanje, kako so živeli naši predniki skupaj z mamuti, kje so živeli, s čim so se ukvarjali in kaj so izdelovali iz mamutovih kosti.

PRAVICA DO POPRAVKA

Glede prispevka **g. Jožefa R. Graha** v februarski številki Lovca, na str. 64, ki po mojem mnenju ni slučajno tiskan na rumeni barvni podlagi, je treba popraviti, da je znesek plačane najemnine za stanovanje za januar znašal 242,95 in ne 237,20 EUR, kot je navedeno v omenjenem prispevku. Ker avtor pojmovno ne zna razlikovati, kdo je najemnik in kdo najemodajalec, se mi zdi vsako dodatno pojasnjevanje odveč.

Blaž Krže

Gorenjski glas je objavil daljši sestavek pod naslovom Nevarni trki ptic z letali. Na ljubljanskem letališču je v primerjavi z drugimi letališči, na kateri leti Adria Airways, koncentracija ptic zelo velika. Pilot **Tomaž Prezeli** je pred leti zadel kanadsko gos v Londonu, jeseni pa je videl jato kanadskih gosi, ki je letela čez Karavanke proti severu.

In še šala, ki si jo je privoščil **Mitja Cjuha** v Nedeljcu (1. februarja 2009): »Radi bi postrelili večje število medvedov in volkov. Škoda, da ne tistih na dveh nogah.«

STEKLINA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju od 1. do 31. decembra 2008 je bilo z območja 113 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 354 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih bolezni živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 328 lisic, 1 dihurja, 1 govedo, 1 jazbeca, 3 kune, 7 mačk, 2 ovci, 8 psov, 1 poljskega zajca in 2 srni.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri šestih lisicah: Bloke – 1 lisica; Cerknica – 1 lisica; Majšperk – 1 lisica; Metlika – 1 lisica; Osilnica – 1 lisica; Žetale – 1 lisica.

V obdobju od 1. do 31. januarja 2009 je bilo z območja 111 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 458 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih bolezni živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 421 lisic, 1 divjega prašiča, 3 goveda, 3 jelene, 6 kun, 6 mačk, 7 ovc, 6 psov, 2 srni in 3 volke.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri dveh lisicah in enem govedu:

Ilirska Bistrica – 1 lisica, 1 govedo; Loški Potok – 1 lisica.

Jedrt Maurer Wernig, dr. vet. med.,
vodja Oddelka za zdravstveno varstvo živali VURS

Kdo je lahko član LZS?

Takšno vprašanje sem postavil na občnem zboru LZS in doživel buren posmeh prisotnih delegatov. Šele ko sem jim pojasnil postavljeno vprašanje, so mi prisluhili in začeli razmišljati, kaj sem jih sploh želel vprašati. Dejstvo je namreč, da so člani LZS tudi takšni ljudje, ki ne bi smeli biti. O čem govorim? Govorim o lovski izkaznici tip 4, objavljeni v 11/08 številki Lovca, stran 540. Menim, da izkaznice tipa 4 ne bi smelo biti. Zakaj? Zato, ker diskriminira druge člane LZS, ki so mimogrede člani lovskih družin. Člani LZS z izkaznico tipa 4 imajo enake pravice (ampak samo pravice) kot člani lovskih izkaznic tipa 1, ki pa imajo tudi obveznosti. Seznanimo se, kakšne obveznosti ima član lovske družine, ki je članica LZS:

- plačilo članarine (ki ni tako majhna),
- opravljanje delovnih ur (25 ur in več; različno od LD),
- delovne akcije (največkrat popravilo škode od divjih prašičev in druge divjadi, ne glede na že opravljene delovne ure),
- opravljanje raznih funkcij v lovski družini,
- preizkus orožja (vsako leto pred lovom),
- odstrel netrofejne divjadi in še bi lahko našteval.

Članom, ki so samo člani Lovske zveze Slovenije, vsega tega ni treba početi, ker jim je »nekdo« to omogočil. Še več! **Lovijo** lahko širom po Sloveniji in zunaj nje, saj so pravnomočni člani LZS, nam pa se posmehujejo in mahajo z izkaznico Lovske zveze Slovenije. Zato še enkrat sprašujem, **kdo je lahko član LZS mimo članstva v LD? Kdo si jemlje oziroma daje to pravico?** Po podatkih je takšnih članov 62. Zakaj niso

nikjer poimensko objavljeni? Zakaj so moji osebni podatki objavljeni v Lisjaku, podatki takih »privilegirancev« pa ne? Zakaj moram kot večkratni državni prvak v streljanju opravljati preizkus orožja in strelskih sposobnosti vsako leto, njim pa ga ni treba? Zakaj moramo člani LD skrbeti za krmišča, solnice, krmne njive, lovske steze ..., ti člani pa »krmijo« divjad samo s krogli, in še to z nepristreljenimi puškami. Kdo jim sploh dovoli vstop v lovišče, če nimajo potrjenega preizkusnega kartončka? Obstaja kakšna institucija, ki ureja to področje? Kot članu Komisije za strelstvo na LZS mi to ni znano. Minili so časi, ko raznih podatkov ni bilo mogoče pridobiti. Zdaj je to precej drugače, saj so vsi podatki javni (razen nekaterih, seveda). Verjetno ni težko ugotoviti, da je bolje biti samo član LZS, saj je ceneje in, kar je najpomembnejše: **pravice brez dolžnosti.**

Mislim, da ne bi bilo nič narobe, če bi Komisija LZS za organizacijska in pravna vprašanja še enkrat preverila upravičenost izkaznice tipa 4, saj se lahko zgodi, da bom v nasprotnem primeru kmalu 63-ti član, za mano pa pridejo še drugi ...

Enak problem je pri tako imenovanem **dvojnem članstvu**, saj se glede tega že pojavljajo določene nejasnosti. Na meddružinskih lovskih strelskih tekmovanjih nastajajo zapleti, ker strellec, ki je član dveh LD, enkrat strelja za eno, drugič za drugo, tretjič pa kar za obe LD hkrati. Takšno početje zelo moti druge tekmovalce, saj se zavedajo, da je to nedopustno in hkrati nerealno. Če si član Nogometnega kluba Olimpije, potem je jasno, da ne moreš tekrovati za Nogometni klub Nove Gorice. Prav takš-

na pravila naj bi veljala tudi za nas. Pa še nekaj! Nikakor ne bi smeli dovoliti, da se nekdo lahko včlani še v sosednjo LD, kajti nikoli ni mogoče dokazati, za katero LD je uplenil divjad, če je lovil na meji med obema LD.

Na občnem zboru se sprejme člana z glasovanjem; to pomeni z dvigom rok. Če tak član povzroča težave LD, ga je nemogoče odsloviti z dvigom rok, saj ga ščiti zakon, kot da je zaposlen za nedoločen čas. Ponavadi se takšne zadeve urejujejo na sodiščih in, kolikor vem, je malo primerov, da lovska družina dobi tožbo proti članu. Nikakor ne razumem početja takšnih ljudi, ki se silijo v družčino 50-ih ljudi, v kateri jih nihče ne mara. Na sodišču ponavadi dokažejo svoj prav in LD spravijo še ob lep kup denarja. Čeprav imamo Zakon o društvih, Zakon o divjadi in lovstvu, Pravila, Poslovnik, Pravilnik o disciplinskem postopku, Etični kodeks slovenskih lovcev in ne vem kaj še, na sodišču vse skupaj pade v vodo. Koga ščiti ta država? Mar nismo člani društev prostovoljno? Upravni odbor LD poda sklep disciplinski komisiji zoper člana, ki je kršil omenjene zakone, disciplinska komisija ga spozna za krivega in če je huje kršil enega od zakonskih predpisov, mu izrečejo najvišjo kazen – izključitev iz članstva. Izključeni član se pritoži najprej na Občni zbor LD, pozneje pa še na sodišče. LZS takšnim ljudem podeli lovsko izkaznico tipa 4 in začarani krog je sklenjen. Ogromno je še stvari, o katerih bi se bilo treba **pametno** pomeniti, ampak dokler bodo na odgovornih mestih sedeli ljudje, ki takšne stvari omogočajo, se o njih ne splača niti razmišljati.

Dušan Urankar
LD Braslovče

Pojasnilo:

a) Neposredno članstvo posameznika v LZS?

Neposredno članstvo posameznika v LZS po Zakonu o

društvih (Uradni list RS, št. 61/2006) ni mogoče.

Zvezo društev lahko ustanovita dve društvi (1. odst. 16. čl. ZDru-1). Za Lovsko zvezo Slovenije (LZS) velja še določba 1. odst. 66. čl. ZDlov-1, po kateri je LZS zveza vseh lovskih družin po zakonu. Za zvezo društev tako ne velja določba 2. odst. 2. čl. ZDru-1, po kateri je član društva lahko vsakdo pod pogoji, ki jih društvo določi v temeljnem aktu. Določbe ZDru-1 se namreč smiselno uporabljajo tudi za zveze društev, če isti zakon ne določa drugače. In takšna drugačna določba je prav 1. odst. 16. čl. Torej, **neposredno članstvo posameznika v LZS ni mogoče.**

Možnosti neposrednega članstva v LZS pa ne smemo zamenjevati s **pravico do lova.**

Vprašanje je pomembno med drugim za posameznike, ki po zakonu izpolnjujejo pogoje za lov, čeprav niso člani nobene od LD – upravljavke lovišča. Posameznik ima pravico do lovske izkaznice neposredno na podlagi določbe 1. odst. 60. čl. ZDlov-1. Ta pravica je neodvisna od članstva v kateri koli lovski organizaciji. To hkrati pomeni, da **lovska izkaznica ni članska izkaznica, pač pa »licenca, dovoljenje« za lov!**

Za izdajanje lovskih izkaznic je po zakonu pooblaščen Lovska zveza Slovenije, ki mora zagotavljati tudi lovske izkaznice za nečlane lovskih družin oz. jim takšne pravice ne more odreči. Kar lahko stori, je le, da določi primereno ceno letne nalepke. V Komisiji LZS za organizacijska in pravna vprašanja in na UO LZS je tako brez pridržkov podprto stališče, da cena dovoljenja za lov člana LD in posameznika, ki ni član v nobeni LD, ne more biti enaka. Zato je za leto 2009 cena letne nalepke za lovsko izkaznico tipa 4 – določena v višini 150 €.

b) Dvojno članstvo

Članstvo posameznika v dveh LD ali celo več postaja realnost, ki se ji bo treba pri-

lagoditi tudi, npr., pri oblikovanju pravil za udeležbo na tekmah in drugih prireditvah, kjer je merilo (zahteva) članstvo v LD, in ko bi se večkratno članstvo lahko izrabljalo za nepošteno namene.

c) Uveljavljanje disciplinske odgovornosti v LD

Načeloma se je treba strinjati z doslednim uveljavljanjem tudi disciplinske odgovornosti v LD, saj sta enakost in pravičnost pri izpolnjevanju obveznosti članov pogoj enotnosti in učinkovitosti delovanja vsakega društva. Upoštevati pa je treba, da so disciplinski in sodni postopki zahtevni in da napake v postopku »drago stanejo«. Kar lahko sami storimo v LD, je, da poskrbimo, da so natančno zapisani pogoji za sprejem v članstvo, dobro napisane kr-

šitve in seveda strokovno izpeljani disciplinski postopki.

Ko bo kršitelj izključen, bo sicer lahko pridobil lovsko izkaznico tipa 4, vendar bo **lahko lovil le, če ga bo kdo povabil in pod pogoji, ki jih za takšne goste določa posamezna LD**. Poznam primer, ko je UO sprejel sklep, da je določen gost v njihovi LD nezazelen, ker je kot gost kršil pravila o odstrelu in lovu. In takšen sklep ni v nasprotju z zakonom, saj gostovanje na lovu ni varovana pravica posameznika!

Skratka, v LD lahko naredimo več reda le sami, kar dokazuje, da dobro vodenje LD ni preprosto!

Niko Šušтариč,
predsednik Komisije LZS za
organizacijska in pravna
vprašanja

Predlog za ponovno obravnavo stališča o večkratni članarini LZS

(Odprto pismo vodstvu Lovske zveze Slovenije)

Predlagam, da nemudoma ponovno obravnava stališče o članarini Lovske zveze Slovenije za tiste člane, ki delujejo v dveh ali več lovskih družinah. Po razgovoru z generalnim sekretarjem **Štefanom Veselom** sem izvedel, da mora letos vsak, ki je član v dveh ali več lovskih družinah, plačati tudi ustrezno število članarin Lovski zvezi Slovenije. Razlog naj bi bil v zmedbi pri plačevanju članarin v minulim letu.

Menim, da je tako stališče za člane LZS nesprejemljivo. Dvakratno ali celo večkratno članstvo v naši krovni organizaciji nam ne prinaša prednosti, temveč nas omejuje v našem osnovnem delovanju v loviščih. Znesek za LZS nam-

reč znaša več kot polovico celotne članarine, ki jo plačujejo celo člani lovskih družin.

Zahteva po dvojnem ali večkratnem članstvu v krovni organizaciji (kar pač pomeni večkratno plačevanje članarine) je v nasprotju z zdravom pametjo in smislom združevanja v društva. Po lastni volji smo člani le enkrat, drugo ali tretje članstvo pa nam je zapovedano od vodstva LZS. Verjetno imam zato občutek, da smo člani zaradi LZS in ne da Lovska zveza Slovenije obstaja zaradi nas, članov. Nikakor tudi ne morem sprejeti kakršnih koli administrativnih razlogov za stališče LZS. Kot član potrebujem le eno publikacijo Zlatorogove knjižnice in en izvod revije

Lovec. Če pa administracija mojega drugega članstva v LZS zahteva tako visoka sredstva, bi vodstvo LZS prosilo, da stroške podrobno predstavi lovski javnosti.

Kot aktivnemu članu dveh lovskih družin se mi zdi nesprejemljiva misel, da ne bi več mogel sodelovati pri gojitvi divjadi, varovanju okolja divjadi in pri izobraževanju lovskega članstva zgolj zato, ker vodstvo LZS ne more zagotoviti ustreznega opravljanja administrativnih nalog. Člani slovenske lovske organizacije od svojega vodstva pričakujemo, da bomo upoštevani vreden sogovornik države. To je pomembno še zlasti v času, ko ta očitno nima prav velikega interesa za ohranjanje življenjskega okolja divjadi. Zato so še posebno nerazumljiva stališča, ki med članstvom ustvarjajo nezadovoljstvo in jezo, predvsem pa usmerjajo pozornost od pomembnejših problemov v naših loviščih.

Boris Kolar, univ. dipl. bio.
Maribor

Pojasnilo:

Glede plačevanja članarine članov LD v več LD je treba upoštevati naslednje pravne okvire.

Članice LZS so lovske družine in ne posamezni člani LD. To razlikovanje je pomembno tudi glede članskih obveznosti večkratnih članov LD. LZS tako ne določa članarine članom LD neposredno, pač pa določa višino članskega prispevka za svoje članice. Znesek 55,00 € na člana za leto 2009 zato ni neposredna članska obveznost posameznega člana LD do LZS, pač pa le eno od meril za izračun višine članskega prispevka članice LZS. Drugo merilo je število članov LD. Takšen način velja za določanje članskega prispevka za članice po 1. odstavku 4. člena Pravil LZS (upravljalke lovišč) in je že desetletja nespremenjen. Za članice po drugem odstavku 4. člena Pravil LZS (članice, ki niso upravljalke lovišč v RS) je član-

ski prispevek določen drugače, v pavšalnem znesku.

Večkratno članstvo v LD (članstvo posameznika v LZS po zakonu ni mogoče) je osebn izbira vsakega posameznika in posamezne LD, ki v svojih Pravilih nudi takšno možnost. S takšnim določanjem višine članskega prispevka članic z ničimer ne posegamo v pravico LD, da dvojno članstvo dopušča ali pa tudi ne. Tudi ne posega v izključno pravico LD drugega članstva, da takšnemu članu morebiti nudi ugodnost nižje članarine, če bi ugotovila svoj poslovni interes za to (npr., ker je za določenega člana posebej zainteresirana). Članarina člana LD je namreč le ena – članarina za LD, v kateri je član. Utečena praksa je, da se članarina LD zaradi preglednosti izkazuje po delih: za LD, za ZLD in za LZS. To pa ne spremeni pravne narave članarine člana do LD, v kateri(h) je član. Le LD lahko od svojih članov izterja neplačano članarino, tudi del za ZLD in LZS ali iz članstva črta člana v primeru neplačila katerega koli dela ali celotne članarine.

Navedeno pomeni, da je pravo mesto za prave odgovore na vprašanja, ki jih izpostavlja Boris Kolar, v njegovih lovskih družinah in ne na nivoju LZS. Vsaka LD bi morala v svojih Pravilih določiti posebne pogoje za sprejem v članstvo kandidata, ki je že član katere od LD, upravljalke lovišč, glede na svoje specifične interese do takšnega članstva. Taki pogoji so po mnenju Komisije za organizacijska in pravna vprašanja LZS lahko tudi stroški od pogojev za sprejem kandidata v prvo članstvo. Menimo namreč, da je kandidat za drugo članstvo že uveljavil svojo ustavno pravico do združevanja v prvi LD. Poleg tega pogoje za sprejem v članstvo lahko določajo le Pravila LD.

V LD imamo torej »škarje in platno«, le uporabiti jih moramo!

Niko Šušтариč,
predsednik KOPV pri LZS

Foto: Š. Vesel

Posegi v gorski in gozdni svet

Kaj dovoljujejo predpisi o planinskih poteh in česa ne?

Predpisi so za to, da se kršijo, pravi ljudska »modrost«. Z njo se nikakor ne morem strinjati. Predpise je treba spoštovati, zoper morebitne kršitelje pa lahko oziroma je treba uporabiti vse pravne možnosti, ki jih omogočajo zakoni in podzakonski akti. Ravno zadnja misel je primerno izhodišče za obravnavano temo. Namen tega sestavka in še nekaterih drugih je namreč opozoriti na kar veliko predpisov, ki vsebujejo vrsto omejitev in prepovedi posegov v gorski in gozdni svet, ki pa jih v praksi pravzaprav ne spoštuje skoraj nihče. Če pa neka prepoved obstaja, potem imamo tudi lovci legitimno pravico, da morebitne kršitelje glede na prepoved v prvi vrsti opozorimo oziroma zahtevamo njeno spoštovanje, v skrajnem

primeru pa proti kršiteljem sprožimo tudi predpisane postopke. Pri tem ni odveč uporabiti kančka modrosti in preudarnosti, saj je pri večini ljudi z lepo besedo in dobromamernim opozorilom lažje doseči spoštovanje prepovedi kot pa na silo, s sodnim ali upravnim postopkom. V prispevku je obravnavana tematika predstavljena z vidika predpisov o planinskih poteh.

Zakon o planinskih poteh in izdani predpisi

Glavna izhodišča zakona z vidika varstva divjadi

Julija 2007 je Državni zbor Republike Slovenije dokaj neopazno sprejel *Zakon o planinskih poteh* (v nadaljevanju: zakon). Eden od ciljev zakona, ki je zanimiv tudi za lovce, je bil »bistveno zmanjšati zahajanje posameznikov po brezpotjih planinskega in gorskega sveta«, zato je zakon prepovedal gradnjo novih pla-

ninskih poti in dovoljuje le vzdrževanje ter ekološko prenovo že obstoječih.

Ob tem izhodišču zakon in na njegovi podlagi izdani drugi predpisi zelo natančno urejajo vprašanja, povezana s planinskimi potmi, pri čemer bom v nadaljevanju opozoril le na tiste rešitve, ki so povezane z divjadjo in varstvom njenega okolja. Pomembna je že določba, kaj je planinska pot, saj zakon (člen 2/I-točka 1) jasno določa, da je planinska pot namenjena le **hoji, teku ali plezanju**. Po planinski poti torej niso dovoljene vožnje z motorjem, vožnje s štirikolesniki, vožnje z motornimi sanmi, ježa in podobne aktivnosti, posebnosti vožnje z gorskimi kolesi po planinskih poteh pa bom predstavil v nadaljevanju tega prispevka.

Planinske poti so javnega značaja (člen 3/I), kar pomeni, da jih vsakdo lahko prosto uporablja za hojo, tek in plezanje oziroma, da nihče nima pravice posamezniku omejevati dostopa do planinske poti

(člen 7/I), če jo ta uporablja v skladu s predpisi. Nato zakon na več mestih določa pravila za izjemoma dovoljeno gradnjo in vzdrževanje planinskih poti. Take aktivnosti morajo potekati tako, da med drugim čim bolj varujemo rastlinski in živalski svet (glej na primer: člen 2/I-točka 6, člen 3/V, člen 13/I, člen 14, člen 16/V in drugi). Omejitve v glavnem povezujejo skrbnike planinskih poti. Na tiste omejitve, ki se izrecno nanašajo na divjad in njeno okolje, pa bom opozoril v nadaljevanju.

Vzpostavitev statusa planinske poti

Nato zakon določa »birokratsko natančen« postopek določitve planinske poti. Kljub temu si ga moramo ogledati temeljiteje, saj bo v prihodnje planinska pot ostala le tista pot, za katero bo skrbnik (za potrebe tega članka je to planinsko društvo) izpeljal tak postopek. Planinsko pot je treba **označiti oziroma vrisati v ustrezeni geodetski načrt** (za-

kon to imenuje **prostorski prikaz planinske poti**), nato izračunati njeno površino, tako določeno pot pa nato evidentirati v zemljiškem katastru (člen 4/II in III), kar vse je treba opraviti v skladu s predpisi in pravili stroke z geodetskega področja. To nalogo mora opraviti pristojna planinska zveza (v tem trenutku je to Planinska zveza Slovenije – PMS). Pri tem prostorski prikaz planinske poti predstavi na predpisanem geodetskem načrtu, ki je enak geodetskemu načrtu, ki je namenjen za pripravo projektne dokumentacije za graditev objektov, in sicer v digitalni obliki, kot to določa pravilnik o načinu prostorskega prikaza tras planinskih poti (člen 2/I in III pravilnika). Sledi izdaja potrdila Ministrstva za okolje in prostor, s katerim to potrdi dejstvo, da je prostorski prikaz planinskih poti skladen z zakonom ter na njegovi podlagi izdanimi predpisi (člen 9/II). **Planinska pot, ki je opredeljena v prostorskem prikazu planinskih poti in za katero je izdano prej omenjeno potrdilo Ministrstva za okolje in prostor, s trenutkom izdaje takega potrdila pridobi status planinske poti (člen 9/IV).** Vse druge poti torej niso planinske, kar pomeni, da jih med drugim kot planinske poti ni dovoljeno vzdrževati, označevati in »reklamirati« v različnih specialkah, zemljevidih in turističnih publikacijah.

Pomembno je tudi vedeti, da mora Ministrstvo za okolje in prostor vzpostaviti, voditi in vzdrževati javno evidenco o planinskih poteh, v kateri se vodijo vsi bistveni podatki o določeni planinski poti (člen 10/I in II). V skladu z uredbo o vsebini evidence o planinskih poteh in o načinu njene vzpostavitve ter vodenja bo tako mogoče vsak trenutek in za vsako planinsko pot preveriti potek (traso) planinske poti, podatek o tem, katero planinsko društvo oziroma katera pravna ali fizična oseba je skrbnik planinske poti, morebitne zapore planinske poti zaradi ohranjanja življenjskega cikla živali ter po-

datek, ali je po planinski poti morda dovoljena vožnja z gorskimi kolesi (2. člen uredbe).

Vzdrževanje planinskih poti

Pri vzdrževanju planinske poti mora skrbnik med drugim skrbeti tudi za ohranjanje narave in pri tem sodelovati z »upravljavcem območja prek katerega poteka planinska pot« (člen 13/I in člen 2/I pravilnika o načinu vzdrževanja in popravilu planinskih poti). Z vidika varstva narave oziroma ožje z vidika varstva divjadi so upravljavke območij tudi lovske družine, kar pomeni, da morajo planinska društva pri vzdrževanju planinskih poti sodelovati z lovskimi družinami, upravljav-

označevanju in opremljanju planinskih poti), saj je on edini plačan in odgovoren za njeno vzdrževanje. Kar dva podzakonska akta (2/III pravilnika 1 in členi 11/I, 12/I in 14/IV pravilnika 2) izrecno določata, da **označevanje, vzdrževanje ter nameščanje varovalne opreme** ni dovoljeno, če določena pot nima statusa planinske poti. S tem se seveda takoj odpre vprašanje vzdrževanja, označevanja in morebitne gradnje novih lovskih stez, ki ga na tem mestu samo omenjam. Odgovor na to vprašanje bom poskušal poiskati v predpisih, ki urejajo človekove posege v prosto naravo, torej zunaj planinskih poti in gozdnih cest.

»ne prizadenejo območij, pomembnih za ohranitev prostoživečih živali« (člen 15/II – tretja alineja). Za gradnjo nove planinske poti v nasprotju s predpisi zakon za pravno osebo oziroma samostojnega podjetnika posameznika predpisuje globo v razponu od 3.500 do 20.000 €. Z globo od 300 € do 1.200 € pa se za enak prekršek kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika (člen 24/I – točka 4 ter člen 24/II). Z globo od 500 € do 5.000 € se za prekršek kaznuje pravna oseba, ki je skrbnik planinske poti in gradi novo planinsko pot v nasprotju s predpisi. Z globo od 100

Foto: M. Rošček – Diana

kami lovišč, prek katerih poteka planinska pot. Pomembno je tudi dejstvo, da so planinska društva za vzdrževanje planinskih poti plačana (člen 20), kar je še eden od razlogov, da lovske družine opustijo vzdrževanje tistih planinskih poti, ki so bile doslej hkrati tudi lovske steze in so jih zato deloma ali v celoti vzdrževale le lovske družine. Na vsaki usmerjalni tabli je obvezen podatek o »skrbniku planinske poti« (člen 3/II-točka 5 pravilnika o

Omejitve pri rabi planinskih poti

V prvem odstavku 14. člena zakon vsebuje dolgoročno zelo pomembno prepoved, saj je zaradi varovanja gozdov in gorskega sveta **prepovedana gradnja novih planinskih poti**. Ob dokaj strogih pogojih so izjemoma dovoljene gradnje novih planinskih poti (člen 14/II), pri čemer je pri taki gradnji treba upoštevati tudi »predpise s področja divjadi in lovstva« (člen 15/I) oziroma jih graditi tako, da

do 500 € se za enak prekršek kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe, ki je skrbnik planinske poti, ter fizična oseba, ki je skrbnik planinske poti (člen 26/I – točka 3, člen 26/II in člen 26/III). Z obveznim sodelovanjem z lovskimi družinami, upravljavkami lovišč ter z natančno določenimi sankcijami so tudi lovci dane vse možnosti, da preprečijo gradnjo novih planinskih poti oziroma, da dosežejo tak potek morebitnih novih planinskih poti, da z

njimi ne bodo prizadeta območja, ki so pomembna za ohranitev prostoživečih živali, torej tudi divjadi.

Za lovce je izredno pomembna tudi možnost začasne zapore planinske poti (člen 16/II). Zakon nalaga skrbniku, da »**mora**« za določen čas delno ali v celoti zapreti planinsko pot »v času, ko se moti življenjske cikle živali«. Ta zakonska norma posredno nalaga lovski družini, upravljavki lovišča, da skrbnike planinskih poti obvezno opozorijo na obdobja, ko morajo zapreti planinsko pot, na primer zaradi jelenjega roga, gamsjega prska, rastiive divjega petelina in podobno. V skladu s prvim odstavkom 8. členom pravilnika 1 mora skrbnik poti pot začasno zapreti, če je s strani ustreznih strokovnih služb s področja ohranjanja narave ugotovljeno, da hoja po planinskih poteh moti življenjski cikel živali. Po opozorilu lovske družine mora tako skrbnik planinske poti pridobiti navedeno strokovno mnenje in v primeru, da je to pozitivno, poskrbeti za izpeljavo vseh aktivnosti, predpisanih z zakonom o planinskih poteh. Podatki o planinski poti oziroma njenih delih, ki se zapirajo zaradi zagotavljanja nemotenega življenjskega cikla živali, se morajo vpisati tudi v javno dostopno evidenco o planinskih poteh (člen 2/II – točka 3 uredbe). Še pomembnejša pa je obveznost skrbnika planinske poti, da na usmerjevalni tabli jasno označi dejstvo, da je planinska pot začasno zaprta. Poleg besedila v slovenščini mora biti besedilo zapisano tudi v angleškem, nemškem, italijanskem in francoskem jeziku (člen 8/I in II pravilnika 2). Če skrbnik planinske poti ne zapre v času, ko se moti življenjske cikle živali, se kaznuje za prekršek z globlo od 500 do 5.000 €, in sicer v primeru, da je pravna oseba. Odgovorna oseba pravne osebe ali fizična oseba, ki kot skrbnik planinske poti, pa se za enak prekršek kaznuje z globlo v višini od 100 do 500 € (člen 26/I – točka 4, člen 26/II in člen 26/III). Ob

vsej natančnosti zakonodajalca pri predpisovanju kazni pa je glede te prepovedi treba ugotoviti, da zakon ne sankcionira posameznika, ki kljub zapori planinske poti le-to uporablja v času prepovedi. Zato kot »sankcija« v primeru te kršitve ostane zgolj le opozorilo.

Če zaradi čezmerne ali nepravilne uporabe planinske poti na živalskem in rastlinskem svetu nastaja škoda, ima skrbnik dve možnosti (16/V):

Foto: Š. Vesel

če nastaja škoda na živalskem svetu, lahko tako planinsko pot začasno zapre, lahko pa predlaga spremembo trase planinske poti, torej ukinitve obstoječe planinske poti in vzpostavitev njene nadomestne trase.

Upravljaivec planinske poti mora te naloge uresničiti na podlagi lastnih opazovanj ali na podlagi prijave, torej tudi prijave lovske družine ali posameznega lovca. Odločitev, ali bo izpeljal tak postopek ali ne, zopet ni prepuščena skrbniku planinske poti. Če na živalstvu dejansko nastaja škoda, je izpeljava enega od opisanih ukrepov za skrbnika planinske poti obvezna, pri čemer pravilnik 1 v tem primeru ne določa posebne strokovne študije, ki bi jo morala pripraviti strokovna institucija s področja varstva narave (člen 9/I Pravilnika 1).

Vožnja z gorskimi kolesi po planinskih poteh

Zakon v prvem odstavku 19. člena še enkrat jasno določa, da je po planinskih poteh (razen nekaterih razumljivih izjem, kot je na primer reševanje ponesrečenca) prepovedana vožnja z gorskimi kolesi, motornimi kolesi, kolesi s pomožnim motorjem in drugimi vozili ter jahanje in vodenje jezdnih živali. Prepoved ne velja v primerih, če planinska pot poteka po polj-

stva, na podlagi katerega bi bilo mogoče doseči prepoved vožnje z gorskimi kolesi, je, na primer, 37. člen Zakona o divjadi in lovstvu, ki ureja vzpostavitev ekocelic. Planinske poti, ki se lahko uporabljajo za vožnjo z gorskimi kolesi, je treba posebej označiti (člen 7/I Pravilnika 2). Če take označbe ni, je vožnja z gorskimi kolesi prepovedana, morebitna eksplicitna oznaka prepovedi vožnje pa je le informativne narave, katere na-

skih poteh in gozdnih prometnicah. Za uporabo obeh vrst poti velja uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju oziroma predpisi o gozdovih, kar bo obravnavano v nadaljevanju.

Pri drugih planinskih poteh pa je zakonodajalec napravil izjemo le glede vožnje z gorskimi kolesi, saj to rekreativno dejavnost dovoljuje na tistih planinskih poteh, ki jih določi minister, pristojen za šport, na predlog skrbnika planinske poti (člen 19/III). Pri izdaji takega dovoljenja je treba upoštevati omejitve iz drugega odstavka 19. člena zakona, kar pomeni, da minister ne sme izdati dovoljenja za vožnjo z gorskimi kolesi, kadar gre za območja, ki so varovana na podlagi predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, gozdarstvo ali lovstvo. Primer predpisa s področja lov-

men je utrditi prepoved, ki jo določa zakon (člen 7/II Pravilnika 2). Za kršitev navedenih in še nekaterih drugih pravil iz 19. člena zakona glede prepovedi vožnje ta določa globlo v višini od 3.500 do 20.000 € za pravno osebo ali samostojnega podjetnika posameznika oziroma globlo v višini od 300 do 1.200 € za odgovorno osebo navedenega subjekta (člen 24/I – točka 6 ter člen 24/II). Posameznik, torej gorski kolesar ali motorist, pa se v primeru kršitve ene od naštetih omejitev kaznuje z globlo od 100 do 1.200 € (člen 25/I – točka 4).

Pri vožnji z gorskimi kolesi je zakonodajalec napravil še eno izjemo, saj splošna prepoved vožnje z gorskimi kolesi po planinskih poteh, ki niso poljske poti ali gozdne ceste, začne veljati šele 23. 8. 2009 (člen 33/II v povezavi s čle-

nom 5 Pravilnika). Glede na to, da do izteka roka ni več daleč, to določilo ne zasluži več posebne pozornosti.

Katere poti so lahko še na prejšnji planinske poti

Zakon je obravnavano tematično uredil na novo, zato v razveljavljenem predpisu (tega seveda ni) ne moremo najti odgovora na vprašanje, kaj je bila planinska pot pred uveljavitvijo zakona. Je pa to vprašanje ključnega pomena, saj zakon dovoljuje le vzdrževanje in ekološko popravilo (sanacijo) obstoječih planinskih poti. Pri odgovoru na to vprašanje si lahko pomagamo s statutom Planinske zveze Slovenije, ki je pred uveljavitvijo zakona edini vseboval določbo, kaj je planinska pot, čeprav ne gre za predpis, temveč splošni akt zveze društev. V skladu s tem aktom so »planinske poti, ki so posebej označene s planinsko markacijo in zavarovane, javne poti ...«. Prav tako si je pri odgovoru na postavljeno vprašanje mogoče pomagati s prvim odstavkom 31. člena zakona, ki določa, da so »skrbniki tista planinska društva oziroma pravne in fizične osebe, ki naloge vzdrževanja in označevanja planinskih poti opravljajo na dan uveljavitve tega zakona«. Posredno lahko najdemo odgovor tudi v prvem odstavku 15. člena pravilnika 2, ki navaja »opremo in označbe na planinskih poteh«. Vsi naštet primeri enotno navajajo, da morajo biti za priznanje statusa »dosedanje planinske poti« izpolnjeni naslednji pogoji:

1. to je pot, ki je bila na dan 25. 7. 2007 (začetek veljavnosti zakona) **vzdrževana in po potrebi zavarovana**;

2. to je pot, ki je bila na dan 25. 7. 2007 **označena s planinsko markacijo** ter

3. obe prej naštet nalogi je morala do 25. 7. 2007 **opravljati Planinska zveza Slovenije ali planinsko društvo**.

Samo poti, ki izpolnjujejo vse tri pogoje, so »dosedanje planinske poti«, zato jih je, po pridobitvi potrdila Ministrstva za okolje in prostor, še naprej dovoljeno vzdrževati

in označevati. Vse druge poti niso planinske poti, kot jih navaja zakon, zato jih planinska društva oziroma skrbniki ne smejo niti vzdrževati niti označevati.

Kaj zdaj morajo oziroma lahko storijo lovske družine

V skladu z 29. členom zakona je morala Planinska zveza Slovenije najpozneje do 2. 9. 2008 (šest mesecev po uveljavitvi uredbe) Ministrstvu za okolje in prostor poslati podatke, potrebne za vzpostavitev evidence o planinskih poteh. Avgusta 2008 so bili izdani skoraj vsi podzakonski akti, ki omogočajo uresničevanje zakonskih določil v praksi. Šestmesečni rok, ki ga določa 29. člen zakona, je le »instruktivne narave«, kar pomeni, da zaradi zamude roka ne nastanejo nobene pravne posledice. Po dostopnih informacijah Planinska zveza Slovenije kljub poteku roka še ni izpolnila obveznosti iz tega člena, kar z drugimi besedami pomeni, da ta še vedno zbira podatke, potrebne za vzpostavitev evidence o planinskih poteh. Zato Ministrstvo za okolje in prostor tudi še ni začelo z izdajo potrdil, ki bi posamezni poti dokončno podelilo status planinske poti.

Trenutek je idealen, da posamezna lovska družina prek planinskega društva s Planinsko zvezo Slovenije uskladi vsa odprta vprašanja, povezana z vzpostavljanjem planinskih poti v njenem lovišču. V prvi vrsti je treba pregledati, katere dosedanje poti so planinska društva »evidentirala« kot planinske poti in ugotoviti, ali vse res izpolnjujejo našete pogoje. Prav tako je ta čas primeren za dogovor o vseh tistih omejitvah, ki jih omogočajo predpisi o planinskih poteh. Kot lovec zagovarjam tiste omejitve, ki koristijo divjadi in njenemu okolju. Kljub temu pa menim, da moramo omejitve uveljavljati z ustreznim mero treznosti, saj se je treba zavedati, da je tako kot lovstvo tudi načrtovanje legitimna dejavnost, katerega cilji se v veliki meri pokrivajo s cilji lovstva. Po uskladit-

vi morebitnih odprtih vprašanj glede planinskih poti je še toliko pomembnejši dogovor o skupnih prizadevanjih lovec in planincev za dosledno spoštovanje predpisov o planinskih poteh v praksi.

Specialni predpisi glede planinskih poti

Zakon (člen 1/II) določa, da se pri »omogočanju ... ne motene in varne uporabe« planinskih poti »uporabljajo predpisi, ki urejajo rabo gozdov, urejanje prostora, graditev objektov, ohranjanje narave, evidentiranje nepremičnin in stvarno-pravna razmerja, če ni s tem zakonom določeno drugače«. Z vidika obravnavane tematike v tem trenutku vidim le dva sklopa predpisov. Kot prvo je to uredba o prepovedi vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, ki je podzakonski akt, izdan na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave. Uredba za planinske poti se uporablja v tistem delu, ko planinska pot poteka po poljski poti. Drugi sklop predpisov pa tvorijo zakon o gozdovih in na njegovi podlagi izdani predpisi, ki jih je treba upoštevati, ko planinska pot poteka po gozdni cesti. To skupino predpisov je torej mogoče uvrstiti med tiste specialne predpise, ki urejajo rabo gozdov.

Glede na to, da oba sklopa predpisov terjata natančno in vsebinsko dokaj zahtevno obravnavo, ju bom poskusil predstaviti v posebnem prispevku.

Sklepne misli

Poseben razmislek zasluži tudi uporaba planinskih poti za izvajanje trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, še zlasti lova. Predpisi o planinskih poteh so dokaj natančni in jasni in načeloma ni nobenega dvoma, da veljajo za vse uporabnike, torej tudi za lovce. Verjetno noben lovec ne pomisli, da bi se po planinski poti vozil z motorjem ali štirikolesnikom. Vendar vprašanja niso tako preprosta. Zahtevnejše vprašanje, na primer, je, ali se lahko planinska pot uporablja za lov v času

časne zapore, in sicer v primeru, ko je planinska pot zaprta zato, ker bi bil sicer moten normalen življenjski cikel divjadi ali drugih prostoživečih živali. Zakon o divjadi in lovstvu kot specialni zakon na to vprašanje ne da jasnega odgovora. Glede na to, da upravljavci lovišč naloge trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, torej tudi lova, opravljajo v javnem interesu, je v opisanem primeru sicer mogoče najti oporo za sklep, da lahko lovci planinske poti uporabljamo tudi za lov. Kljub temu menim, da bi se lovci v tem in podobnih primerih morali ravnati tudi po lastnih etičnih normah, ki so ali pa tudi niso zapisane v Etičnem kodeksu slovenskih lovec. Hkrati bi morali pri takih odločitvah tudi upoštevati, kako na našo dejavnost gledajo planinci in drugi obiskovalci gora kot naši najožji zavezniki pri varstvu gorskega sveta.

Goran Šuler

VIRI IN OPOMBE:

Pri pisanju tega članka sem uporabil naslednje vire, pri branju članka pa je treba upoštevati naslednje opombe:

1. Zakon o planinskih poteh (Uradni list RS, št. 61/07) – v primeru, ko je v besedilu uporabljena beseda zakon in v primeru, ko pri posameznem členu ni izrecno naveden predpis je vedno mišljen zakon o planinskih poteh;

2. Pravilnik o načinu prostorskega prikaza tras planinskih poti (Uradni list RS, št. 80/08) – v besedilu uporabljam izraz pravilnik;

3. Uredba o vsebini evidence o planinskih poteh in o načinu njene vzpostavitve in vodenja (Uradni list RS, št. 16/08) – v besedilu uporabljam izraz uredba;

4. Pravilnik o načinu vzdrževanja in sanacije planinskih poti (Uradni list RS, št. 80/08) – v besedilu uporabljam izraz pravilnik 1;

5. Pravilnik o označevanju in opremljanju planinskih poti (Uradni list RS, št. 80/08) – v besedilu uporabljam izraz pravilnik 2;

6. Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Uradni list RS, št. 16/95, 28/95 in 35/01);

7. Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 13/98, 24/99, 56/99, 67/02, 110/02, 112/06, 115/06 in 110/07);

8. gradivo, ki je bilo pripravljeno kot obrazložitev zakona o planinskih poteh za obravnavo v Državnem zboru Republike Slovenije;

9. Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 in 17/08).

Foto: M. Šemr

Umetni rovi za jamarjenje

Lovci poznajo znamenitega nemškega lovca **Rolfa Krögerja** predvsem iz dveh razlogov: dolgo je bil urednik znane lovske revije *Wild und Hund*, hkrati pa po mnenju mnogih velja za človeka, ki je doslej s svojimi resastimi jazbečarji iz rogov pred puškine cevi izgnal največ lisic, in to na celotnem ozemlju Nemčije. V enem od svojih zadnjih člankov, ki ga je nekoliko provokativno naslovil *Lisice ne jedo jelenov*, je zapisal, da se po njegovem mnenju »o prihodnosti lova ne bo odločalo pri veliki, temveč pri mali divjadi«. Priložnostna uplenitev ene ali dveh lisic na čakanju ali pogonu kaj dosti ne vpliva na čezmerno številčnost te vrste plenilca. V zdajšnjih razmerah ne bomo mogli doseči zmanjšanja številčnosti lisic, če v to ne bomo vložili več svojega truda in za to porabili tudi več časa. Dandanes žal nekateri lovci še vedno trdijo, da je za zmanjšanje številčnosti male divjadi krivo le poslabšanje življenjskega prostora. To jim hkrati služi tudi kot priročen izgovor za popolno neaktivnost na tem področju. Marsikje je bilo doslej premalo storjenega, da bi v zdajšnji kulturni krajini številčnost lisice kot zmagovalca omejili na za malo divjad še znosno število. Če se ob tem ozremo na razmere v slovenskih loviščih, bi težko našli ustrezno razlago za to, da je po eni strani odstrel srnjadi uravnan do centimetra in kilograma natančno (z zagroženimi visokimi kaznimi v primeru neizpolnjevanja načrtovalskih zahtev),

na drugi pa je popolnoma nepomembno, ali je bila od načrtovanega števila lisic za odstrel (ponavadi tudi smešno majhnega) v določenem lovišču sploh katera odstreljena. In to navkljub katastrofalnemu stanju pri nekaterih vrstah gozdnih kur in nič kaj zavidljivemu položaju, v katerem se je znašla mala divjad. Če bodo vrhovni načrtovalci nas lovce ponižali zgolj v »regulatorje številčnosti parkljaste divjadi«, bo lov izgubil velik del svoje poetičnosti, zaradi katere marsikateri lovec zahaja v lovišče. Zato lov nikakor ne sme postati samo način zmanjševanja številčnosti tistih vrst divjadi, ki povzročajo škodo v gozdu in na polju, ampak mora hkrati biti tudi učinkovita zaščita manjših vrst divjadi in najrazličnejših talnih gnezdilcev, ki so pomemben sestavni del naravnih ekosistemov. Če bomo s pomočjo naših ukrepov na tem področju uspeli preprečiti propad katere ogrožene vrste, imamo zagotovo tudi kot lovci boljše obete za prihodnost! Naše deklarativno zavzemanje za ohranjanje in varstvo vseh vrst divjadi ter za vrstno pestrost tako ne bodo zgolj mrtve črke na papirju.

Zakaj umetni rovi?

V nemško govorečih deželah že zelo dolgo poznajo umetne rove za jamarjenje, vendar pa je njihov razcvet opazen šele v zadnjih letih. Velika prednost umetnih rogov je v tem, da so zaradi

svoje zgradbe skoraj povsem varni za pse jamarje. V njih namreč zelo redko nastane neposreden stik med lisico in psom. Hkrati je zaradi običajno hitrega poteka lova marsikateremu lovcu prizaneseno dolgotrajno zmrzovanje ob naravnih rovih. Če so umetni rovi pravilno zgrajeni in postavljeni na primernih mestih, so lahko zelo dolgo odlično prebivališče za lisice v jesenskem in zimskem času (še posebno v času paritve), hkrati pa so spomladi lahko primerno mesto za poleganje in vzrejo mladičev. Njihova velika prednost je tudi v tem, da lovec natanko pozna potek rogov, ki niso globoko pod zemljo. V pravilno postavljenem umetnem rovu lisice tudi ne morejo podaljševati oziroma poglobiti rova. Material, iz katerega je zgrajen rov (beton, umetna masa), ne zadržuje pasjega vonja toliko časa kot v naravnih rovih, kjer se ponavadi pes tudi precej dlje zadržuje pod zemljo. Lovec je pri takšnem jamarjenju osredotočen največkrat le na en izhod, kar še povečuje verjetnost lovskega uspeha. Ponavadi lov pred umetnimi rovi poteka v razmaku od enega do treh tednov. O pomenu, ki ga imajo umetni rovi v nemških loviščih, je zgovoren tudi tale podatek. **Claas Janssen**, še eden od znamenitih nemških lovcev, ki jamarjenja s svojimi jazbečarji ne bi zamenjal za nič na svetu, je pred nekaj leti opravil anketo. Dvajsetim vodnikom psov jamarjev iz celotne Nemčije, ki se zelo intenzivno ukvarjajo z jamarjenjem in so dotlej s svojimi psi iz rogov izgnali že 11.720 lisic, je poslal nekaj vprašanj. Eno od njih je bilo med drugim tudi, kaj menijo o pomembnosti umetnih rogov v loviščih. Če so se včasih odgovori na nekatera druga vprašanja tudi nekoliko razlikovali, pa so si bili vodniki ob tem vprašanju povsem enotni. Prav vsi so menili, da so umetni rovi zelo pomembni za učinkovit lov na lisice. Pri gradnji le-teh lahko lovec zaradi neizkušenosti naredi nekaj napak, zaradi katerih je potem rov največkrat prazen ali pa lisica zelo redko še zaide vanj. Ob gradnji se ne smemo preveč ozirati na naravne rove, saj imajo umetni natančno določen namen. Z njihovo pomočjo želimo upleniti čim več lisic in na čim preprostejši način, ki je hkrati tudi skoraj povsem varen za psa jamarja (terierja ali jazbečarja).

Mesto postavitve in oblika umetnih rogov

Ponavadi za postavitve umetnega rova izkoristimo spomladanske mesece, tako da v njem jeseni oziroma pozimi že lahko jamarimo. Če le mogoče, ga vkopljemo v nižinskem delu lovišča, kjer je manj gozdnatih površin. Zelo primerne so razne žive meje, remize, kanali, nasipi

in manjši gozdiči sredi polja. Izogibati se je treba tal z visoko podtalnico in poplavnih predelov. Zaželeno je, da je na takšnem območju čim manj naravnih rovov oziroma naravnih zatočišč, kamor bi se lisica lahko zatekla. V gozdu je v ugodnem vremenu dovolj drugih skrivališč, kjer lisica lahko prebije dan. Nasprotno pa na polju v jeseni in še posebno pozimi primanjkuje kritja, tako da mora lisica (sploh, če je zjutraj nekoliko pozna) uporabiti najbližje zatočišče, ki ji je na voljo. Za postavitev, če le mogoče, izberemo teren, ki je manj vznemirljen, dovolj suh in ni izpostavljen vetru. Dobro je tudi, če pozimi vanj sije sonce (prisojna lega). Vendar pa pri izbiri terena ni popolnoma trdnih pravil. Obstajajo namreč tudi gozdnata lovišča (tudi v sosednji Avstriji), kjer se rovi zelo dobro izkažejo in je jamarjenje v njih pomembno predvsem z vidika zaščite gozdnih kur. Razlike so tudi glede vpliva nemira na zasedenost umetnih rovov. Ponekod lisice uporabljajo umetne rove tudi kot običajno dnevno prebivališče, in to v vseh letnih časih, saj so zaradi obljudenosti območja najvarnejše zatočišče. Čeprav so umetni rovi najrazličnejših oblik, razlikujemo predvsem dve glavni obliki, ki sta se tudi v praksi izkazali kot najboljši. Pri prvi obliki je samo en rov, ki se meter ali dva pred kotlom razcepi, tako da na koncu v kotel vodita dve cevi. Pri taki obliki potrebujemo manj cevi in tudi za vkop porabimo manj časa. Obliko takšnega rova bi lahko ponazorili s črko Y. Pri drugi obliki rova, ki je rov v obliki črke U, do kotla vodita dva rova (cevi). Ponavadi so vhodi v rove obrnjeni proti jugu oziroma jugovzhodu. Rova potekata sprva vzporedno (sicer največkrat nekaj metrov narazen), nakar zavijeta proti kotlu. Tako pri obliki z enim rovom kot tisti z dvema je namreč pomembno, da rov ne poteka ves čas v ravni smeri, ampak mora biti zavrt vsaj na enem mestu. Vzrok je preprost. V kotel ne sme vdirati dnevna svetloba. To lisici ne ugaja, ker se v njem ne počuti dovolj varno. Pri rovu v obliki črke U je zelo pomembno, da sta oba rova usmerjena v isto smer, saj tako preprečimo tudi prepah v kotlu. Zelo zanimiv in hkrati preprost umeten rov je pred nekaj leti predstavil **Hubert Demmel**, ki se z gradnjo takih rovov ukvarja že 35 let. Pri stalnem iskanju izboljšav na tem področju se je domislil, da bi umeten rov zgradil izključno iz betonskih cevi. Tako je njegov rov sestavljen iz 7 do 8 betonskih cevi s premerom 20 cm, ki jim sledi še ena cev s premerom 25 cm. Ta vodi v kotel, ki ga sestavljajo štiri cevi s premerom 30 cm. Te so v dveh vrstah položene ena zraven druge. Zaradi povezave med njimi je v vsaki izmed njih izrezana odprtina s premerom 20 x 20

cm. V kotlu so zunanje odprtine prekrите še s tremi betonskimi ploščami velikosti 40 x 40 cm in rov je tako končan. Večina vodnikov psov jamarjev, ki jamarijo v umetnih rovih, meni, da lisice enako pogosto uporabljajo rove z enim izhodom kot tiste z dvema. Ali bomo pri izkopu kanala uporabili manjši bager ali pa to opravili ročno, je v veliki meri odvisno od dostopnosti na mestu postavitve. Če so v bližini umetnega rova tudi naravni rovi, v katere pa iz različnih vzrokov nčemo spuščati svojega psa (so nevarni, skalnati rovi, možnost prisotnosti jazbeca), nekateri izkušeni lovci priporočajo, da vhode vanje zasmradimo z določenimi tekočinami, ki lisice odvrčajo od njihove uporabe. Število umetnih rovov, ki jih nameravamo postaviti, je odvisno od razmer v lovišču in naših finančnih možnosti. Po izkušnjah nemških lovcev naj bi en umeten rov zadostoval za približno 100 ha lovišča.

Cevi

Ponavadi pri gradnji umetnega rova uporabimo navadne okrogle betonske cevi s premerom 20 cm. Zelo dobro se izkažejo tudi cevi iz steklenih vlaken (poliester). Nekateri lovci uporabljajo tudi drenažne, plastične cevi. Uporaba širših cevi ni priporočljiva iz več razlogov. V 25 cm oziroma 30 cm široki cevi se lisica lahko obrne in postavi psu v bran. Posledica tega je, da se lov lahko precej zavleče, hkrati pa tudi pes dobi poškodbe. Večina terierjev in jazbečarjev brez večjih težav preiskuje rove s premerom 20 cm. Za odraslega jazbeca je takšen rov preozek. Nekateri sicer skušajo s kopanjem razširiti vhod, vendar kmalu ugotovijo, da je njihovo početje brez pomena. Izjema je lahko mlad jazbec v poznem poletju ali jeseni, vendar takrat ponavadi še ne jamarimo. Skozi takšen rov lisica teče hitreje kot pes in ga zato tudi prej

Foto: S. Volarič

Na fotografiji je umeten rov iz steklenih vlaken. Na dno izkopenega rova je po celotni dolžini najprej položena kovinska mreža. Nanjo je nasutih 5 do 7 cm zemlje. Tako preprečimo podaljševanje oziroma poglobitev rovov. Ob uporabi izključno betonskih cevi in kotla postavitev mreže ni potrebna. V kotlu, ki mu manjka pokrov, je opazna manjša bela deska. Ta zmanjša možnost prepaha in hkrati lisici omogoči lažji beg iz kotla.

Foto: S. Volarič

Umeten rov sem prekril z 20 do 30 cm zemlje, tako da sta bila na koncu vidna le še oba vhoda v rov. Po končanih delih je treba zemljišče čim bolj vrniti v prvotno stanje. V spodnjem desnem kotu fotografije je viden pokrov, ki prekriva kotel. V levem delu je eden od obeh izhodov, pred katerim je bila pozneje uplenjena tudi prva lisica, ki je bila v tistem umetnem rovu.

zapusti. To še bolj zmanjša že tako majhne možnosti za poškodbe psa. Ker se lisica v umetnem rovu rada počuti varno, naj bodo cevi, ki vodijo do kotla, dolge vsaj osem metrov; lahko tudi več. Takšna dolžina je priporočljiva, ni pa v vseh primerih nujno potrebna, kar bo pozneje razvidno tudi iz mojega lastnega primera, ki ga bom navedel. Po možnosti naj bi bili obe cevi, ki vodita do kotla, enako dolgi.

Kotel

Tako kot cevi je tudi kotel ponavadi narejen iz betona ali umetne mase. Največkrat je kvadratne ali okrogle oblike brez ostrih notranjih robov. Uporaba lesa ni priporočljiva. V kotlu ni potrebna nikakršna izolacija. Eden najpomembnejših dejavnikov, ki ga moramo pri posta-

Globina umetnega rova

Že prej omenjena anketa med nemškimi lovci je pokazala, da je po večinskem mnenju dovolj, če rov prekriva 20 do 30 cm zemlje. Še posebno naj kotel ne bi bil prekrit s preveč debelo plastjo zemlje, saj ga je treba včasih (sicer zelo redko) na hitro odpreti. To se lahko zgodi, če se v kotlu spopadeta pes in lisica, kar pa je pri umetnih rovih bolj izjema kot pravilo. Včasih se zgodi, da lisica, ki je bila pred tem obstreljena (pogon), noče skočiti na plano. Takrat je treba psu pomagati. Nekateri lovci pa prisegajo, da mora biti celoten rov prekrit z vsaj 50 do 60 cm zemlje. Če je postavljen na kmetijskih tleh, mora biti že zaradi obdelovanja s kmetijsko mehanizacijo vkopan dovolj globoko. Na tak način se izognemo ne-

ba ob tem pridobiti tudi soglasje lastnika zemljišča. Rov sem postavil v nižinski del lovišča, ki pa je kar precej zaraščen in nikakor ni »značilno mesto« za postavitev takšnega rova. Polja in travniki se od mesta postavitve začnejo v večjem obsegu raztezati šele dobrih 250 m stran. K izbiri lokacije je veliko pripomoglo dejstvo, da v širši okolici ni naravnih rogov. V bližini je tudi približno 300 m dolg mrtev rokav reke, čigar ohranitev je v prejšnjih letih terjala kar nekaj mojega angažiranja in kjer se stalno zadržujejo različne vrste vodnih ptic. V plitvinah rokava vsako zimo redno krmim tudi race mlakarice. Nekdo je nekoč zapisal, da se je treba pri izbiri lokacije preprosto preleviti v kožo lisice. Ob tem se je treba vprašati, kje bi njej najbolj ustrezala postavitve rova (ob upoštevanju vseh pravil pri gradnji) oziroma, kje se bo lisica, kljub obljudenosti terena, počutila dovolj varno in bodo motnje zaradi ljudi najmanjše. Ko sem rov vkopal, sem ga med letom le nekajkrat obiskal. Da ga lisice prej najdejo, je priporočljivo v bližini (30 do 50 m) na nekaj mestih vkopati manjše kose mrhovine ali pa položiti nekaj perja uplenjene pernate divjadi.

Takoj po novem letu je zapadel снег. Ker je znano, da se decembra, januarja in februarja lisice »ženijo« ter jih takrat najpogosteje najdemo v lisičinah, sem 2. januarja (dan po sneženju) pogledal, kakšno je stanje pri mojem rovu. Bolj ko sem se mu približeval, več lisičjih stopinj sem opazil. Ko sem naposled prispel do rova, sem naravnost ostrmel. Vseposod so bili odtisi lisičjih šap in na obeh vhodih v rov je bil sneg umazan od zemlje. Ker je bil solovec Simon tiste dni bolan in mi s svojim nemškim lovskim terierjem ni mogel pomagati, sem za pomoč poprosil lovskega prijatelja Jureta iz sosednje LD, ki je vodnik resastega jazbečarja in lovskega terierja. Ob 10. uri naslednjega dne sva se dobila na dogovorjenem mestu. Vreme za jamarjenje ni bilo ravno idealno, saj je bil dan jasen in brez vetra, le termometer je kazal krepko pod ničlo. Ko je vodnik pred rovom spustil svojega terierja in mu pri tem tudi nekoliko pomagal pri vходу v rov, nama je preostalo le še čakanje. Nekaj časa je

Foto: S. Volarič

Ves trud pri postavitvi rova je bil poplačan z uspešno uplenitvijo lepega lisjaka. Kot strasten lovec na lisice moram priznati, da od vseh doslej uplenjenih lisic še nobene nisem uplenil na tako lahek, hiter in preprost način kot prav to. Levo od psa je viden vhod v umeten rov, iz katerega je prišel lisjak.

vitvi še upoštevati, je, naj bo kotel najvišja točka celotnega umetnega rova. Ali drugače povedano: spodnji rob kotla ne sme ležati nižje kot leži zgornji rob najnižjega odseka rova v celotnem sistemu. Topel zrak, ki ga lisica ustvarja v kotlu, se zato kopiči v njem in ne odteka nikamor. Na tak način lisica ogreva prostor s svojo lastno toploto, kar ji povsem zadostuje. Če je kotel kvadratne oblike, naj bo dolg in širok 60 cm, visok pa 40 cm. Če je okrogle oblike, naj bo notranji premer 70 cm. Pogosto je za kotel v rabi kar okrogel betonski jašek. Na dno nasujemo 4 do 5 cm suhega, drobnega peska. Vanj ni priporočljivo nastiljati slame, listja ali česa podobnega. Enkrat na leto (jeseni) ga odpremo in po potrebi očistimo ter ponovno nasujemo pesek. Preveriti je treba tudi prehodnost rogov, v katerih se lahko nabere marsikaj, kar preprečuje njihovo normalno uporabo.

potrebnim poškodbam cevi. Poročajo tudi o primerih, ko so umetne rove položili na gola tla in jih prekrili le z nekaj zemlje, kamenja in vejevja. Kljub temu so jih lisice sprejele in se v njih pogosto zadržujejo. Ponekod za prekritje uporabijo balo slame, ki jo odvijajo čez celotno dolžino rova.

Lastne izkušnje

V začetku leta 2008 sem v Nemčiji pri podjetju Hauer-Schmidt nabavil umeten rov (GFK-U-Bau), izdelan iz steklenih vlaken. Celotno konstrukcijo sestavlja dva rova, dolga 5 metrov, ki vodita v kotel. Rova sta visoka 22 cm in široka 18 cm. Umeten rov sem sredi februarja vkopal na že prej izbrano lokacijo. Preden se odločimo za mesto postavitve, je treba pretehtati vse pozitivne in negativne strani izbrane lokacije. Seveda je tre-

Kogar jamarjenje v umetnih rovih nekoliko bolj zanima in nima toliko možnosti prebiranja tujih lovskih revij, naj si ogleda nekaj spletnih strani na to temo:

www.kunstbau.de

www.nimrods.de

www.tierfalle.de

www.jagd-wissen.de

www.den-tyske-jagtterrier.dk

www.grytjakt.se

vladala grobna tišina, nato pa se je začel slišati srdit lajež psa. Puško sem imel ves čas uperjeno proti izhodu iz rova. Naenkrat sta se na vhodu pojavila črna lisica in kot duh se je pred nama pojavil lep lisjak. V istem trenutku je odjeknil strel in lisjak je obležal na mestu. Čez nekaj časa je iz rova prišel tudi »črni vrag« in zmagovalno stresel svoj plen. Od izpusta psa do strela je minilo manj kot minuto. Marsikdo, ki ima z jamarje-

nih in umetnih rovih. Nasploh se dandanes z jamarjenjem ukvarjajo lovci od severa Evrope do Sredozemlja. Predvsem vodniki lovskih psov (in upam, da še kdo) imamo željo in interes, da v naših loviščih v zadostnem številu živi tudi mala divjad. Najmanj toliko časa kot ga v letu namenimo gojitvi in lovu na malo divjad, bi ga morali nameniti tudi lovu na plenilce. Z jamarjenjem v umetnih rovih bi se za marsikaterega jazbečarja ali te-

rierja odprlo popolnoma novo področje njegovega lovskega udejstvovanja (uporabe). V primerjavi s pogosto neodgovornim streljaštvom, ki se pojavlja pri pogonih na divje prašiče, in ob vseh nevarnostih, ki na takšnih lovih pretijo lovskim psom, je jamarjenje v umetnih rovih prava nedolžna otroška igra. Glede na to bi bil že čas, da bi v lovskih vrstah prenehali z dvoličnostjo, ko govorimo o jamarjenju. Čeprav sam (tudi kot kinološki sodnik) prisegam na ptičarje kot vsestransko uporabne lovske pse in bom z nemškimi kratkodlakimi ptičarji verjetno lovil do konca življenja, pa mi zadnje čase misli redno uhajajo tudi k psom jamarjem. Tudi zanje velja, da so pravilno šolani in vodeni vsestransko lovsko uporabni in so skupaj s ptičarji idealna kombinacija za marsikaterega strastnega lovca. Ob vsej vznemirljivosti, ki ga ponuja jamarjenje, postaja moja želja po nabavi malega lovskega pomočnika vedno močnejša. Načrtujem tudi gradnjo novih rogov v lovišču. Ob večjem številu takšnih rogov bi vsekakor potreboval malega lovca za redne »inšpekcijske preglede«. V dnevi, ko pišem te vrstice in je lisica gonja na višku, sem v Nemčijo poklical gozdarskega inženirja **Michaela Mestra**, ki ima po vsej Nemčiji in Avstriji zanimiva predavanja o jamarjenju v naravnih in umetnih rovih, ki jih obogati še s praktičnimi prikazi v loviščih. Zaprtil sem ga, da bi imel nekaj predavanj o tej zanimivi tematiki tudi v Sloveniji. Povabilo je sprejel z veseljem. Hkrati so pobudo pozdravili tudi na Lovski zvezi Slovenije in v Klubu ljubiteljev psov jamarjev ter številni vodniki lovskih psov, s katerimi sem govoril o tem. Vsak pravi lovec, ki je tudi gojitelj divjadi, rad naredi nekaj dobrega za divjad v svojem revirju. Mali divjadi in gozdnim kuram najbolj pomagamo (poleg ohranjanja in izboljševanja njihovega življenjskega prostora) predvsem z zmanjševanjem številčnosti njihovih plenilcev, v prvi vrsti lisic. Prav jamarjenje ima pri tem nenadomestljivo vlogo, najsibo v naravnih ali umetnih rovih.

Saša Volarič
sasa.volatic@siol.net

Foto: Michael Mester

Trenutno eden najbolj znanih in cenjenih umetnih rogov je Mester-Kunstabau. Oblikovan je v obliki črke Y in je v celoti iz betona. Ob svojem nastanku je zaradi preproste, a hkrati izredno funkcionalne zgradbe pomenil pravo malo revolucijo na tem področju. V spodnjem delu fotografije je viden odprt kotel, ki je še brez pokrova. Sledita dve betonski cevi, ki se kmalu združita v eno samo, ki nato vodi do izhoda iz rova.

njem več izkušenj kot jaz, bi ob tem mogoče pripomnil, da je treba v takih primerih lisico spustiti vsaj 3 do 4 metre od rova, preden sprožimo strel nanjo. Ob vseh zakonitostih, ki jih je treba pri jamarjenju upoštevati (smer vetra, razporeditev lovcev, način sporazumevanja ...) in ki veljajo za lov v naravnih in umetnih rovih, pa je vsaj ena razlika. Pri jamarjenju v umetnih rovih (za razliko od jamarjenja v naravnih rovih) lahko lisico streljamo takoj, ko se pojavi pred vhodom v rov. Dovolj pozornosti je treba nameniti le varnosti psa!

Sklepne misli

V Nemčiji in Avstriji skoraj ni več »resnega« lovišča z malo divjadjo, kjer ne bi imeli vsaj nekaj umetnih rogov za jamarjenje. Ko so ti enkrat vkopani, je njihova vloga pri načrtnem zmanjševanju števila lisic neprecenljiva. To so doslej spoznali že mnogi tamkajšnji lovci, ki se ukvarjajo z gojitvijo male divjadi. Ob prebiranju literature in spletnih strani me je presenetilo dejstvo, da so tudi Skandinavci strastni »jamarji« v narav-

Foto: S. Volarič

Dandanes pri postavitvi umetnih rogov največkrat uporabljamo okrogle betonske cevi s premerom 20 cm. Ne glede na to, za kakšno obliko cevi in kotla se bomo odločili, je treba v vsakem primeru upoštevati temeljno pravilo, da v kotel vedno vodita dve cevi. Na tak način lisici omogočimo, da pred psom čim hitreje zapusti kotel.

Lovska zveza Slovenije bo organizirala predavanja na temo

Umetni rovi, nova možnost lova na lisice.

Predaval bo inž. Michael Wilhelm Mester.

Predavanja bodo v:

petek, 3. 4., ob 17. uri v LD Ljutomer,
soboto, 4. 4., ob 17. uri v LD Hubelj - Ajdovščina in
nedeljo, 5. 5., ob 10. uri LD Medvode.

Morebitne spremembe terminov predavanj bodo objavljene pravočasno na spletnih straneh LZS.

Dodatne informacije: Mitja Kersnik, LZS,
Tel.: (01) 24-10-916.

Foto: O. Naglost

Kako še izboljšati upravljanje s srnjadjo v Sloveniji?

Za Slovenijo je značilno urejeno, načrtno, pregledno in nadzorovano upravljanje s populacijami srnjadi, ki temelji na trajnostnem in vzdržnem izkoriščanju divjadi (srnjadi) kot obnovljivega naravnega vira. Vsaj na načelni ravni tudi upošteva najpomembnejše ekološke značilnosti srnjadi kot ciljne vrste. Sistem upravljanja s populacijami prostoživečih živali (še zlasti srnjadi kot naše temeljne lovskogospodarske vrste) je v Sloveniji dobro urejen in je bistveno bolj obvladljiv kot v veliki večini drugih evropskih držav (Putman, 2008), pri čemer velja še zlasti izpostaviti: (1) urejen koncept načrtovanja in upravljanja s populacijami, pri katerem ni poudarek niti na pridobivanju divjačine niti na kultu trofeje, temveč zlasti na usklajevanju velikosti populacij z nosilnimi zmogljivostmi okolja; (2) urejen in utečen sistem zbiranja ter evidentiranja nekaterih bistvenih podatkov, ki so dobra osnova za strokovno podprto in prilagodljivo upravljanje s populacijami (podatki o odstrelu in izgubah živali, vključno z vsemi bistvenimi atributnimi in prostorskimi informacijami o vsakem posameznem osebku; natančni podatki o vrsti, obsegu in višini

škode itn.); (3) obstoj podatkovnih zbirk izjemne vrednosti (npr. knjige odstrela za vsako posamezno lovišče, več desetletna tradicija vodenja lovske statistike in še zlasti elektronsko voden ter dostopen lovski informacijski sistem Lisjak).

Ne glede na urejenost, tradicijo in preglednost upravljanja s populacijami srnjadi pa je mogoče in potrebno v praksi obe aktivnosti (t. j. načrtovanje in izvedbo načrtovanih ukrepov) še precej izboljšati, če želimo doseči res optimalno upravljanje s to vrsto. Za dolgoročno učinkovito upravljanje je v prvi vrsti potrebna mnogo večja prožnost načrtovanja in izvajanja ukrepov, ki bo temeljila na boljšem poznavanju in upoštevanju bioloških značilnosti srnjadi ter uporabi nekaterih dodatnih in novih upravljavskih pristopov, metod in pripomočkov. Za doseganje tega je potrebno še boljše sodelovanje med načrtovalci, upravljavci, lovci in raziskovalci srnjadi. Le tako bo namreč omogočeno pridobivanje ciljno usmerjenega (t. j. uporabnega oz. »koristnega«) znanja in njegovega takojšnjega prenosa k ciljnim uporabnikom – načrtovalcem in lovcem.

Zaradi spodbujanja strokovno podprte

in argumentirane razprave, ki bo posledično prispevala k nekaterim konkretnim izboljšavam zdajšnjega – sicer relativno dobrega, nikakor pa ne optimalnega! – sistema in koncepta upravljanja s populacijo srnjadi v Sloveniji, v nadaljevanju navajam nekaj pomembnih pomislekov, ki jih vidim kot raziskovalec, gozdar in lovec v eni osebi. Pri tem pa poudarjam, da gre za osebna razmišljanja in dojemanja dejstev. Moji pomisleki ne odražajo nobenih uradnih stališč nobene institucije ali organizacije.

1. Za določanje realnih in utemeljenih upravljavskih ciljev, s poudarkom na načrtovanju optimalne višine odstrela/odvzema srnjadi, je na voljo premalo podatkov o velikosti populacij oziroma vsaj o težnjah spreminjanja številčnosti. V gozdni krajini je določanje oziroma ocenjevanje številčnosti srnjadi težavno zaradi socialne sestave vrste (življenje v majhnih družinskih skupnostih) in njene priljubljenosti do gostih, nepreglednih habitatov. Z nesistematičnim ocenjevanjem spomladanske številčnosti, ki je temeljilo na opazovanju živali na pasiščih, so bile v pretek-

losti velikosti populacij srnjadi praviloma zelo podcenjene, kar je med drugim pripeljalo do neuskkljenosti njene številčnosti z nosilnimi zmogljivostmi okolja. Simonič (1982) je zato za preverjanje teženj v populacijski dinamiki in usklajenosti populacij z zmogljivostmi življenjskega okolja predlagal uporabo t. i. kontrolne metode, ki temelji na poznavanju kazalcev v populacijah in njihovem okolju. Vendar je že tedaj Valentinčič (l. 1982) poudaril, da je kontrolna metoda sicer izredno uporaben pripomoček za pridobivanje nekaterih nujnih upravljaljskih podatkov, kljub temu pa je treba določanju velikosti populacij nameniti vso pozornost, ne pa preprosto dvigniti roke od problema. Če želimo uspešno priti do cilja, moramo namreč najprej dovolj natančno vedeti, kje sploh smo!

Številčnosti srnjadi zaradi njenega načina življenja z neposrednim štetjem ni mogoče niti ga ni mogoče približno natančno določiti; zato so v svetu v zadnjih desetletjih razvili številne posredne metode določanja številčnosti, ki jih uspešno uporabljajo tudi pri vsakdanjem upravljanju s populacijami srnjadi. Med njimi velja omeniti: (i) kilometrski indeks, ki so ga razvili v Franciji (Vincent in sod., 1991, 1996), zdaj pa ga uporabljajo, npr., tudi v Švici in Belgiji (Malengreaux in sod., 2007); (ii) nočno štetje iz avtomobilov, ki ga uspešno uporabljajo na Poljskem in v Švici (Imesch-Bebie in sod., 2008); (iii) metodo štetja kupčkov iztrebkov, ki jo intenzivno uporabljajo v Italiji, na Poljskem in Škotskem (Bobek in sod., 2007; Cagnacci in sod., 2007); (iv) metodo lova in ponovnega odlova, ki jo vsaj v raziskovalne namene uporabljajo v številnih evropskih državah; (v) nekatere novejšje računalniško podprte metode, kot so metode modeliranja na podlagi podatkov o odstrelu in izgubah živali ter njihove starosti, ali pa metode, ki temeljijo na štetju osebkov s pomočjo njihovega toplotnega zaznavanja (Focardi in sod., 2008). Vsaj nekatere med njimi bi bilo smiselno/potrebno preskusiti tudi v slovenskih razmerah.

2. Nabor kazalcev, ki je v rabi v kontrolni metodi, je preozek in premalo specifičen. V sedanjji praksi upravljanja s populacijami srnjadi v Sloveniji so v rabi zlasti trije kazalci, in sicer stopnja objedenosti gozdnega mladja, telesne mase in mase rogovja srnjakov. Medtem ko prvi kazalec ni vrstno specifičen (mogoč je združen vpliv več vrst prostoživečih parkljarjev (Ocvirk in Jerina, 2008) ter drugih rastlinojedov (npr. voluharic) na objedenost gozdnega mladja, sta oba kazalnika, ki naj bi opredeljevala značilnosti populacij, poleg relativne številčnosti srnjadi, t. j. njene usklajenosti z

nosilno zmogljivostjo okolja, odvisna tudi (zlasti) od številnih zunanjih motečih dejavnikov. Telesna masa vseh kategorij je tako zelo odvisna od izpostavljenosti zajedavcem (v naših ekoloških razmerah le-ta ni odvisna zgolj od gostote populacij!) in sezone izločitve vsakega posameznega osebk. To je, npr., posledica telesnega razvoja in rasti mladih živali oziroma vpliva velike porabe energije med prskom na telesno maso srnjakov (moteč vpliv sezone odstrela na telesno maso osebkov je sicer mogoče izločiti z uporabo relativno preprostih statističnih metod, kar pa pri trenutnem upravljanju s populacijami pri nas ni ustaljena praksa). Na telesno maso osebkov lahko bolj kot relativna številčnost srnjadi vplivajo tudi ekstremne vremenske in posledično prehranske razmere v določenem letu, in sicer v negativnem pa tudi pozitivnem pomenu (Andersen in sod., 1998). Podobno je masa rogovja srnjakov bolj kot od odnosov znotraj vrste zaradi narave njegove rasti in značaja kostnega tkiva odvisna tudi od nekaterih abiotičnih dejavnikov, ki se med leti zelo spreminjajo. Tako je, npr., značilna izrazita pozitivna soodvisnost med maso rogovja in številom sončnih dni pozimi. Rast rogovja je proces, ki je hormonsko uravnavan in je odvisen od količine (ni-

teža«; tehtanje rogovja v času rasti ali nepravilno pripravljene trofeje) bi bilo smiselno nabor kazalcev, ki se uporabljajo pri kontrolni metodi, razširiti na nekatere nove, ki so bolj neposredno odvisni od relativne številčnosti populacij in so se v nekaterih evropskih državah (npr. Hewison in sod., 1996; Pelabon in Van Breukelen, 1996) že potrdili kot zelo uporabni za ugotavljanje sprememb v številčnosti populacij srnjadi – npr. velikost (dolžina) spodnje čeljusti, indeks ledvične tolščavosti, stopnja oplojenosti sm itn.

3. Pri evidentiranju odvzema (odstrela in izgub) srnjadi mešamo podatke z zelo različno stopnjo zanesljivosti. Upošteva je najpomembnejši vidik upravljanja s populacijami srnjadi v stabilnih razmerah, t. j. določanje števila osebkov, ki jih je v določenem letu smiselno/dopustno/treba odstreliti/izločiti iz lovišč, se je v zadnjih petnajstih letih korenito spremenil koncept načrtovanja in upravljanja, posledično pa tudi evidentiranja. Iz načrtovanja in doseganja načrta čiste ga odstrela (značilnost načrtovanja do sredine devetdesetih let prejšnjega stoletja) smo najprej prešli na načrtovanje in doseganje delnega odvzema, ki je vključeval odstrel in nenaravne izgube, v zad-

Foto: M. Cerar – Diana

voja) spolnih hormonov (testosterona) v krvi. Na njihovo sproščanje in delovanje vplivajo svetlobne razmere, ki določajo tudi stopnjo endogenega nastajanja za tvorbo kosti nujno potrebnega vitamina D (Krže, 2000; Sempere, 2002).

Glede na vsebinske in nekatere organizacijsko-tehnične pomanjkljivosti trenutno uporabljenih kazalnikov (npr. nekritično izpolnjevanje rubrike »telesna

njem desetletju pa na načrtovanje in doseganje skupnega odvzema, ki vključuje odstrel in vse izgube srnjadi. Če zanemarimo (sicer pomembno) dejstvo, da se je s tem izgubila kontinuiteta podatkov in primerljivost s prejšnjimi leti, je z vidika doseganja upravljaljskih ciljev bistveno pomembnejše dejstvo, da med seboj mešamo podatke s praktično neprimerljivo stopnjo zanesljivosti. Medtem ko so po-

datki o odstrelu natančni z >95 % zanesljivostjo (izjema so, npr., napake pri oceni starosti mladice in večletnih srn ter nepotrebne zamenjave spola mladičev zaradi nekaterih tradicionalnih vzrokov), so podatki o nenaravnih izgubah točni z morda največ 50 % zanesljivostjo (po nekaterih ocenah skoraj polovica trkov vozil s srnjadjo sploh ni registriranih, zamenjava spola najdenih odraslih živali pa je še vedno bistveno prepogosta). Po vsej verjetnosti podatki o naravnih izgubah ne dosegajo niti 20 % zanesljivosti (manjše število velikokrat neprepoznanih kadavrov najdemo zgolj po naključju). Posledica takega načrtovanja je, da so končni podatki o odvzemu obremenjeni z zelo veliko napako, kar ne omogoča zanesljivih analiz (Kos in Potočnik, 2008), hkrati pa omogoča škodljivo in nepotrebno prilagajanje podatkov trenutnim potrebam.

Glede zanesljivosti podatkov in še zlasti stvarnega načrtovanja, posledično pa tudi doseganja načrtov odstrela, bi bilo smiselno načrtovati zgolj čisti odstrel srnjadi, ki bi – odvisno od deleža izgub v posameznem LUO – moral ob prehodu znašati okvirno od 65 % do 90 % zdaj načrtovanega odvzema. Na tak način bi se izognili vsem prej navedenim pomislekom, hkrati pa bi v letnih načrtih opredeljena dopustna odstopanja (npr. +/-10 %) dobila realno in potrebno težo za morebitno sankcioniranje posameznih upravljavcev lovišč. Zdajšnji sistem z izjemno ostrimi sankcijami za nedoseganje ali preseganje letnih načrtov odvzema, za kar zaradi nepredvidenih (ne)naravnih vzrokov upravljavci z lovišči nimajo zadostnih mehanizmov za kontrolo in potrebno ukrepanje, upravljavce marsikdaj spravlja v nemogoč položaj in jih (še posebno, če upoštevamo možnosti vključitve nedokazljivih izgub) sili v manipuliranje s podatki. Posledica tega je njihova manjša zanesljivost in posledično bistveno slabše osnove za strokovno (prilagojeno) upravljanje s populacijami. Poleg organizacijskega (kontrolnega) vidika bi načrtovanje in doseganje zgolj čistega odstrela dolgoročno lahko bistveno zmanjšala izgube srnjadi, saj bi bila sestava skupnega odvzema (le-tega bi bilo treba evidentirati še naprej!) bistveno bližje sestavi v naravi, dejavnik t. i. »nadomestne smrtnosti« (t. j. smrtnosti zaradi drugih vzrokov) pa bi bil v primerjavi z odstrelom vedno manj poudarjen.

4. Pri upravljanju s populacijami srnjadi se ne upošteva pravilo nadomestne smrtnosti, ki pravi: »Višek prirastka upor okolja odstrani iz populacije; če ga ne bomo odstranili mi z odstrelom, ga bodo odstranili abiotski in biotski dejavniki« (Krohne, 1998).

Pri upravljanju s populacijami srnjadi vse prepogosto pozabljam, da »srna ni krava, narava pa ni štala«. V (so)naravnih ekosistemih namreč obstaja t. i. »upor okolja«, t. j. skupek od populacijske gostote neodvisnih in odvisnih dejavnikov, kar onemogoča, da bi se katera koli populacija (izjema je človeška!) lahko neomejeno večala. Zato bodo tiste (sub)populacije srnjadi, pri katerih je intenzivnost izvajanja odstrela premajhna, bistveno bolj podvržene drugim dejavnikom smrtnosti; podobno velja tudi za posamezne spolne in starostne kategorije

3,8 % (psi). Glede na dejstvo, da izgube zaradi nekaterih vzrokov (npr. plenjenje lisic) praktično niso znane oziroma je zanje registriran le zelo majhen delež (npr. mladičev zaradi košnje, pogini zaradi bolezni), je očitno, da skupna smrtnost srnjadi zaradi drugih vzrokov na nivoju Slovenije morda celo dosega višino odstrela. Z vidika optimalnega upravljanja z obnovljivim naravnim virom se zdi, da je treba vložiti bistveno več naporov za zmanjšanje izgub srnjadi. Tako je v prvi vrsti treba nadaljevati z aktivnostmi za zmanjšanje števila trkov vozil s

Foto: E. Milhevc – Diana

znatraj populacij. Posledica premajhne poseganja med srne z odstrelom (le-te so ravno toliko »mamice«, kot so srnjaki »očki«, mladiči pa »otroci«!) ni nič drugega kot njihov bistveno večji delež med izgubami. Čeprav je z vidika ekologije populacij povsem vseeno, ali posamezni osebek odstrelimo ali ta pogine zaradi katerega koli drugega vzroka, je z vidika optimalnega upravljanja z obnovljivim naravnim virom vendarle zaželeno, da odstrelimo kolikor mogoče veliko večino izločene srnjadi (vključno s srnami)!

5. Izgube srnjadi zaradi različnih vzrokov (še zlasti zaradi prometa) so izredno velike, kar je tudi posledica premajhnega odstrela (zlasti nekaterih kategorij) v številnih loviščih; upravljanje z naravnim virom z >25 % izgub zanesljivo ni optimalno! Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak je bilo leta 2007 vseh izgub srnjadi 21,4 % celotnega odvzema iz lovišč (samo zaradi prometa 12,7 %, izgub mladičev zaradi košnje 1,8 % in kot žrtev potepuških psov 1,9 %); leta 2006 so deleži znašali kar 29,6 % (celotne izgube), 15,2 % (promet), 2,0 % (košnja) in

srnjadjo (glej Pokorny in sod., 2008), resno pa se je treba lotiti tudi sistematične analize nekaterih drugih vzrokov smrtnosti (glej Potočnik, 2008) in še zlasti njihovega zmanjševanja.

6. Lisice so zelo pomemben, a v naših razmerah skoraj v celoti spregledan dejavnik smrtnosti mladičev srnjadi. Zato je za optimalnejše upravljanje s populacijami srnjadi nujno treba prilagoditi upravljanje s populacijami lisic. Linnell in sod. (1995) so ugotovili, da v povprečju smrtnost mladičev srnjadi v tistih ekosistemih, v katerih so prisotni njihovi plenilci, v prvem poletju življenja dosega kar 47 %. Nasprotno pa v ekosistemih, v katerih ni plenilcev srnjadi, v prvem poletju smrtnost mladičev v povprečju znaša le 19 %. Čeprav lisice lahko mladiče srnjadi priložnostno ulovijo tudi pozimi, se praviloma z njimi hranijo zgolj v prvih dveh mesecih življenja. Zato je bil njihov vpliv na populacijsko dinamiko srnjadi dolgo spregledan. Šele v zadnjih petnajstih letih so raziskave, opravljene zlasti v Skandinaviji, pokazale, da plenjenje lisic zelo vpliva na gostoto populacij srnjadi. Od-

visno od habitatnih in ekosistemskih razmer lisice uplenijo 10 do 20 % vseh mladičev srnjadi (Linnell in sod., 1996), v ekstremnih otoških razmerah celo do 50 % vseh poleženih mladičev (Aanes in Andersen, 1996). Mladiči srnjadi so za lisice sezonsko omejen prehranski vir (najbolj izpostavljeni so pri starosti 2 do 4 tednov), zato ne vplivajo na njihovo številčnost. Posledično lahko lisice kot generalističen plenilec izredno vplivajo na nihanje številčnosti srnjadi (Aanes in sod., 1998; Panzacchi in sod., 2008). Vpliv plenjenja lisic na mladiče srnjadi bi bilo treba ugotoviti tudi v Sloveniji in po potrebi ustrezno prilagoditi upravljanje s populacijo lisic.

7. Srnjad je značilen visoko specializiran rastlinojedi izbiralec (angl. *concentrate selector*), ki pa zelo slabo presnavlja celulozna rastlinska vlakna. Anatomska zgradba njenih prebavil (majhen in enostaven vamp, relativno kratko črevesje, ki je le 12- do 15-krat daljše od dolžine telesa), zaradi česar je prehod hrane skoznje sorazmerno hiter, namreč ne omogoča optimalne presnove celuloznih rastlinskih vlaken (Hofmann, 1989). Zato se mora srnjad prehranjevati predvsem z lahko prebavljivo, visokokakovostno hrano. Zato je zimsko krmljenje srnjadi z voluminozno krmo (t. j. senom) tudi v ekstremno surovih zimskih razmerah škodljiv in nesprejemljiv ukrep, česar pa lovci v svoji – marsikdaj celo preveč poudarjeni – skrbi za prizadete živali pogosto ne vemo (glej posamezne zapise in polemiko v Lovcu, ki je sledila zelo ostru zimi leta 2005/06). Čeprav dodatno krmljenje srnjadi z ekološkega vidika ni nikoli potrebno, je v ekstremnih zimskih razmerah smiselno dopustiti kratkotrajno odvrčalno krmljenje z ustrezno krmo, in sicer zaradi zmanjšanja zadrževanja srnjadi na cestišču, na kar kažejo pozitivne izkušnje iz tujine (Madsen in sod., 2002) in tudi iz nekaterih slovenskih lovišč.

8. Srnjad je (sicer neizrazito) poligamna vrsta (srnjak se pari z več srnami), zaradi česar spolno razmerje tudi v povsem naravnih populacijah (kjer ni vpliva lova) ni nikoli 1 : 1, temveč v njih vedno prevladuje ženski spol (razmerje od 1 : 1,5 do 1 : 2) (Simonič, 1976). Zato so upravljavske smernice, ki imajo kot ciljno (včasih imenovano tudi kot »idealno« ali celo »normalno«!) spolno razmerje v populacijah določeno vrednost 1 : 1, nerealne in ne temeljijo na ekoloških temeljih. Vzdrževanje ustreznega razmerja (z zmerno prevlado ženskega spola nad moškim) bi bilo dolgoročno mogoče ohraniti le, če bi poznali spolno razmerje poleženih mladičev, nji-

hovo naravno smrtnost in prehod v starejše kategorije ter bi temu primerno prilagajali tudi sestavo odstrela/odvzema. Slednje bi bilo na relativno »mehak način« mogoče doseči že ob vrnitvi na prejšnji sistem upravljanja, t. j. načrtovanja čistega odstrela v ustreznem spolnem razmerju, posledica česar bi bila večja spolna uravnovešenost v populacijah.

9. Prirastek v populacijah je zelo spreminjajoč se dejavnik, ki je odvisen od splošnih ekoloških razmer, vitalnosti osebkov in populacij ter od trenutnega spolnega razmerja v njih.

Na spol in število poleženih ter še zlasti doraslih mladičev vpliva vrsta spreminjajočih se dejavnikov, zaradi česar sta vsakoletni prirastek, posledično pa tudi številčnost srnjadi zelo dinamična in spreminjajoča se dejavnika. Zato so populacije srnjadi zelo prožni upravljavski sistemi. Torej (i) z občasnimi, potencialno prevelikimi posegi mednje (t. j. odstrel nad letnim prirastkom) dolgoročno ne moremo ogroziti stabilnosti populacij; (ii) z vidika optimalnega upravljanja s populacijami bi bila potrebna še večja prožnost načrtovanja in izvajanja ukrepov (posamezni normativni odstrel, npr.

ju precej težja, prirastek bistveno večji kot v ekološko manj ugodnih razmerah. Še posebno, ker je tudi delež mladice, ki v naslednjem letu polegajo mladiče, primarno odvisen od njihove telesne mase (zbrano v Andersen in sod., 1998). Zato bi bilo treba za doseganje optimalnega upravljanja s populacijami srnjadi neprekinjeno spremljati spremenljivost (varabilnost) navedenih populacijskih parametrov oziroma vsaj stopnjo oplojenosti srn in število rumenih teles v njih ter temu primerno prilagajati višino odstrela/odvzema v krajših (nekajletnih) obdobjih.

10. Prehodi posameznih osebkov srnjadi v višje starostne kategorije so približno (fiktivno) določeni datumi in z ekološkega vidika niso pomembni; mladiči in enoletniki pripadajo ekološko istemu, t. j. spolno nezrelemu (juvenilnemu, prerproduktivnemu) delu populacije. V Sloveniji želimo v zadnjem desetletju dobesedno del odstrela enoletnih srnjakov (lanščakov) prenesti v kategorijo mladičev moškega spola. Posledica tega ukrepa je bistveno lažje izvajanje lova na mladiče (težav z določitvijo spola v zgodnjih jesenskih mesecih

3 glave/100 ha, z dinamičnim upravljanjem s populacijami nimajo veliko skupnega). Na splošno velja, da je razmnoževalna sposobnost srn odvisna predvsem od njihove telesne kondicije, t. j. telesne mase. Telesno dobro razvite srne polegajo značilno več mladičev (v Skandinaviji, kjer so telesne mase odrasle srnjadi za >20 % večje kot v srednji in južni Evropi, so trojčki celo pogostejši kot dvojčki ali posamezni mladiči). Posledično je v obdobjih majhne številčnosti populacij ali izjemno ugodnih prehranskih razmer, ko je srnjad v povpreč-

ni), posledično pa tudi lažje doseganje načrta odstrela mladičev. Čeprav so zdaj dopustna relativno velika (30 %) odstopanja znotraj starostnih kategorij mladičev in enoletnih živali, pa bi bilo smiselno, da je načrtovanje in izvajanje odstrela znotraj obeh starostnih kategorij še bolj »prožno«. Obe kategoriji namreč sodita k tistemu delu populacije, ki se (vsaj v primeru samcev) še ne vključuje v razmnoževalni cikel. Zato ob popolnoma spremenljivemu poseganju med obe kategoriji (kot je, npr., praksa v Švici, kjer mora biti mladičev in lanščakov/

/mladic v celotnem odvzemu skupaj vsaj 25 %; Imesch-Bebie in sod., 2008) z vidika upoštevanja števila osebkov, ki sodelujejo v razmnoževanju (za ohranitev vrste najpomembnejši aktivnosti/nalogi osebkov), ne bi povzročili nobenih negativnih posledic. Hkrati je večja prožnost, t. j. možnost večjega poseganja med lanščake na račun mladičev moškega spola in obratno, smiselna tudi iz nekaterih drugih vzrokov, ki izhajajo iz ekoloških in socio-bioloških značilnosti vrste (glej naprej).

Sonaravno naravnan lov terja poznavanje in posnemanje naravnih mehanizmov (vpliv plenilcev in drugih biotskih ter abiotskih dejavnikov okolja), ki bi oblikovali populacije srnjadi ob odsotnosti vpliva (lova) ljudi. V naravnih razmerah velika večina mladičev izgubi življenje zelo kmalu po rojstvu; na Norveškem so ob odsotnosti plenilcev (lisic) prav vse izgube (približno 20 % vseh poleženih mladičev) ugotovili v prvih 35 dneh življenja (Andersen in Linnell, 1998). V ekosistemih, kjer živijo tudi lisice (le-te lahko uplenijo tudi do 50 % poleženih mladičev), pa izgube dosežejo višek v starosti dveh do štirih tednov (Aanes in Andersen, 1996). Višek izgub je torej bistveno pred začetkom lova na mladiče, zato pretiran odstrel glede uravnavanja nadomestne smrtnosti (zmanj-

večji od areala drugih kategorij (Bideau in sod., 1993; Lamberti in sod., 2001). Starejši srnjaki so zaradi zagotavljanja ustreznega razmerja med koristjo (izgon konkurence) in stroški (poraba energije) agresivni predvsem do njim najbolj konkurenčnih (perspektivnih) lanščakov. Rogovje kot sekundarni spolni znak navzven odraža kakovost osebka, zato so pritisku znotraj vrste izpostavljeni predvsem lanščaki z najdaljšim rogovjem (obstaja namreč pozitivna soodvisnost med dolžino rogovja lanščakov, maso mod in številom agresivnih napadov odraslih srnjakov nanje; Wahlström, 1994). Zato se po rogovju močnejši lanščaki bistveno pogosteje odselijo z območja, kjer so bili poleženi. Pri poligamnih vrstah so izseljevanja (emigracije) mladih samcev nujno potrebna, saj omogočajo vzdrževanje robnih delov populacij, predvsem pa preprečujejo parjenje znotraj sorodstva in tako zagotavljajo ohranitev genetske raznovrstnosti populacij (Krohne, 1998). Zato pretiran neselektiven odstrel mladičev moškega spola lahko poruši socialne odnose, ki vladajo v moškem delu populacije. Če bi pretirano (naključno) posegli med najbolj razvite srnjačke, bi zaradi količinsko omejenega odstrela lanščakov v drugem letu preživel tudi številni, slabše razviti osebki, ki ne bi bili podvrženi intenzivnemu prega-

šilarji) v populaciji obrobno vlogo, jih lahko odstranimo, ne da bi s tem prizadeli dolgoživost populacije. V spomladanskem času je poleg moči rogovja telesna razvitost lanščakov še boljši pokazatelj vitalnosti osebkov. Če naj upravljanje s populacijami srnjadi temelji na načelu trajnostne rabe obnovljivega naravnega vira, je smiselno, da v predrazmnoževalnem (prereproductivnem) delu populacije posegamo predvsem med slabše razvite živali oziroma da vsaj delno opravljamo izbirni odstrel.

Našteti pomisleki zagotovo niso edini (tako bi bilo smiselno ovrednotiti tudi vedno večji vpliv nekaterih antropogenih (zaradi človekove dejavnosti) pritiskov, kot so urbanizacija, razvoj cestne infrastrukture, izguba primernih habitatov, sodobnih oblik rekreacije, intenziviranje živinoreje in krivolov, na vse vrste prostoživečih živali, vključno s srnjadjo). Vse to je namenjeno predvsem spodbuditi razmišljanja o trenutnih prednostih in slabostih upravljanja s populacijami srnjadi v Sloveniji. Osebnostno menim, da smo na razpotju dveh možnosti: (a) da nadaljujemo z zdajšnjim upravljanjem s populacijami, kar z vidika ohranjanja ravnovesja v naravi in ohranjanja stabilnosti populacij srnjadi zagotovo ni slabo, vendar pa z vidika trajnostne rabe obnovljivega naravnega vira še vedno ni optimalno (v tem prispevku našteti pomisleki); (b) da se odločimo za bolj smel in dinamičen način upravljanja, vključno s pridobivanjem, razumevanjem ter uporabo novih (spo)znanj, kar bo dolgoročno lahko prispevalo k boljšim rezultatom in k večjemu zadovoljstvu vseh udeležencev v procesu upravljanja (npr. zmanjšanje naravnih in nenaravnih izgub srnjadi, večja kakovost in zanesljivost podatkov, večja institucionalna varnost upravljalcev lovišč (LD) oziroma lovišč s posebnim namenom (LPN), še boljša komunikacija in usklajevanje skupnih interesov med načrtovalci in lovci) in, kar je najpomembnejše – da bo dolgoročno še povečalo možnost ohranitve vitalnih in stabilnih populacij srnjadi v Sloveniji.

Če bo katero izmed nakazanih, odprtih vprašanj povzročilo vsaj delno spreminjen koncept načrtovanja in upravljanja s populacijami srnjadi pri nas, in sicer v pomenu še boljšega trajnostnega in prilagojenega naravnega doseganja upravljalških ciljev, bo namen mojega prispevka, ki sem ga predstavil tudi na 1. posvetu o upravljanju z divjadjo – srnjad (Velenje, 22. 11. 2008), v celoti dosežen.

Doc. dr. Boštjan Pokorný

ERICo - Velenje, Inštitut za ekološke raziskave, d. o. o.

Opomba:

Seznam uporabljenih virov je na voljo pri avtorju prispevka.

Foto: M. Samar

šanje izgub na račun povečanega odstrela) ni smiselno, saj ne pomeni nadomestne, temveč »dodatno smrtnost«.

Čeprav čas odstrela spolno nezrelih živali moškega spola (mladičev oziroma lanščakov) ne vpliva na njihovo udeležbo pri razmnoževanju, pa enoletniki že sodelujejo v nekaterih socialnih odnosih – izpostavljeni so medvrstnim pritiskom ob oblikovanju teritorijev spolno zrelih srnjakov. V srednji in južni Evropi so selitvam (migracijam) podvrženi skoraj izključno enoletni samci (lanščaki), katerih areal aktivnosti je približno dvakrat

njanju odraslih srnjakov in se zato ne bi odselili z območja poganja. Posledično spremenjena spolna sestava in morebitno parjenje znotraj ožjega sorodstva pa lahko dolgoročno zmanjšata razmnoževalni potencial vrste in ogrozita dolgoživost populacij srnjadi.

Dognanja, povezana s socialnimi odnosi znotraj populacij, kažejo na smiselnost ohranjanja možnosti za izbirni odstrel v kategoriji lanščakov (le-tega v kategoriji mladičev še ne moremo zanesljivo opravljati). Ker imajo lanščaki s kratkim rogovjem (gumbarji, slabotni

Malomarno hranjenje lovskega orožja lahko povzroči hude posledice!

Iz sodne prakse

Lovec brez lovskega orožja ni lovec, je bil izrek odločbe enega izmed lovskih razsodišč. Orožje je namreč lovčev osnovno sredstvo za udejstvovanje v lovstvu. Poleg strasti pa pomeni veliko odgovornost. Pravilnost nošenja in hrambe lovskega orožja zapovedujejo že lovski običaji. Zakon o orožju lovcu, ki svojega orožja ne bi pravilno nosil, upravljal, ga vzdrževal in pravilno hranil, grozi z visoko denarno kaznijo. Nihče ne sme klicati nesreče, ki zlasti pri orožju pride sama od sebe! Pravijo, da enkrat na leto puška poča sama od sebe. Čeprav je to vraža, le previdno! Da bo zadeva resnejša, si poglejmo primer.

Zgodilo se je, da je oseba A. A. z lovsko puško, ki je bila last v pravdi toženega lovca, ustrelila tožnika in ga hudo poškodovala. Sodišče je ugotovilo, da je bil toženi lovec, lastnik lovske puške, odškodninsko odgovoren kot imetnik lovskega orožja, ki je nevarna stvar. Poleg tega je bil za škodo zaradi povzročenih telesnih poškodb tožnika odgovoren tudi zaradi neustreznega varovanja orožja. Zato je lahko oseba A. A., ki ni bila upravičena do nošenja in uporabe lovskega orožja, lovsko puško sploh lahko neupravičeno vzela tožencu in jo zlorabila za delikt.

Sodišče prve stopnje je razsodilo, da mora tožena stranka plačati tožencu odškodnino v znesku 27.000,00 € in ji povrniti pravne stroške, ki tudi niso bili majhni. Višje sodišče je kot pritožbeno sodišče zavrnilo pritožbo toženca stranke in potrdilo sodbo prve stopnje. Proti sodbi je tožena stranka vložila še revizijo, ki je bila zavrnjena.

Vrhovno sodišče, ki je odločalo o reviziji, je ugotovilo, da je **lovska puška orožje in je zato po svojem namenu**

Foto: G. Bočina

nevarna stvar, o čemer med pravnima strankama niti ni bilo spora. Tožnik je bil imetnik lovske puške in je po obli-gacijskem zakonu odgovarjal za škodo objektivno kot imetnik nevarne stvari.

Odškodninska odgovornost toženega lovca, lastnika lovske puške, je po oceni sodišča objektivna. Čeprav je povzročitelj hude poškodbe tretje osebe vzel lovcu njegovo lovsko puško skrivaj in samovoljno, je sodišče zaključilo, da je toženec kot njen imetnik ni ustrezno hranil, čuval in zavaroval pred morebitnim neupravičenim posegom tretje osebe. Orožja ni hranil v zaklenjeni ognjevarni omari, posledica česar je bila, da mu jo je A. A. na skrivaj vzel in z njo povzročil veliko škodo tretji osebi. Z nepravilno hrambo orožja je lovec - toženec storilcu namreč omogočil, da mu je lahko vzel orožje in z njim storil delikt. Revizijsko sodišče je zaključilo, da je lovec - toženec (kot imetnik lovskega orožja)

zanemaril svojo potrebno skrb za varstvo orožja in je na tak način omogočil, da je tretja oseba prišla do njegove lovske puške kot nevarne stvari. Zato se toženi lovec ni mogel izogniti odškodninski odgovornosti, ker je bila izkazana njegova objektivna odgovornost za povzročeno škodo, ki jo mora plačati v obliki odškodnine za nematerialno in materialno škodo.

Iz sodne prakse izhaja, da kadar je ugotovljena objektivna odškodninska odgovornost in le-ta ni izključena z zakonskim razlogom, je lahko soodgovornost tretjega (v konkretnem primeru osebe A. A., ki je z lovčev puško poškodovala tretjo osebo) le solidarna. V takem primeru se v pravdi med oškodovancem in več soodgovornimi osebami (v konkretnem primeru z osebo A. A., ki je povzročila strel in poškodbo tožnika) ne ugotavljajo deleži odgovornosti. To je pridržano za postopek, v katerem dolžniki med seboj poračunajo plačila v skladu z

deleži svoje odgovornosti. Da pa je bila v obravnavanem primeru za nepazljivega toženega lovca smola še večja, je oseba A. A., kot povzročitelj poškodbe tretji osebi z zlorabo toženčeve lovske puške, umrla, zato ni mogla biti odškodninsko odgovorna. Njene hipotetične odgovornosti ni bilo treba ugotavljati tudi zato, ker to v pravdi glede na vsebino solidarnosti dolžnikov ne bi moglo vplivati na obseg odgovornosti toženca nasproti tožnika. **Plačilo celotne škode je tako padlo na pleča lovca kot imetnika lovskega orožja, ki ga ni dovolj skrbno in pazljivo hranil in čuval, predvsem pa ne tako, da ne bi mogel priti v roke nepooblaščenim osebi.** Tožnik je zaradi poškodbe s strelnim orožjem utrpel hude poškodbe. Zdravljenje je bilo dolgotrajno in mučno. Poškodovani so bili tožnikovi pomembni organi. Tožnik je pri polni zavesti prestopil smrti strah in nato še utemeljen velik strah, povezan z uspehom zdravljenja. V rosi mladosti je ostal iznakažen. Izvedenec medicinske stroke je ugotovil njegovo invalidnost, zato je bil neprevidni lovec kot toženec obsojen na plačilo denarne odškodnine in plačilo sodnih stroškov.

Opisani resnični dogodek se je zgodil pred leti, zato naj bi bil njegov opis v opomin in poduk vsem lovcem z resnim namenom, naj poskrbijo za varno hrambo svojega lovskega orožja, sicer jim lahko grozi plačilo visoke odškodnine. Globe in kazni po zakonu o orožju niso strašne, čeprav so tudi visoke, zelo hudi pa sta odškodnina in zavest, da je bil nekdo zelo poškodovan zaradi lovčevega malomarnega in neodgovornega hranjenja lovskega orožja.

Bojan Avbar,
uni. dipl. pravnik

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

Imetniki lovske pravice bi morali poskrbeti, da bi lovci streljali samo samce. Posebno vnet zagovornik varstva jerebov je bil dr. Viktor Jeločnik, a večina lovcev ni upoštevala njegovih nasvetov. Prepričan je bil, da so pozivi in prošnje umestne in potrebne ne glede na trenutni odziv. Lovec z Gorenjske ga je na primer zavrnil, češ, zakaj bi se trudil z izbiro plena, ko mu trgovci za samico plača enako ceno. Ugotavljal je, da so na Kranjskem lovili večinoma zaradi mesa (Jeločnik, 1910). Pritoževal se je zoper zankarje in trgovce, ki so kupovali uplenjeno divjad od nelegalnih lovcev. Po njegovem mnenju bi k izboljšanju razmer lahko prispevali duhovniki in učitelji, ki bi poučili ljudi, da je tudi lovska tatvina tatvina, nemoralno in kaznivo dejanje. Zoper prodajalce in kupce ukradene divjadi bi morala ukrepati sodišča. Lovce je zaprosil tudi za podatke o gozdnem jerebu za pripravo ornitološko lovskega pregleda, predvsem pa so ga zanimali podatki o razširjenosti, gostoti poseljenosti itn. (Jeločnik, 1910). Posamezniki so se zavedali, da o življenju in navedbah gozdnih jerebov vedo premalo, da pa tega tudi ne bodo izvedeli kmalu, saj da ima ta ptič premalo prijateljev (K., 1914).

Jeločnikove prošnje niso zalegle. Neimenovani lovec je naslednje leto poročal o uplenitvi štirinajstih jerebov, vsak dan enim, lovski kolega jih je uplenil deset več. Jerebov naj bi bilo veliko, kmečki lovci pa lova menda niso razumeli in jereba tudi niso cenili (Anon., 1911). Po mnenju nekega drugega lovca je bilo škoda, da se lovci niso dovolj zanimali za jerebe, ki jih je bilo iz leta v leto manj. Krivdo je pripisal *kultiviranju gozdov* in brezbržnosti najemnikov lovišč. Večina lovcev je streljala na jerebe brez razlike, nekateri so jim celo nastavljali zanke. Lovci bi bili lahko ponosni, da se je Kranjska še ponašala s primernim številom gozdnih jerebov. Njihova dolžnost bi morala biti, da bi pomnožili njihovo število. Zato bi morali upoštevati priporočila prof. Valentinitscha in dr. Jeločnika, naj lovci nikjer in nikoli ne streljajo njihovih kokoši, samce pa naj lovijo samo na klic (Klemenc, 1912).

Legalni in nelegalni lovci so gozdne jerebe lovili večinoma zaradi mesa (Jeločnik, 1910). Na lovu največkrat niso upoštevali priporočil krovne organizacije, pač pa kljub opozorilom streljali tudi samice gozdnega jereba. Nelegalni lovci so gozdnim jerebom nastavljali zanke, uplenjene jerebe pa prodajali. Trgovci in kupci ni zanimalo, kdo je uplenil žival in kje ter kako je bila uplenjena. K izboljšanju razmer naj bi prispevali duhovniki in učitelji, ki naj bi poučili ljudi, da je tudi lovska tatvina tatvina, nemoralno in kaznivo dejanje. Zoper prodajalce in kupce ukradene divjadi bi morala ukrepati sodišča (Jeločnik, 1910). *Imenitnejšim lovcem* je pomenil lov na jereba zabavo, uplenjena ptica pa trofejo. Večina jih seveda ni bila zadovoljna z eno samo trofejo na leto. Želeli so jih več in tudi pri tem je nastalo tekmovanje. Neimenovani lovec je tako poročal o uplenitvi štirinajstih jerebov, vsak dan enega, lovski kolega jih je uplenil deset več. Da bi takšni lovci na rekorde opravičili svoje početje, so zatrjevali, da je gozdnih jerebov veliko. Kmečke lovce so obtoževali, da ne razumejo pomena lova ter da ne cenijo gozdnih jerebov (Jereb, 1911). V Lovcu sta se za ohranitev in varstvo gozdnih jerebov od vidnejših lovcev posebej zavzemala dr. Viktor Jeločnik (Jeločnik,

1910) in posestnik Franc Klemenc iz Medvod, član odbora Slovenskega lovskega društva (Klemenc, 1912).

Poljske kure (fazani, poljske jerebice, prepelice in kotonje) so lovili za prehrano. Prepelice in poljske jerebice so lovili tudi zaradi šolanja lovske psov. O lovu na poljske jerebice je malo poročil. Na Kranjskem so leta 1875 uplenili 423 jerebic, leta 1910 pa že 6.341 (Krm, 1913). Zatrjevali so, da se je njihovo število povečalo. Kljub temu bi morali lovci zanje bolj skrbeti. Predlagali so, naj ne bi lovili nedoraslih poljskih jerebic avgusta, pač pa predvsem oktobra. Zatrjevali so, da je lov takrat najlepši, jerebičje meso pa najokusnejše (L., 1914). Ponekod so lastniki in zakupniki lovišč že takrat naseljevali poljske jerebice za tako imenovano »oživitev lovišč«. Nekaj parov jih je v svoje lovišče naselilo Lovsko društvo Hubertus v Postojni (Anon., 1914), v mengeško lovišče pa sta zakupnika izpustila deset parov čeških jerebic (Anon., 1913). Da bi članom olajšali nakup živali, je Slovensko lovsko društvo sklenilo pogodbo s prodajalcem žive divjadi v Dunajskem Novem mestu.

Še manj poročil je bilo glede prepelice. O njih so vedeli zelo malo. Nekateri lovci so bili celo prepričani, da pri nas prepelice ostajajo tudi prek zime (L., 1914). Lovili so jih za prehrano, meso je bilo zelo cenjeno (P., 1910). Po podatkih iz leta 1875 so na Kranjskem uplenili 2.258 prepelice, leta 1910 pa samo še 1.507 (Krm, 1913). To naj bi bil dokaz, da so bile v drugi polovici 19. stoletja prepelice celo številčnejše od poljskih jerebic, v začetku 20. stoletja so začele izginjati. Podatki o številu prepelice si večkrat nasprotujejo. Tako so z Gorenjske poročali o oglašanju samcev na skoraj vsaki njivi (Kokošar, 1912), v eni naslednjih številok pa zasledimo poročilo iz Medvod o majhnem številu prepelice, ki da izginjajo (K., 1912). Prepelice naj bi izginjale zaradi množičnega lova v sredozemskih deželah, pa tudi zaradi nepravilnosti na lovih na Kranjskem. Pogosto so jih lovili lovci začetniki, katerim je lov nanje pomenil zgolj vajo v streljanju; posledica je bilo mnogo obstreljenih ptic.

Pred prvo svetovno vojno so kotonje (skalne jerebice) živele na Gorenjskem, Krasu, Dolenjskem in v Zasavju, pa tudi v bližini Ljubljane, na Grmadi in Jetrebenku (K., 1914). Lovci so jih slabo poznali. Niso vedeli niti, koliko vrst (podvrst?) jih živi na Kranjskem. Po Jeločniku naj bi bili dve vrsti: gorenjska in kraška. Na Krasu naj bi bile kotonje manjše in nekoliko drugače obarvane. Nekateri so govorili celo o treh vrstah (gorenjski, notranjski in kraški). V Julijskih in Kamniških Alpah, Karavankah in v Zasavju naj bi bilo kotorn vedno manj. V lažje dostopnih predelih naj bi jih polovili zankarji, na Gorenjskem pa planinci. Posamezniki so menili, da bodo kotonje zato kmalu izginile. Lovci bi morali nemudoma poskrbeti zanje in posebno paziti na njihova gnezda in zankarje. Za kotonje in odmaknjena lovišča bi se moralo bolj zanimati tudi Slovensko lovsko društvo (Član ..., 1914).

Občasno zasledimo poročila o divjih goseh. Kjer koli so se pojavile te ptice, povsod so jih lovci vneto zasledovali. Zasledovanje divjih gosi je bilo večkrat neuspešno; namesto divjih gosi so včasih pomotoma ustrelili kar domače (B., 1913). V Lovcu so mnogo več pozornosti namenjali divjim racam in lovu nanje. O lovu na race so poročali predvsem z Ljubljanskega barja, Cerkniškega jezera, Prekmurja in drugih predelov.

(Se nadaljuje.)

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Pri skupnih lovih na divje prašiče v zvezni deželi Baden-Württemberg in Hessen sta umrla kar dva lovca. Prva nesreča se je pripetila v bližini vasi Mühlenbach v Schwarzwald. 46-letni lovec je na razdalji okrog 80 m opazil merjasca in streljal nanj. Pri tem je smrtno zadel 44-letnega solovca, ki je bil zaradi mraza oblečen v temen pončo. Nesrečni lovec, ki je zapustil ženo in dva mladoletna otroka, je bil na mestu mrtev. Drugi primer se je zgodil v bližini kraja Einhausen, kjer je življenje izgubil 40-letni lovec. Ker strelec, ki je povzročil nesrečo, ni bil znan, je primer preiskovala policija in začasno zasegla orožje vsem 37 lovcem, ki so bili takrat na pogonu.

(Jäger Internet)

Nemčija: Na pogonu na divje prašiče v bližini kraja Neustadt/Orla v Thüringenu je bil s strelnim orožjem poškodovan 12-letni otrok, ki se je s svojim očetom kot gonjač udeležil lova. Domnevno je nesreča nastala zaradi odbite krogle, potem ko je eden od lovcev oddal usmrtilni strel na ranjenega divjega prašiča. Otroka, ki ga je krogla zadela v predel prsi, so z reševalnim helikopterjem prepeljali v bolnišnico, kjer so ga takoj operirali in je zunaj življenjske nevarnosti.

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2008)

Nemčija: Poročamo še o eni nesreči, ki se je zgodila pri lovu na divje prašiče v zvezni deželi Hessen. V bližini kraja Hofgeismar je med čakanjem divjih prašičev ob koruznih njivah v nočnem času 37-letni lovec zamenjal 60-letnega solovca za divjega prašiča in ga s strelom zelo poškodoval. Mlajši od obeh lovcev je povedal, da je ob polni luni ob koruzni njivi zagledal trop divjih prašičev in je bil prepričan, da strelja na divjega prašiča. Ni še znano, ali sta lovca sploh vedela, da lovita v neposredni bližini.

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2008)

Nemčija: V minulem letu je praktično povsod v srednji Evropi številčnost divjih prašičev dosegla rekordne vrednosti.

Foto: M. Rovšek

V Švici bo do leta 2010 potekal raziskovalni projekt, na katerem bodo določili najustreznejši način upravljanja z alpskim kozorogom.

Zaradi velike številčnosti in posledično velike škode na kmetijskih površinah so se v zvezni deželi Baden-Württemberg v okraju Murgal odločili za uvedbo nekaterih ukrepov, ki bi izboljšali kritično stanje na področju škode. Tako so na eni strani razpisali nagrade v višini 50 € za vsakega uplenjenega divjega prašiča s telesno maso manj kot 20 kg, na drugi strani pa so zahtevali od lastnikov in najemnikov lovišč, da morajo skupaj s sosednjimi lovišči opraviti vsaj en pogon na divje prašiče na leto. Hkrati so morali najemniki obljubiti, da bodo organizirali več akcij čakanja divjih prašičev, pri čemer bodo zasedli več prež nankrat, lovili pa bodo vse kategorije prašičev, razen vodečih svinj.

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2008)

Velika Britanija: Po skoraj štirih stoletjih, ki so minila, odkar so bili tam iztrebljeni bobri, se ta živalska vrsta vrača na Otok. Pred nedavnim so iz južne Norveške iz province Telemark pripeljali v London štiri bobre, ki so prvi v projektu ponovne naselitve tega velikega glodavca v Veliko Britanijo. V načrtu je naselitev štirih družin bobrov s starši in do tremi mladiči na družino. Bobri bodo najprej šest me-

secev v karanteni, nato pa jih bodo spomladi izpustili na območju grofije Argyll na južnem Škotskem.

(Wild und Hund, 12/2008)

Švica: V tej alpski državi so leta 2007 pri štetju alpskih kozorogov ugotovili doslej največjo številčnost te vrste od leta 1911, ko so ponovno naselili to visokogorsko vrsto divjega parklarja. Tako so našli 7.000 kozlov, 7.300 koz in 1.400 mladičev. Praktično iz vseh kantonov, kjer živi ta živalska vrsta, poročajo o povečevanju številčnosti kozorogov. Izjemi sta kantona Bern in Oberwalden, kjer je številčnost kozorogov že nekaj let na razmeroma nizki ravni. Zanimivo je, da se je po naselitvi kozorogov v začetku minulega stoletja številčnost te vrste praktično neprestano večala, v prvih letih tega tisočletja pa se je številčnost zmanjšala skoraj v vseh kolonijah. Vzroki za zmanjšanje številčnosti še vedno niso pojasnjeni. Zato so pristojno ministrstvo, kantoni in raziskovalne ustanove začeli z izvedbo posebnega programa, s ciljem urediti najustreznejši način upravljanja s populacijo alpskega kozoroga v Švici. Program je razdeljen na različna področja: od genetike, prek zdravstvenega stanja in razmnoževanja do zimske ekologi-

je. Med drugim proučujejo tudi vpliv lova na populacijo. Projekt bo končan predvidoma leta 2010. Švica in Italija sta državi z največjo številčnostjo alpskega kozoroga.

(Pirsch, 24/2008)

Bocvana: V našem glasilu že omenjena dražba 61 ton slonove kosti, kolikor je bilo dovoljeno s strani organizacije CITES, je bila za vse udeležence in državo veliko razočaranje. Odkupljeno je bilo zgolj 43,3 t slonovine, za katero so prejeli samo 7 milijonov US\$. Po merilih organizacije CITES je treba 70 % prejetega denarja nameniti za raziskovalne projekte o slonih in zgolj 30 % za lokalne razvojne programe. Na dražbo so prišli zgolj nekateri kupci z Japonske in Kitajske, medtem ko se veliko družb, ki se sicer ukvarjajo s slonovino, sploh ni udeležilo dražbe. Podobno razočaranje so doživele še tri afriške države, ki so od organizacije CITES dobile dovoljenje za prodajo slonovine na dražbah. Tako je Namibija dobila za prodanih 7 t slonovine 1,2 milijona US\$, Južna Afrika 6,7 milijona US\$ za 47 t slonovine in Zimbabve 480.000 US\$ za prodanih 3,8 t slonovine.

(Jagen Weltweit, 6/2008)

Pripravil: mag. Janko Mehle

Mnogo let je že minilo od takrat, ko sta v osrčje zelenih in razgibanih Slovenskih goric prijadrala Ivan in France, dva vrla Dolenjca, šaljivca in veseljaka, ki se ju mnogi še vedno zelo radi spominjajo. Oba sta bila moža postave, kot se je včasih reklo vrlim miličnikom, ki so takoj po drugi vojni na veliko prihajali v Slovenske gorice iz drugih delov Slovenije. Med njimi, poleg Primorcev, ni manjkalo Dolenjcev. Naneslo je, da so si v krajih med Dravo in Muro uredili varna domovanja in postali pravi domačini med pristnimi Štajerci. Le svoje značilne dolenjske melodije in naglasa niso mogli nikoli prikriti, da o njihovi vedrini in ljudski prešernosti sploh ne govorimo. A ko je bilo treba udariti po mizi, uloviti kurje tatove ali tiste, ki so si drznili ukrasti kolo ali moped, je bilo šale konec. Niso poznali milosti, vsak paragraf so dva- do trikrat poostrili,

France je imel en čin več, bil je nadrejeni in tega ni skrival. Tudi postave je bil krepke. Ko so mulci ugledali njegov moped, so bežali na vse štiri strani. Bog ne daj, da bi kateri okusil moč njegove desnice. Bilo je, kot bi treščil v lokomotivo in za lep čas je bilo konec misli o neumnostih.

Dolenjca ne bi bila prava Dolenjca in miličnika, če ne bi malo stopila med jagre, v zeleno bratovščino. Nista imela težav, saj sta bila vendar moža postave in nihče si ni upal tvegati zamere, da ju ne bi sprejeli v lovsko družino.

Znano je, kako se je tem rečem streglo pred vojno in nekaj svojstvenega pač vsak prinese na svet. Ivan in France nista bila nič drugačna; kmalu sta postala pomembna lovca, imela sta prve karabinke, daljnogleda, dobre nože, imela sta moped in, če je bilo treba, je bil kdaj pa kdaj na voljo tudi fiček, saj je bilo treba operativno pokrivati teren. Če je bila na zadnjem sedežu še lovška karabinka, se svet ni podrl. Tako so leta

Lisjak in jazbec

KONRAD PESNIŠKI

samo da je bilo pravici zadoščeno. Če so naleteli na pretepaško družino krepkih fantov, ki so si na vsaki veselici skočili v lase in se mikastili, da se je kar iskriло, je bila mera polna. Dolenjski varuhi reda in miru so z vso avtoriteto udarili nazaj, počistili z vročerkvrneži, jih malo ohladili, za nameček pa so jim prisolili kakšno okoli ušes, da jim je še tri tedne zvonilo v pregretyh glavah. In je bil nekaj časa mir, dokler niso pri Antonu spet veselo rajali in pri Benediktu krstili gasilskega vozila. Spet so leteli kozarci in steklenice in spet je bilo treba poklicati vrle miličnike.

France in Ivan sta bila mojstra svojega poklica, sila zanesljiva, ostra in imela sta red. Včasih je bilo že dovolj, da sta se s starima Tomosovima mopedoma pripeljala do prostora, kjer je bila veselica. Naenkrat so pogumni mladeniči nekam izginili in mnogi od strani pristopili k šanku ter miličnikom ponujali rdeče špricarje. Rdečega sta imela Dolenjca najraje, to so domačini še kako dobro vedeli. »Je dober za želodec in tudi za sladkorno ga je treba zaužiti,« je modroval Ivan, ko je izpod čela motril okolico in videl tudi tisto, česar ne bi smel.

tekla, spoznala sta mnoge lovske tovariše in prijatelje in skupaj so podoživljali nepozabne dogodivščine in *štorije*, ki se dandanes zdijo skoraj nemogoče.

Jagali so dva ali tri dni skupaj, od Negove do Benedikta, od Trojice do Jurija in od Ane do Voličine. Pa še do Trnovske vasi in Destrnika so skočili, če je le bilo primerno vreme, saj bi bilo naravnost škoda pustiti jesenske dneve za nekoristno posedanje po dvorišču ali za prepiranje z ženskami zaradi prekislega jabolčnika in premočnega žganja. In so *dedi* jagali, jagali in se veselili, jedli in pili, se šalili in uganjali norčije, da jih je po njih še en teden vse bolelo.

Nekega lepega jesenskega dne se je France napotil v hosto in, kot je bilo v njegovi navadi, s posebno lahkoto zvito ulovil zvitorepko. Lisjak je bil menda velik, z mogočnim košatim repom. France se je z vsako lisico rad pobahal tako, da jo je dal na volan moped in se iz revirja peljal proti domu. Ljudem je pomahal, včasih se je ustavil pri domačinih, ki so se ga lepo navadili in ga, tako rekoč, vzeli za svojega. Ni mu bilo več treba ponujati ta rdečega, tudi ta beli je bil dober.

Zelo rad se je ustavil pri Jožefu na Ročici, s katerim sta bila velika prijatelja. Jožef je poznal mnogo njegovih skrivnosti in skritih poti, a je molčal ko grob. Vedel je za *štorije*, ki so se mu pripetile v lovišču, in poznal je France-tovo sveto preproščino, ko je bilo treba ugajati političnemu in lovskemu velikašu. Včasih je bil z njim Marinko, Miha, ki je imel tudi lovske pse in se ni ravno branil domačih dobrot v Slovenskih goricah. Tudi jabolčnika ne, zato je bila pri Jožefu večkrat jaga nekoliko daljša. Da o tistih časih, ko so na skupnih jagah uživali med malico in o zgodah z Ivanovim nahrbtnikom, sploh ne govorimo. Često je bil moker in z njim tudi Ivanova malica, ki je bila nekoliko bolj slana. Marinkov pes je rad dvignil tace, se je šalil France. No, šalo na stran in k resni strani naše zgodbe. France se je z lisjekom, kdo neki bi vedel, kateri po vrsti je že bil tisto jesen, pripeljal do Postaje milice. Vedel je, da je Ivan v službi in, nebodigatreba, je zavil v pisarno dežurnega. Pohvalil se je z ulovom in moža ne bi bila iz pravega testa, če ju ne bi v hipu prešinila misel, da bi bilo mogoče lisjaka drago prodati in z njim malo

zaslužiti, predvsem pa se neizmerno zabavati. Rečeno, storjeno. France je pripeljal lisjaka, Ivan ga je modro prevzel in obljubil, da ga bo lepo odrl in pazil, da ne bi bili službeni prostori *zasvinjani*. Tega France ni hotel, ker je bil redoljuben mož postave, ki je ljubil red in čistočo, disciplino in poslušnost. Je bil pač predpostavljeni, in to mu je prijalo. Lisjak je bil kmalu gol, koža spravljena in pripravljena za Franceta, trup pa začasno shranjen v hladni vodi. Ivan je tuhtal, kaj bi storil, da bi se zadeva dobro prijela. In se je odločil. Od lisjaka so bili v hipu ločeni lepi koščki mesa, ki jih je skrbno spral, očistil in shranil v svežo hladno vodo. Potem pa gledal in gledal na veliko uro v dežurni pisarni, katere kazalci so se leno pomikali proti večernim uram, ko je pričakoval *smeno*. Ni in ni bilo konec *šihta*. Vmes je bilo še nekaj klicev, da se je v Smolincih zažgal hlev in da so v Rogoznici ukradli staro kravo. Vse je bilo treba vpisati v knjigo, obvestiti organe in zapretiti storilcem. Za nameček pa se je na Elblovem klanecu pokvaril stari opel in oviral promet.

»Hudič naj vzame vse, le kaj me s tem zabavajo, zdaj, ko imam druge misli in skrbi,« se je jezil Ivan in že videl starega Plateisa pri Juriju, kako bo zadovoljen zaradi jazbeca. To bo obara, to bo golaž, ki ga bodo jagri z užitkom pomazali s kruhom in poplaknili z domačim vinom

iz Slatenika, ki ga prideluje gostilničar Špindler. Dober vinogradnik je bil in dober jager tudi. Mož imena in spoštovanja, kar je Ivan zelo cenil, zato se z njim ni igral preveč grobih iger, saj bi mu lahko zameril. In kdo bi potem z njim vrgel *šnops* za gostilniško mizo?

»Ne, tega pa ne! Špindler je pravi lovski *kamerad* in ugleden krajan, njega si ne smem privoščiti. Plateisa pa si bom privoščil, saj je dober dedec, malo smeha mora biti.« In tako se je ura pomaknila blizu sedme, ko je prišla *smena*. Stanko je zamenjal Ivana, Ivan pa urno do lisjaka, v *bajdlek* z njim in k Plateisu. Njegova olimpija je premagovala kilometre po makadamski cesti mimo Zarneca in še pred večerom je bil jazbec pri Plateisu. In nato v njegovi kuhinji, kjer ga je prevzela stara gospodinja, ki je znala pripraviti takšen zajčji golaž, da bi ga še angeli jedli. Če je bil dober zajec, bo še jazbec. »Je mlad, čisto svež, lepo je rejen, to bodo gledali jagri, ko ga boste dali na mizo. Ne je se vsak dan dober jazbečev golaž, saj jazbeca težko dobiš. Mi je hudič že nekajkrat ušel tam v Partinju ali pa v Gasteraju, kjer sem ga ob koruzi čakal. Jazbec je hudič, ti rečem, Plateis, pride in izgine, pa spet pride in ga vzame noč. Saj veš, kaj se je zgodilo pred leti tam v Porčiču: je bil jazbec, pa spet ni bil in je počilo. Pa ni padel jazbec, pač pa človek. Hudič, kako smo potem dirjali in iskali, od kod

je počilo. Z jazbecem ni šale, ti rečem, Plateis, zato bi mi moral zanj dati kaki dinar, da o ta rdečem ne govoriva na glas,« je bil ves navdušen in kar žareč Ivan, misleč, da je opravil dobro delo in da bo vžgalo. In tudi je. Ivan je dobil cel liter ta rdečega, ki mu je po dnevu skrbi in dežuranja zelo prijal, saj ga je že nekam preveč črvičilo v želodcu. Jedel pa ni veliko, je bilo škoda. Ko je na jesensko nebo prijadrala luna, se je Ivan vozil nazaj proti policijski postaji in modroval, ali bi Stanku kaj povedal.

»Ne, ne, hudič naj vzame, ne smem se zabavati preveč, se bo razvedelo in bo mera polna. Molčati moram, še France ne sme vedeti, kako zadovoljen je bil Plateis z njegovim jazbecem. Mu ne bom vsega povedal. Hudič naj vzame jazbeca in lisjaka, zdaj je, kar je, mogoče pa se bo vse še dobro izteklo,« je sklenil Ivan, ko je tam pri Vogrinu pospravil še zadnji deci ta rdečega in odšel proti domu. Spanje mu je dobro delo in niti sanjalo se mu ni o jazbecu. Pač pa je v sanjah videl mogočen pisker z zajčjo obaro, po kateri hrepenijo jagri in hvalijo boga, da jim je dal tako okusno žival in gospodinjjo, ki je pripravila tako okusno jed, po kateri bi zagotovo segli tudi tisti ta višji, če bi le imeli čas priti na deželo. Videl je tudi starega Plateisa, kako je vsake toliko časa hitel v klet po vino. Belo so pili, nekateri so si ga malo prilili v krožnike z zajčjo obaro. To je bila pojedina, se je sanjalo Ivanu, ki se je drugo jutro ves poten prebudil in razmišljal, ali je sanjal ali je bilo vse skupaj res.

Ne, to ne more biti res, le kaj so mi dali v vino, da sem videl to pojedino. Saj sem vendar dal Plateisu jazbeca, ne zajca. Hudič naj vzame, je bil zajec ali je bil jazbec. Ne, bil je lisjak, ki mi ga je dal France. Joj, zdaj sem ga pa *pokronal*! Plateisu sem dal lisjaka, ne jazbeca. Kaj mi je storiti, da ne bom dobil kakšne po moji nori betici. Nič, grem do Plateisa, pa bom videl, ali so jedli zajca ali jazbeca. Lisjaka zagotovo ne, to pa že ne more biti res,« je odločno razmišljal Ivan in sklenil, da bo nekaj dni počakal, potem pa odšel na kraj zločina. In tako je minilo nekaj dni. France je bil modro tiho, nič ni govoril o jagi, bil je zelo resen in je reševal zaplete s požarom v Smolincih in s kravo v Rogoznici. Vmes pa so iz Kremberka odnesli nekaj vreč

jedi, pa saj imam vina dovolj v kleti. In novo na Slateniku tudi raste,« je hitel Plateis.

»Poslušite, pa je imel ta jazbec kaj košati rep,« je vprašal Ivan. V trenutku je nastopila minuta tišine. Plateis je prebledel, Ivan pa se hudomušno nasmehnil in pomahal v pozdrav ...

POPRAVEK

V 1. št. glasila Lovec je na 27. strani, pod fotografijo, pomotoma napačen podnapis oziroma imenovanje. Pavle se ne piše Leban, ampak **Kogoj**.

Uredništvo in avtor se za napako opravičujeta!

pšenice in iz Čagone staro *treš mašino*. K sreči tisti teden nihče ni ostal z razbito betico, pa tudi kolesa in mopedi so ostali nedotaknjeni. Ivan je tudi molčal, le nasmehnil se je sam sebi. »Ti, posluš, kaj si storil z mojim lisjakom?« ga je po enem tednu povprašal France.

»I, kaj neki sem storil, kožo sem vam prinesel na dom, meso pa sem odnesel na mrhovišče. Vmes pa sem skočil še do Plateisa in mu podaril lepega, tolstega jazbeca,« je zelo umirjeno odgovoril Ivan.

»Kaj si mu podaril, jazbeca? Le kje si ga dobil? Mar nisem jaz tebi dal lisjaka in ne jazbeca?« je rinil vanj France in zvito poskušal priti do resnice. Vedel je, kaj se kuha v Ivanovi glavi, poznal je njegove šale in bil prepričan, da je Ivan zakuhal imenitno obaro, ki se bo še dolgo hladila. K sreči od Plateisa ni bilo nikakršnih novic. Ne dobrih in ne slabih. Tudi prepira in pretepa ni bilo nobenega. A notranji nemir je bil prevelik. Ivana je zanimalo, kako se je končala zgodba z jazbecem.

»Posluš, komandir, moram k Plateisu, se je zgodil neki pretep in moram uradno ukrepati,« je obvestil predpostavljene, skočil do ambulante na deci rdečega in se počasi odpeljal z mopedom. Plateisa je našel doma, ko je ravno za točilno mizo brisal kozarce. Gostov ni bilo veliko, le nekaj možakarjev je žulilo sladki pelinkovec. »Ti, Plateis, posluš, kakšen je bil jazbec?«

»A, jazbec, to pa je bila prava reč, vse so pojedli, pomazali, tako da je drugi dan ostal samo še *zaft*, mesa pa nič in bil sem prikrajšan, da bi še sam okusil to dobroto,« je bil iskren Plateis.

»A, tako praviš, vse so pojedli. In so vsi zdravi in živi,« je še spraševal Ivan. »Kaj bi ne bili, vsi so živi in zdravi in ne morejo prehaliti večerje, ki smo jo postregli. Le nekam žejni so bili po tej

Uredniški odbor Založništva LZS

RAZPISUJE PONOVLJENI JAVNI NATEČAJ ZA NAJBOLJŠA LITERARNA BESEDILA Z LOVSKO TEMATIKO

V lanski aprilski številki Lovca (letnik XCL, št. 4/2008) je bil objavljen javni natečaj za najboljša literarna besedila z lovsko tematiko. Na natečaj se prispelo samo **sedem** prispevkov, zato ga letos (**nekoliko spremenjenega**) **razpisujemo ponovno**. Besedila, ki so prispela lani, bodo ovrednotena skupaj s tistimi, ki bodo prispela letos.

Tako bo tričlanska žirija uredniškega odbora Založništva LZS izmed lani in letos prispelih izbrala tri (3) sporočilno najboljša in tudi slogovno dobro napisana literarna besedila (zgodbe z lovsko tematiko, prepletene z zanimivimi lovskimi doživljaji ter razmišljanji o lovu; v središču dogajanja je lahko tudi zanimiva lovska osebnost, kakršnih med našim članstvom ne manjka). Lovci na Slovenskem se staramo – vse manj je mladih in takih, ki jim lovška kri prešerno vre po žilah. Zato bodo dobrodošle tudi duhovite in humorno obarvane lovške zgodbe.

Namen natečaja je spodbuditi še neznane in znane pisce, da ustvarijo čim več dobrih besedil z lovsko tematiko, ki nam bodo obogatile ter poglobile doživljanje narave in lova kot naravne človekove dejavnosti.

Navodila ter razpisni pogoji:

Besedilo ne sme biti **še nikjer objavljeno!**

Poslano naj bo v elektronski obliki (zgoščenka + izpis), obsega naj največ **do 10 tipkanih strani** (30 vrstic na stran z ustreznim, 1,5 korekturnim razmakom; okrog 2000 znakov na stran). Pisci lahko sodelujejo z več avtorskimi deli. Natečaj je **anonimen**, zato naj bo avtor na koncu besedila podpisan samo s **psevdonomimom**. V posebni – **zaprti ovojnici** – priloženi k prispevku, pa naj bo listič s pravim imenom in priimkom avtorja, njegov naslov, telefonska številka in številka transakcijskega računa, matična ter davčna številka.

Rok sprejemanja in nagrade:

Ponovljeni javni natečaj se začneja **1. aprila 2009**, končal pa se bo **konec oktobra 2009**. Rezultati in kratka obrazložitev odločitve komisije bodo objavljeni v našem glasilu.

1. nagrada: 1.500 €
2. nagrada: 1.000 €
3. nagrada: 500 €

Po presoji komisije bomo najboljša dela objavili v Lovcu. Objavili in honorirali bomo tudi nenagrajena kakovostna besedila.

Vse avtorske prispevke za javni literarni natečaj z oznako »NATEČAJ – LOVEC 2009« pošljite v **e-obliki (CD) + izpis** na naslov: **Lovska zveza Slovenije, Uredništvo Lovca, Župančičeva 9, p. p. 505, 1001 Ljubljana.**

Uredniški odbor Založništva LZS

»V enem letu smo naredili veliko, ne pa vsega!«

Pogovor s predsednikom LZS

Za nami je leto, ko je krmilo LZ Slovenije v svoje roke prevzelo novo vodstvo, na čelu katerega je mag. Srečko Felix Kroppe. Vodstvo naj bi v tesnejšem sodelovanju z območnimi lovskimi zvezami, lovskimi družinami in tudi v sodelovanju s slovenskimi lovci v doglednem času končno začelo reševati in odpravljati odprta vprašanja in nesoglasja. Torej tista, ki so v zadnjih nekaj letih kar precej začela najedati dober ugled stoletne slovenske lovske organizacije. Ker so nekateri, ocenjujemo da gre bolj za osamljene primere, spet začeli postavljati vprašanja, ki so bolj podobna podtikanju, dvomom in sumničanju, smo se o tem in še o nekaterih drugih aktualnih vprašanjih pogovarjali s predsednikom Kropetom. Za uvod smo ga vprašali, kako je biti predsednik slovenskih lovcev, so bila za eno leto pričakovanja prevelika. Morda pa tudi ne?

Spoštovani tovariš predsednik, leto 2009 bo, kot je bilo zaslediti v vaši novoletni poslanici slovenskim lovcem (Lovec, 1/2009), za Lovsko zvezo Slovenije, torej za Upravni odbor, komisije in druge organe, kar precej zahtevno, delovno in pestro. Katera odprta vprašanja, problematika in področja dela bodo v prihodnje deležna posebne pozornosti?

Lep pozdrav, mogoče bi bilo dobro najprej odgovoriti na v uvodu postavljeno vprašanje, kako je biti predsednik slovenskih lovcev in ali so bila za čas enega leta pričakovanja prevelika. Večina lovcev, ki me pozna, zdaj najbrž tudi tisti, ki me do 12. 1. 2008 niso poznali, vedo, da mi je jasno, da so časi »paradiranja« mimo. Štejejo le delo in rezultati. Slednje zagotovo bolj kot delo, čeprav je oboje povezano. Biti predsednik slovenskih lovcev je zahtevno; biti moraš motor vseh aktivnosti, pomirjevalec starih, meni neznanih medsebojnih zamer, taktik, strateg, diplomat in, da skrajšam, pred-

vsem človek, ki se zavestno žrtvuje za interese lovske organizacije; včasih tudi v svojo škodo in škodo svojih najbližjih. Imeti moraš določeno pravo pot in vizijo, čeprav je vsi ne razumejo ali nočejo razumeti in se vračajo k staram izvirnim grehom – zameram in osebnim interesom. Pomembno je, da večina zasleduje pozitiven in skupni cilj. Pričakovanja za eno leto niso bila prevelika, je pa normalno, da vsega v enem letu ni mogoče postoriti; vseeno pa je bilo veliko narejenega.

Po naravi sem zmeren optimist in racionalist, zato bom na postavljeno vprašanje odgovoril z napotkom, da bi bilo dobro še enkrat prebrati uvodnik v prvi številki letošnjega glasila Lovec. V njem sem navedel glavne poudarke dela za letos, vsekakor pa bo potekala še kakšna aktivnost več. Program je zahteven; nekaterih stvari morda ne bomo mogli opraviti. Bolj bom vesel, če bo katera aktivnost še dodatno opravljena, kot sem jih načrtoval. Naloge dokumenta Vizija in cilji v mojem

mandatu so jasni in so bili tudi predstavljeni in sprejeti.

Letošnje lovsko leto smo slovenski lovci začeli z nekoliko višjo članarino. Na terenu je bilo zato kar nekaj negotovanj. Slišati je komentarje, resda ne povsod, da se je članarina, menda mimo pravne osnove, tako na hitro, menda tudi (ne)upravičeno, povečala zaradi posodobitve LIS oz. Lisjaka in ne nazadnje tudi zaradi novih zaposlitev na LZ Slovenije. Širijo se celo govorice, da posebne denarne nagrade prejimate tudi nekateri voljeni funkcionarji LZS. Na drugi strani pa je kar precej nezadovoljstva zaradi nizkih plač, ki jih prejema nekateri zaposleni na LZS. Prav je, da slovenski lovci od svojega predsednika izvemo, koliko je resnice v vsem tem?

Res smo začeli z nekoliko višjo članarino. Pravila LZS določajo, da višino letnega članskega prispevka določa Upravni odbor in ne njen predsednik, ki vodi upravni

odbor. Po istih pravilih je tudi opredeljeno število članov upravnega odbora. V glasilu Lovec smo navajali razloge za takšen članski prispevek, zapisniki sej UO so objavljeni na spletnih straneh LZS. To vprašanje in še nekatere

ugotovitve me navajajo na misel ali celo spoznanje, da se lovci premalo poslužujejo spletnih strani LZS, čeprav smo članom zagotovili vpogled v vse zapisnike in gradivo vseh delovnih teles v okviru LZS, kar lovcom lahko marsikaj olajša pri njihovem delu na terenu.

Leta 2008 smo na LZS zaposlili direktorja in generalnega sekretarja strokovnih služb. Vse smo storili v okviru že obstoječe sistemizacije, torej nič ni na novo ali nekaj po ideji novega vodstva. Strokovno službo potrebujemo, potrebujemo strokovnjake, njihovo delo je pač treba tudi poštено plačati. Aplikacija Lisjak je edinstvena v Evropi in je za transparentno delo lovske organizacije potrebna. Časi, ko smo lovci le govorili javnosti, kako pomembni smo, so žal mimo. Danes in v prihodnje bomo lahko komunicirali z javnostjo, vladnimi in nevladnimi organizacijami le s konkretnimi zadevami, torej tudi s podatki in številkami, te pa se redno vnašajo v našo aplikacijo, kar pač nekaterim

ne gre preveč v njihov kontekst. V minulem letu smo kandidirali na nekaterih projektih za pridobitev mednarodnih sredstev, v katere pa je treba, še preden kaj dobimo iz njih, vanje tudi kaj vložiti.

Plače so bile in bodo večien problem. Pri višinah plač je treba biti objektivni in realni, kar je upošteval tudi UO pri določitvi plačnih razredov za novo zaposlena. Če se že primerjamo po plačah, potem naj bo tudi mesto, s katerim se primerjamo, ustrezno, ne pa da se primerjamo z delovnimi mesti, ki jih na LZS ni. V pripravi je nova sistemizacija, ki bo uredila to področje.

Govorice o nagradah funkcionarjem so mi resnično neznane, lahko pa trdim, da leta 2008 funkcionarji LZS nismo prejeli prav nikakršnih nagrad. Je pa to morda dobra ideja, da bi začeli razmišljati tudi o takšnih nagradah. Če bi bile govorice resnične, potem bi si tako nagrado zaslužili tudi nekateri člani posameznih komisij, ki za svoje delo izpolnijo le potni nalog za kilometrino; in še to samo tisti član, ki vozi vozilo, drugi član, ki je morda z njim v avtomobilu, pa na pripravljen potni nalog napiše samo dve črki, ki pa sta a/a. Takšen pristop so opazili pri predsedniku LZS, kar je dober zgled, ki si zato ne zasluži navedenih dvomov in govoric. Ob takih vprašanjih se spomnim na pripombo enega izmed dopisnikov Foruma, ki je napisal, da na LZS samo sedimo in razmišljamo, kam (beri: za kaj) bomo porabili denar lovskega članarja. Če globlje razmislim: vse kar počnemo in delamo, delamo zato, da bomo racionalno porabili sredstva iz članarine lovcev, torej tudi moje.

Morda je zdaj tudi priložnost, da povem, kaj dela predsednik LZS oziroma, kakšen je moj obseg dela. Gre za pripravo na seje upravnega odbora, vodenje sej, vodenje in udeležba na sestankih na različnih ravneh – z vladnimi in nevladnimi organizacijami – priprava in vodenje sej vodstva, skrb za uresničevanje

sprejetih sklepov različnih sej, delo na področju mednarodnega sodelovanja, sodelovanje v komisijah ministrstva. Tu sploh ne upoštevam udeležbe na različnih okroglih mizah, razgovorov z novinarji, nastopov v javnosti, udeležbe na različnih sestankih v lovske družine ipd. Vse našeto delo v okviru naše organizacije krepko presega zanesenjaško (volontersko) delo. Za vse to delo ne prejemam prav nobenega plačila. Vsi mi, ki smo volonterji, člani komisij, se udeležujemo različnih sestankov na ministrstvih pretežno v dopoldanskem času, kar pomeni, da moramo zato koristiti svoj dopust ali pa koristimo višek opravljenih ur na delovnih mestih; s tem, da moramo seveda tudi v svoji službi predpisano število ur najprej opraviti. Zaradi miru v domači hiši ne bom navajal, koliko dopusta in nadur sem porabil leta 2008 za potrebe urejanja zadev v lovstvu; enako lahko trdim za druge svoje tovariše.

Predsednik LZS je voljena funkcija in njegova osebna pobuda je ključnega pomena pri uresničevanju interesov lovske organizacije. Verjetno se vsi zavedamo, da v zdajšnjih časih poklicno delo težko vleče vzporednico z zanesenjaštvom. V ta namen imamo direktorja strokovnih služb LZS, ki lahko zagotovi učinkovito vsakodnevno delo vsakega zaposlenega v strokovnih službah. Nesporno dejstvo je, da se na LZS v komisijah in na vseh drugih funkcijah opravi veliko koristnega dela, ki ga ne plačujemo. V lovske vrstah je veliko strokovnjakov, ki jih moramo vključiti v delovanje zveze, a se prenekateri po določenem času naveličajo prostovoljnega dela.

Pa še enkrat: namesto časa, porabljenega za govorice, bi bilo boljše porabiti čas za pregled gradiv in zapisnikov ter sklepov na spletnih straneh LZS pod rubriko Dokumenti. Ko še nisem bil predsednik, sem razmišljal, kako naj svoji organizaciji pomagam s svojim znanjem in delom. Če ji

že nisem imel kaj drugega ponuditi, sem dal vsaj spodbudo, nikakor pa nisem izražal neutemeljenih dvomov. Enako zdaj pričakujem tudi jaz od drugih članov naše organizacije.

Komaj se je poleglo nezadovoljstvo glede območnih lovske zvez, ki jih je novi lovski zakon neupravičeno obšel, bi jih nekateri zdaj najraje kar ukinili. Zakaj so območne lovske zveze spet tako (ne)potrebne in nekaterim v napoto, če vemo, da na terenu skrbijo za povezavo z lovske družinami, da organizirajo lovska izobraževanja, skrbijo za lovske kulturo, strelstvo in kinologijo ter opravljajo mnoge druge naloge?

Vprašanje glede območnih lovske zvez je nepravilno postavljeno in morda v prid le tistim, ki površno berejo zakonodajo. Kolikor je meni znano, pa nisem pravnik, območnih lovske zvez ni nihče ukinil. Še vedno so lahko organizirane v skladu z Zakonom o društvih. Kdo je poskrbel, da območne lovske zveze niso opredeljene tudi kot lovske organizacije v 64. členu ZDLov-1, pa mi ni znano in bi to vprašanje bilo treba nameniti komu drugemu. Zdajšnji zakon je takšen, kakršen pač je in moramo ga spoštovati. Glede na določbe Pravil LZS smo leta 2008 sprejeli Pravilnik o financiranju skupnih nalog članic LZS oziroma na ustrezno usposobljeno organizacijo. Posamezne naloge bodo po posebni pogodbi za LZS opravljale območne lovske zveze. LZS lahko naloge prenese tudi na drugo članico, kar pomeni, da jih lahko prenesemo tudi na lovske družine. Tudi ti akti so dosegljivi na spletnih straneh! LZS mora v skladu z ZDLov-1 za svoje članice opravljati posamezne naloge. Članstvo v območnih lovske zvezah je tako stvar ustanovnih članic.

Kakšno bo v prihodnje sodelovanje z Zavodom za gozdove Slovenije? Bo slo-

venski lovski organizaciji sploh ostalo še kaj nekdanje avtonomnosti? Vzrokov za takšno skrb je več, predvsem zaradi očitne nemoči LZS in prevlade ZGS, ki prek Lisjaka vedno več zahteva in straši s kratkimi roki.

Ne moremo se pogovarjati o nekdanjih časih, ki so bili bistveno drugačni, kot so zdaj. Da so zdajšnji časi takšni, kot so, lahko del vzrokov iščemo tudi v nas samih. Odgovor je preprost: zdaj je tako, kot pač je. In zato ne smemo tarnati, ampak je treba iskati rešitve in poti, da to spremenimo. Če se vprašamo, kaj sploh želimo, je odgovor največkrat zelo preprost: »Želimo si zavod za lovstvo.« A se moramo vprašati tudi, kaj želimo z njim doseči!? Moj odgovor je jasen: želimo si več vpliva pri načrtovanju, boljše komunikacijo z načrtovalci, več strokovnosti. Vse to je naš cilj, ki bo dosežen. Ampak delovati moramo s konkretnimi predlogi, ne zgolj s tarnanjem. Ko se še bolj poglabim v to problematiko, ponovno pridem do dveh oseb, ki se na nekem območju ne marata in ne preneseta med seboj; pa pridemo do temu primernega načrta odstrela.

LZS je vzpostavila dobro sodelovanje z ZGS. O tem je nekaj zapisanega v decembrskem glasilu 2008. Dogovori potekajo naprej, sledile bodo skupne aktivnosti, da bi dosegli dobro načrtovanje, ki bo temeljilo na strokovnosti in medsebojni usklajenosti. Ne zrelo je trditi, da je Lisjak zahteval ZGS. To aplikacijo preprosto potrebujemo, mi jo dograjujemo, da bo postala uporabna za lovske družine in za LZS kot dobro orodje in argument za javnost, stroko in znanost.

V tem času je na terenu precej govora in negotovosti tudi o nerazumnih, dokaj visokih kaznih, ki jih izreka lovska inšpekcija za nerealizirane odstrele ali nepravilnosti pri odstrelih. Prej takšne kaznivalne politike slovenski lovci v vsej svoji bogati zgodovini nismo po-

znali. Zakaj je takšna kaznovalna politika potrebna zdaj?

V mojem prvem uvodniku sem napisal, da sem vesel sleherne pripombe, posredoval sem celo svoj e-naslov; pobude in vprašanja lahko vsak pošlje na naslov LZS, kjer imamo tudi direktorja strokovnih služb in podobno. Pa vam tudi povem, da sem v enem letu dobil le tri pobude, ideje ali pisma, približno toliko jih je dobila tudi LZS – in nič več. Na spletnih straneh LZS sem objavil »link«, s katerega je tudi dostop do poročil lovske inšpekcije za leti 2006/2007. Iz poročila inšpekcije so razvidni podatki o izrečenih kaznih lovskim organizacijam in tudi razlogi za kazni. Namen tega je bil, da bi si lovske družine lahko to pregledale in se seznanile z delom lovske inšpektorjev. Zavedati se je treba, da lovci ZDLov-1 določa naloge, ki so obveznosti lovske organizacije. In za vse kršitve določajo tudi sankcije. Zadeva je preprosta: tudi lovci moramo upoštevati zakonodajo in predpise. Lovski inšpektorji so pač zato, da nadzirajo izvrševanje posameznega zakona in predpisov (podzakonskih aktov). Kazni niso nerazumne, predpisane so z zakonodajo. Kar vprašajmo se, koliko poročil smo v imenu LD poslali pristojnim za opazene kršitve v naših loviščih? Verjetno bore malo. Podpis koncesijskih pogodb pomeni izvrševanje določenih obveznosti. Če se ne bodo izvrševale določbe, bodo pač nujno sledile sankcije. S tem se je treba sprijazniti in delati tako, da se ne krši predpisov. Če, npr., preža ni vpisana v LGN in se z nje lovi, je to za lovskega inšpektorja očitna kršitev, za katero je predpisana tudi kazen. Gre preprosto za to, da moramo lovci spoštovati predpise. In kolikor slišim s terena, je lovski inšpektor pred izrečenimi kaznijo prej tudi že vsaj enkrat LD opozoril na nepravilnost. Če sem malo sarkastičen, česar nisem napisal v uvodu: ali naj grem na lovske inšpekcije in jih

prosim, naj ne kaznujejo lovske organizacije, če ugotovijo očitno kršitev!? Tudi če kdo to od mene pričakuje, tega zagotovo ne bom storil. Bom pa vesel, če se bo v letnem poročilu lovske inšpekcije zmanjšalo število kaznovanih lovske družine. Pa ne zato, da bi lovski inšpektorji »gledali lovce skozi prste«, pač pa zato, ker lovci bolj spoštujejo predpise in jih ne kršijo. Obenem bom imel tudi dober argument za kakšno kontaktno oddajo.

Čeprav se vse slovenske lovske družine hitro »stara-j«, saj je po uradnih podatkih povprečna starost slovenskega lovca kar 54,1 leta, so mnoge LD še vedno dokaj zaprte za sprejem novih, mlajših lovske pripravnikov. Čeprav mlajši lovci ne le pomladijo lovske vrste, jih LD skoraj po pravilu še bolj potrebujejo za opravljanje ne malo neplačanega dela v loviščih, je opaziti, da je v nekaterih območjih Slovenije še vedno težko postati lovec. Na drugi strani pa prihajajo na dan celo podatki, da v nekaterih LD skrivajo pravo število članov (dobijo premalo ali preveč nalepk), kar je

povezano tudi s plačevanjem prispevkov do LZS in območnih lovskih zvez. Nekateri celo »skrivajo« častne člane. Zakaj LZ Slovenije in območne LZ za izboljšanje tega stanja ne naredijo kaj več?

Zelo zanimivo vprašanje, ki v prvem stavku izraža realno stanje. V zadnjem stavku pa ponovno opažam nekaj, kar mi spet pove, da moj zadnji uvodnik v Lovcu, 1/2009, morda ni bil natančno prebran. Še več, tudi Vizija LZS do leta 2012 ne! V obeh omenjenih dokumentih je napisano, da bo potekalo več aktivnosti za pridobitev mlajših članov. Problematika glede mlajših članov v LD je bila obravnavana tudi na eni izmed 15-tih ali 16-tih sej Komisije LZS za organizacijsko-pravna vprašanja, katere zapisnik je mogoče najti na spletnih straneh LZS. Ne bom porabljal prostora s ponavljanjem že napisanega in povedanega. Morda pa bi bilo le dobro dodati še nekaj mojih misli. Vsaka LD je samostojen pravni subjekt, sama določa pravila, ki ne smejo biti v neskladju s pravili LZS, sama sprejema poslovniške in podobno. Imeli smo celo objavljen vzorec Pravil, v katerih

ni posebnih omejitev za mlajše in novo sprejete lovce. Bili so celo očitki, zakaj LZS narekuje, kako naj bodo sestavljena pravila LD, ker da so samostojen pravni subjekt in da same določajo pravila. Konkretni razgovori v lovske družine pa me navajajo na misel, da ponekod sami zelo dobro skrbijo, da mlajših ni več. Imajo preprosto določbe v poslovniki, da pet let po opravljenem lovskem izpitu ne sme samostojno opravljati lova na to in to divjad, predpisujejo mu več ur delovnih obveznosti v lovišču ali mu celo očitajo, da sta njegov odstrel in s tem realizacija načrta odstrela nepravilna, prevelika, neetična in podobno. Ali s tem ne delamo sami v smeri, da bo mlajših čim manj!? Poznam pa tudi lovske družine, kjer ob voščilu lovskega blagorja rečejo še: »Tvoje veselje je naše veselje!«

Naj moji odgovori ne bodo napačno razumljeni, zato naj ponovim nekaj misli. V enem letu smo naredili veliko, ne pa seveda vsega. Voljeni, imenovani člani UO, komisij, delovnih skupin in strokovne službe se trudimo narediti čim več in čim bolj v dobro lovstva. Svoje delo skušamo opraviti kakovostno in ga realno prikazati v korist slehernega člana lovske organizacije. Ne nazadnje so zato v našem glasilu namenjene različne rubrike in »linki« na spletnih straneh LZS. Kup odgovorov na postavljena vprašanja najdete že tam; so že rešena ali jih še rešujemo. Čas je dragocen, hitro teče, ni pa vse odvisno od nas, ampak tudi od drugih vladnih organizacij, ki jemljejo čas za posamezne aktivnosti nekoliko drugače kot mi, ki smo prostovoljno v teh nalogah.

Pa dober pogled želim. Svoje ideje in poglede glede reševanja posameznih zadev sporočajte še naprej na LZS. Zagotovo jih bomo proučili, dobre celo uporabili; ob tem pa tudi povedali, kdo jih je poslal.

S predsednikom LZS sem se pogovarjal – Franc Rotar.

Foto: F. Jensterle

Mali skovik – *Glaucidium passerinum*

Zakaj izobraževalni seminarji za ocenjevanje škode od divjadi?

Naloge lovskih organizacij, zapisane v 21. členu Zakona o divjadi in lovu (ZDLov-1), upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom opravljajo pod pogoji javne službe. Sedma naloga **upravljavca lovišča (LD, LPN) je ocenjevanje škode od divjadi in na divjadi**. Naslednja naloga je **zagotavljanje povračila škode od divjadi oškodovanim lastnikom ali uporabnikom zemljišč**. Oboje pa v praksi naleti na kar nekaj težav. Te so bile predstavljene tudi na posvetu v organizaciji Kmetijsko-gozdarske zbornice - Izpostave Moravče. V Kmečkem glasu in drugih glasilih, pa tudi v javnih medijih je pogosto izpostavljena prav problematika, povezana s škodo od divjadi.

Sprememba zakonodaje leta 2004 je prinesla vrsto sprememb, obveznosti in pravil, ki jih moramo še spoznati in uveljaviti. Že po štirih letih je zakonodajalec iz zakona črtal le določbo, da je mogoče **z izplačanimi odškodninami za škodo od divjadi zmanjšati osnovo za izračun koncesnine**. Zanimivo je, da tej določbi ni nasprotovala kmetijsko-gozdarska zbornica. Osebnost sem razumel namen te določbe, naj bi upravljavce lovišč spodbujala k poravnavanju nastale škode, kar bi koristilo predvsem oškodovancem - kmetom. Zakon je dokaj preprosto tudi predpisal dokazovanje škode, ki naj bi jo koncesionar dokazoval **z izplačanimi poravnanimi**. Sledile so za zakon hitre spremembe in po štirih letih so takšno določbo, še pred podelitvijo koncesij za upravljanje lovišč, na predlog MKGP izbrisali iz zakona.

Ob prebiranju preostalih določb zakona o opredelitvi škode, njenem preprečevanju in odgovornosti za škodo od divjadi smo na ZLD Ljubljana začeli razmišljati, da bi bilo dobro na to temo pripraviti posvet ali usposabljanje. Ko smo se ukvarjali z obravnavanjem problematike škode od divjadi, smo ugotovili, da pravzaprav malo lovcev dobro pozna vse določbe, npr. da: »za škodo, ki presega 50 odstotkov letnega prihoda od prodane divjačine v primeru, da je upravljavec izpolnil letni načrt lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom, odgovarja Republika Slovenija.

O škodi od divjadi na kmetijskih površinah in postopku ocenjevanja je predaval **Lojze Černe**, ki ima s tem več kot 30-letne izkušnje.

Za izobraževalni seminar o ocenjevanju škode od divjadi je bilo veliko zanimanje, saj se ga je udeležilo 67 slušateljev iz 27 lovskih družen ljubljanske območne zveze.

Potrebna sredstva za plačilo teh škod zagotavlja ministrstvo, pristojno za divjad in lovstvo.« Če nadaljujemo z določbo: »da za škodo, ki je nastala na nelovnih površinah iz 10. člena tega zakona od divjadi ali zaradi lova, je odgovoren upravljavec, če je nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija,« je treba priznati, da ob kopici drugih določb, ki še urejajo področje odškodnin in postopke ugotavljanja škode, ni tako preprosto izpeljati pravilnega postopka ocenitve škode od divjadi. O pomenu poznavanja pravilnega postopka in o metodah ugotavljanja ter ocenjevanja škode na različnih kmetijskih in gozdnih površinah niti ne bi zgubljal besed, saj je bil temu namenjen seminar v Grosupljem; brez tega znanja je sploh nemogoče pripraviti pošteno oceno škode.

Menim, da moramo zagotoviti kakovostno začetno usposabljanje ali dopolnilno usposabljanje za vse pooblaščen osebe v LD za ocenjevanje škode. ZDLov-1 namreč v 56. členu določa: »Oškodovanec je dolžan škodo na kmetijskih in gozdnih kultu-

rah v treh dneh od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti **pooblaščenцу upravljavca**, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način.« Tudi sam kot starešina ene izmed lovskih družen ZLD Ljubljana želim, da zna pooblaščen oseba strokovno oceniti škodo ter da dobro pozna postopke, ki jih določa zakon. Zato upam, da se bo program dvodnevne izobraževalnega seminarja na to temo, katerega vsebino in program je potrdila tudi Komisija za izobraževanje LZS in jo je naknadno potrdil UO LZS, uporabil tudi za druge lovske družine (upravljavce lovišč) v Sloveniji. Upam, da bo o takšnem seminarju, ki ga je v Grosupljem januarja že organizirala ZLD Ljubljana, še kdo od udeležencev napisal poročilo in komentar. Tema je vsekakor zelo aktualna, saj je 4. februarja v ljubljanskem Koloseju podoben posvet o škodi od divjadi za svoje člane organizirala tudi Kmetijsko-gozdarska zbornica. In tudi tam smo bili lovci navzoči.

Mag. Lado Bradač, predsednik ZLD Ljubljana

Usposabljanje za cenilce škode od divjadi na območju ZLD Ljubljana

V Grosupljem je sredi januarja Zveza lovskih družen Ljubljana z dokajšnjimi začetnimi organizacijskimi naporji pri zagotovitvi ustreznih predavateljev naposled le uspela organizirati za veliko zainteresiranih lovcev svojih članic (LD) 12-urni teoretični seminar (z zaključnim izpitom) o **ocenjevanju škode od divjadi na kmetijskih površinah in v gozdu**. Da je bila škodna problematika celovito predstavljena in obravnavana, je bil seminar razširjen tudi z uvodnim dveurnim predavanjem mag. **Petre Ulamec** iz Agencije RS za okolje (MOP) o **sistemu ocenjevanja in povračila škode od varovanih živalskih vrst**, za katere – po pravilno opravljenem postopku – plačuje utemeljeno škodo Republika Slovenija.

Za uvodne besede o namenu tovrstnega izobraževanja je poskrbel predsednik ZLD Ljubljana mag. **Lado Bradač**, ki je poudaril predvsem pomen pravičnega in pravičnega postopka ocenjevanja in povračila za škodo, ki jo povzroča divjad. To bo postalo še pomembnejše v prihodnje, po podpisu koncesijskih pogodb za upravljanje z lovišči, še posebno pa čez nekaj let, po ukinitvi subvencij v kmetijstvu. Le ustrezno izobraževanje in usklajevanje problematike med društvenimi organizacijami in državnimi službami lahko zadeve postavi na pravo mesto.

Prvega seminarja se je udeležilo 67 kandidatov iz 27 lovskih družen (LD), ki sodijo pod okrilje ZLD Ljubljana. Cena usposabljanja za enega kandidata je bila 25 €, kar so prijavljenim plačale njihove LD. Stroške predavateljev in organizacije je poravnala ZLD Ljubljana iz sredstev, ki jih namenja za izobraževanje svojega članstva. Vsa organizacijska dela je odlično opravil tajnik ljubljanske območne zveze **Milan Velkovrh**.

O škodi na kmetijskih površinah je predaval **Lojze Černe**, uni. dipl. inž. agr., nekdanji dolgoletni strokovni delavec Lovske zveze Slovenije, ki je na tem področju delal več kot 30 let in je tudi avtor knjige *Preprečevanje in ocenjevanje škode od divjadi v kmetijstvu*, ki je doživela kar tri dopolnjene izdaje (založnik Lov-

Foto: Š. Vesel

Foto: B. Leskovic

ska zveza Slovenije) ter je zaenkrat še vedno edina tovrstna knjiga – priročnik v Sloveniji. Črne je predstavil delo cenilca, njegove dolžnosti ter postopek ocenjevanja na terenu, teorijo pa ponazoril še z opisi primerov iz njegove dolgoletne prakse. Natančno je opisal postopek ocenjevanja škodnih primerov, ki jih povzroči divjad na travnikih in pašnikih, posevkih žit in koruze, okopavinah, vrtinah, sadnem drevju in vinski trti, ter način obračunavanja, ki ga navadno opravimo doma, po ceni na terenu.

Dveurno predavanje o škodi od divjadi na gozdnih površinah je pripravil **Janko Vidmar**, univ. dipl. inž. gozd. z Zavoda za gozdove Slovenije. Predstavil je vrste škode v gozdovih, oblike odškodnin, navedel primere upravičenosti do odškodnin ter različne ocenjevanja škode od divjadi v mladju, gošči in odraslem gozdu. Ker je Vidmar tudi izvedenec ZGS za ocenjevanje škode od zavarovanih živalskih vrst, je med drugim navedel tudi svoje praktične izkušnje na tem področju.

Natančen postopek povračila škode od divjadi in pravno opredelitev škode je v dveurnem predavanju predstavila mag. **Nataša Oven**. Predavateljica je natančno obrazložila odgovornost za škodo od divjadi v loviščih na kmetijskih in gozdnih kulturah in jo primerjala z odgovornostjo za škodo, ki jo povzročita jeleňjad in divji prašiči na teh kulturah v obmejnih loviščih. Opozorila je tudi na razlike, kadar škoda nastane na nelovnih površinah ali zaradi lova (če so povzročitelji npr. lovci ali lovski psi). Končala je s predstavitvijo pravnih vidikov postopka uveljavljanja škode na kmetijskih in gozdnih površinah.

Predavanja so bila 15. 1. popoldne in 19. 1. dopoldne v Gostišču Anton v Grosupljem (organizator je poskrbel tudi za toplo malico), 22. 1. 2009 pa so vsi slušatelji opravljali še zaključno preverjanje pridobljenega znanja, ki so ga vsi tudi uspešno opravili. Lovska zveza Slovenije je vsem izdala potrdilo, da so usposobljeni cenilci škode od divjadi, od lovske družine pa zahtevala, da podatek vsakemu vpišejo v evidenco (Lisjak).

Vsi udeleženci seminarja so si bili enotnega mnenja, da je bil seminar več kot koristen in da so si v nekaj urah pridobili veliko potrebnega znanja, ki ga bodo lahko koristno uporabili v praksi.

Spoznali so tudi to, da je pomembno vedeti in znati svetovati kmetovalcem, kaj vse lahko stori, da škoda zaradi divjadi sploh ne bi nastala; če pa že nastane, da se ne bi še povečevala. Zato je treba s kmetovalci neprestano razvijati korektno in prijateljske odnose in vse vrste sodelovanja.

ZLD Ljubljana se je treba na tem mestu javno zahvaliti za dobro izhodišča pri urejanju vedno bolj občutljivega področja v lovstvu, ki pa poleg svoje ozke strokovnosti posega tudi na področje stikov z nelovsko javnostjo (lastniki zemljišč in drugimi uporabniki prostora). Prav zato mu velja nameniti še posebno skrb in pozornost. Predstavniki ljubljanske območne lovske zveze so povedali, da so pri tem pripravljeni pomagati tudi drugim območnim zvezam.

Boris Leskovic

Omizje o strategiji, viziji in organiziranosti LZS

V lovski koči LD Šentvid pri Stični je 10. januarja potekalo omizje z naslovom Strategija, vizija in organiziranost LZS, ki jo je sklical *Forum - Lov*. Vabilu k sodelovanju so se odzvali lovski tovariši: predsednik LZS **Srečko F. Krobe**, nekdanji predsednik LZS **Bojan Lepičnik**, podpredsednik LZS **Lado Bradač**, pravnik **Andrej Puš**, poslanec in župan **Borut Sajovic**, predsednik Statutarno pravne komisije LZS **Niko Šuštarč**, starešina **Marko Gorše**, predsednik Društva za informacijske podlage v lovstvu **Miha Skerl** in častni član LD Metlika ekolog **Božo Flajšman**.

Voditeljica **Saša Muscec** je po uvodnem pozdravu v povezavi z Vizijo LZS, ki je bila sprejeta na zadnjem OZ LZS septembra 2008, omenila tudi dokument o Strategiji razvoja Slovenskega lovstva iz leta 1997. Vprašala se je, ali ima LZS svojo strategijo posodobljeno oz. prilagojeno na konkretno zdajšnjo situacijo v lovstvu oz., ali lahko govorimo le o viziji brez konkretnega programa. Kateri je tisti ključni dokument, ki je podlaga za delo organov in članov LZS in kakšna je vsebinska razlika med omenjenima dokumentoma.

Prvi je na vprašanje odgovoril predsednik LZS **Srečko F. Krobe** in izrazil zadovoljstvo, da se

je lahko udeležil omizja. Poudaril je spremembe in potek dela sedanjega vodstva LZS od začetka mandata naprej. Tudi odnos do *Forum - Lov* se je spremenil in komunikacije potekajo bistveno drugače in bolje, nad čemer je izrazil zadovoljstvo, saj služi tudi njemu za hitro povratno posredovanje informacije o kakšnem vprašanju. Tega še ni bilo v zgodovini Slovenske lovske zveze. Omizja se je udeležil, ker vidi pozitivni naboj in voljo *Forum - Lov*, da vodi slovensko lovstvo v smeri, ki bo omogočala, da bo organizacija skrbela za okolje in divjad, ki naj bi v čim boljšem stanju ostala tudi našim zanamcem, pa tudi zato, da bi na omizju dobil še kakšno idejo, slišal še

Ekolog **Božo Flajšman** v viziji pogreša postavitev lovstva v širši, globalni koncept. Vprašal se je, ali je lovstvo del ekološkega problema ali je del rešitve tega problema. Za Slovensko lovstvo je pohvalno, je dejal, da je v nasprotju z lovstvom marsikje drugje po svetu del rešitve. Trdi pa, da je treba v globalnem pomenu jasno določiti varstvo živali in da mora lovstvo jasno povedati, kaj bi se zgodilo, če lovstva in lova ne bi imeli. Poudaril je, da je lovstvo pomembno v svetovnem merilu in da se mora aktivno vključevati v naravovarstveno usmerjene mednarodne organizacije in ne le zgolj v izrazito lovske. Lovska stroka mora postati prepoznavna kot del

Foto: M. Likar

Udeleženci omizja o strategiji, viziji in organiziranosti Lovske zveze Slovenije, ki ga je organiziral spletni Forum - Lov.

kakšen nov pogled na sprejeto vizijo in naloge LZS. Nato je spregovoril o viziji, pripravah in delu, ki bo temeljilo na njej.

Bojan Lepičnik je v svojem javnem razmišljanju pogrešal vlogo divjadi v omenjeni viziji, predvsem izpostavljeno problematiko divjega prašiča in velikih zveri. Slednji sicer uradno ne sodijo več med divjad, vendar smo lovci življenjsko povezani s temi zvermi, zato jih ne smemo spregledati. Tudi usposabljanje lovskih čuvajev za naravovarstvene nadzornike je naloga, ki bi morala biti jasno zapisana v tem dokumentu, sicer se lahko zgodi, da bodo v naših loviščih to nalogo opravljali drugi.

Lado Bradač je vizijo osvetlil z vidika sprememb zakonodaje in posledično sprememb v lovski organizaciji ter izrazil mnenje, da je zdaj težko določati način gospodarjenja z divjadjo, ker nam ga narekujejo drugi, mi pa smo zgolj izvajalci.

za reševanje globalnih ekoloških problemov.

Miha Skerl je izpostavil pomanjkljivosti, ki se v lovstvu kažejo pri izobraževanju lovcev. V prihodnje je treba doseči, da bi v izobraževalni proces vpeljali fakultetni študij lovstva, je dodal Bradač, in ob tem predstavil težave pri sodelovanju z ministrstvi, predvsem z MOP.

Krobe je izrazil zadovoljstvo nad razpravo in nadaljeval s problematiko zelenih mostov in predstavil možnosti za pridobitev večjega vpliva v fazi načrtovanja odstrela in izgub (odvzema) divjadi. Omenil in predstavil je tudi pomisleke glede ustanovitve zavoda za lovstvo in predstavil sodelovanje z Zavodom za gozdove.

Na vprašanje moderatorke so razpravljali tudi o problemu medvedov in sodelovanju ministrstev in okoliških LD ter prebivalcev v takšnih okoljih.

Niko Šuštarč je povedal, da

glede strategije in vizije ne vidi ovir, da slovenski lovci ne bi imeli prave orientacije, kako in kaj delati. Menil pa je, da je z neplačanim delom in tako organiziranimi strokovnimi službami, kot jih imamo, ni mogoče opraviti vsega, kar bi si želeli. Zato se tudi sam zavzema za idejo o ustanovitvi zavoda za lovstvo, usmeritve pa so že napisane v Pravilih LZS. Glede zveri in ovčarstva pa predvsem poziva, naj se LZS začne ukvarjati s problemom ograjevanja površin.

Andrej Puš opaža najrazličnejše poglede na vizijo in strategijo. Po njegovem mnenju je vizija odgovor na vprašanje, kaj bomo počeli v prihodnosti čez 10 let, morda 20. Kako pa bomo to dosegli, je del strategije; torej s kakšnimi načini in kakšnimi ukrepi. Mandat enega vodstva LZS lahko izpolni le kratkoročne cilje. Na forumu o tem ni bilo veliko razprave, ker je kot taka problematika preveč splošna. Na posamezna konkretna vprašanja bi bila razprava po njegovem mnenju dosti uspešnejša in širša. Pogreša tudi datumsko opredelitev posameznih ciljev.

Borut Sajovic je opozoril na eno od naših temeljnih težav, ko včasih mislimo, da se svet vrti le okrog slovenskih lovcev, in pri tem pozabljam, da smo na žalost samo ena društvena organizacija med mnogimi. Na področjih, kjer odločajo drugi, imamo premalo zvez in lojalnih ljudi. Tudi z Zavodom za gozdove imamo kljub velikemu številu zaposlenih in dobremu sodelovanju lovcev le določene težave in smo odrinjeni od odločanja. Doseči je treba ustrežnejše stike z gozdarji in MOP. Po njegovem mnenju je strategija čisto v redu in jo je mogoče tudi sproti dograjevati. Ne prestando pa je treba gledati naprej, spremljati določeno problematiko in se pravočasno vključevati pri sprejemanju tozadevne zakonodaje. Težko je, npr., zagovarjati »zeleno mostove« potem, ko so bila nekaterim že izdana uporabna dovoljenja. Tako je zadnji čas razmišljanje in sodelovanje pri gradnjah železnice. Veliko je treba narediti navzven, še več pa znotraj LZS in lovskih družin, je poudaril.

Nadaljnji razpravljalci so premišljevali tudi, kako pridobiti evropska denarna sredstva za zagotavljanje zelenih mostov.

V drugem delu omizja je voditeljica časovno razdeljeno predstavila dogodke, ki LZS spremljajo od zbora starešin v Monsu,

prek znane odločbe MNZ, do zadnjega OZ LZS in dejstva, da LZS v poslovnem imeniku še vedno nima vpisanega zastopnika. Razpravljalci so zanimivo prikazali svoje poglede na zakonitost in nezakonitost delovanja naše organizacije. Na trenutke se je temperatura razpravljalcev tudi nekoliko dvignila, a je naposled prevladalo prepričanje, da je tre-

Po končani razpravi sta za prijetno vzdušje brez dvoma poskrbeli tudi lovki Marija Žerovnik in Suzana Beronja v kuhinji Gostišča Pri Japu.

ba delovati v dobro organizacije, lovcev in živali. Zelo zanimiv je bil predlog pravika Puša, naj bi LZS vse akte dala v pregled neki neodvisni pravni instituciji, kar bi slovenske lovce rešilo dilem, o katerih se brez potrebe prerekamo že leta. Na tem zboru razpravljalci sicer niso poenotili pogledov o zakonitosti, vendar so bili na koncu očitno vseeno zadovoljni, da so se o tem začeli pogovarjati. Dogovorili smo se tudi za »kulturnejšo« raven komunikacije prek Forum - Lov. Uredniki foruma smo trud v tej smeri obljubili, a si ob tem želimo, da bodo razmišljanja lovcev na forumu tudi »brana« in preiščena. O raznoliki vsebinski razpravi v drugem delu omizja bi težko podrobneje poročal, saj bi bilo preobširno. So pa vsem lovcom na spletnih straneh www.Forum-lov.org na voljo zvočni in videoposnetki omizja, v celoti dolgi 2 uri, saj smo omizje snemali s tremi kamerami in dodatno avdiotehniko. Spletni časopis Forum - Lov na tak način želi, kolikor je v naši moči, slovenskim lovcom približati aktualno dogajanje in vzpostaviti nekakšno komunikacijo med vodstvom in slehernim lovcom, ki si želi informacij. Na koncu omizja ob kozarčku rujnega ali brezal-

koholne pijače ter krožniku dobrega lovskega golaža so se udeleženci strinjali, da so taka omizja koristna in bi jih bilo treba ohraniti. Uredniki spletnega časopisa se bomo gotovo potrudili po svojih močeh.

Omizje bi težko pripravili brez prostora, ki nam ga je v svoji koči odstopila LD Šentvid pri Stični, brez pomoči tehnika Jan-

ka Badovinca, ki nam je posnel zvok, prijaznosti Gostilne Pri Japu, ki je našima lovskima tovarišicama **Mariji Žerovnik** in **Suzani Beronja** omogočila, da sta nam skuhali čudovit lovski golaž, za katerega je divjačino prispeval lastnik Mesarstva **Anton Meglen** in smo ga poplaknili s sokovi iz podjetja **Truden**.

Vsem sodelujočim in vsem, ki so nam pomagali, da smo omizje lahko izpeljali, se tudi na tem mestu zahvaljujem in jih ob priložnosti ponovno vabim k sodelovanju.

Marijan Likar

»Na mladih svet stoji ...«

Predsednik LZS mag. **Srečko F. Krobe** je sklical prvo sejo delovne skupine za pripravo projekta z delovnim naslovom *Mladi*. Očitno gre za udejanjanje zamisli, da bi mladim še bolj na stežaj odprli vrata v lovsko organizacijo, ki je bila v obliki javnega poziva objavljena v naši januarski številki. Kar nekaj članov zelene bratovščine s terena se je odzvalo javnemu pozivu in izrazilo pripravljenost, da bi sodelovali v za zdaj še manj znanem projektu, ki pa bi lahko celo ve-

liko obetal. Vsi člani delovne skupine so že pred prvim formalnim srečanjem v Ljubljani posredovali svoje poglede glede nujnosti vključevanja mladih v lovsko organizacijo. Iz posameznih pobud je mogoče razbrati, naj bi promocija za vstop v lovsko organizacijo trajala že od vrtca naprej. Pobudniki so prepričani, da je ideja večplastna in da se na neki način ujema s splošnimi prizadevanji za pomlajevanje članstva. Organizacijsko sodi pod okrilje izobraževanja in lahko veliko pripomore k izboljšanju splošnega ugleda lovске organizacije v javnosti. Prav tako je njen namen vključevanje te tematike v vzgojne oziroma izobraževalne programe za mladino, kar pa ne bo tako preprosto. Kljub temu je pobuda vredna pozornosti, predvsem pa kakovostne vsebinske nadgradnje v pomenu celovitega pristopa, upoštevajoč vse zakonske podlage in možnosti.

Na prvem srečanju so člani delovne skupine, v kateri sta tudi podpredsednik LZS mag. **Lado Bradač** in predsednik komisije za izobraževanje **Ivan Žižek**, menili, da je pobuda dobra in tudi pristop k njeni uresničitvi primeren. Sprejeli so konkretne zaključke in v njih nanizali prednostne naloge, ki naj bi jih postopoma uresničevali in dograjevali. V delovno skupino Mladi so bili imenovani **Peter Cestnik**, **Peter Kovačec**, **Marko Gorše**, **Vladimir Kovačič** in **Otokar Praper**. Delovna skupina bo pripravila akcijski načrt aktivnosti in vanje vključila tudi druge članе lovске organizacije, odvisno od potreb. Strokovno-tehnično in administrativno pomoč bo delovni skupini nudila strokovna služba LZS, vodja delovne skupine pa naj bi v prihodnje sodeloval pri delu komisije za izobraževanje. V posebnem sklepu o imenovanju skupine, ki ga je izdal predsednik LZS mag. Srečko F. Krobe, je med drugim navedeno, da mora skupina pripraviti program za vključitev lovstva v različne vzgojno-izobraževalne programe, in sicer za delo in aktivnosti lovcev v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Zelo pomembna se zdi vloga in sodelovanje lovcev v programih za pridobitev strokovne izobrazbe in predvidene naloge zelene bratovščine v različnih vladnih in nevladnih organizacijah, kot so Zveza prijateljev mladine, Zveza tabornikov in druge.

Dobre iztočnice v sebi skrivajo tudi nekaj pasti, še zlasti za-

konske podlage in omejitve, na katere bodo zagotovo naleteli sodelavci projektne skupine. Zlasti kar zadeva priprave podlag oz. smernic za vključevanje v programe vzgoje in izobraževanja, vse gotovo ne bo potekalo prav gladko, saj bo treba že na začetku vzpostaviti dobre stike in sodelovanje s pristojnimi ministrstvom za šolstvo in njegovimi službami. A to ne bi smelo biti preveliko breme, da projekt dolgoročno ne bi zaživel. Sploh, če bo deležen primerne podpore tudi v lovski organizaciji, in to na vseh ravneh, še zlasti v LD na terenu in v krovni organizaciji, to je Lovski zvezi Slovenije. Sicer bo ostala le še ena od neizkoriščenih možnosti, o kateri se bo samo veliko govorilo, pa bolj malo storilo. Ker že stari pregovor pravi, da na mladih svet stoji, bi bilo prav, če bi se postopoma vrata lovske organizacije vendarle odprla še bolj na stežaj. Bila so sicer vedno odprta, a vselej hkrati tudi rahlo priprta. Spomnimo se samo pristopnin in podobnih nesmislov. Za mlade moramo postati preprosto privlačnejši, zanimivejši. V vseh pogledih! In ravno v tem grmu tiči zajec, ki ga bodo morali ujeti člani projektne skupine. Tako ali drugače.

M. Toš

Srečanje lovcev s kmetovalci in lastniki zemljišč

Enajstega januarja 2009 je LD Fram priredila srečanje s krajani – kmetovalci in lastniki zemljišč – v svojem lovišču. Udeležba je bila velika, v največjem številu pa so se srečanja udeležili kmetje iz Planice nad Framom. Po kosilu in ob dobri kapljici je med nami stekel prijeten pogovor, v katerem so nam kmetje opisali svoje težave, ki jih imajo s škodo zaradi divjadi. Kmetje so najbolj »jezni« na divje prašiče, saj jim povzročajo največjo škodo na poljščinah in travnikih, zaradi česar je izpad pridelka največji. Manj škode jim povzroča jelenjad, nad srnjadjo pa so se pritoževali le redki.

Naša LD Fram se trudi, da bi s povračilom škode od divjadi vsem prizadetim nadomestila škodo, zato smo z večino oškodovancev dosegli sporazum v obojestransko zadovoljstvo. Tistim pa, ki z našo oceno niso zadovoljni, svetujemo, naj se obrnejo na komisijo pri LUO. Vendar se naša ocena in ocena te komisije v večini primerov bistveno ne razlikujeta.

Tako smo lani, razen treh, po-

ravnali vso škodo, ki je bila prijavljena. Ostali so še trije primeri, ki pa jih bomo poravnali letos spomladi. S tem so se strinjali tudi oškodovanci.

Glede lovskega Zakona kmetje nimajo bistvenih pripomb in v glavnem sprejemajo takšno ureditev lovstva. Na našem območju je vedno manj apetitov po zasebnih loviščih, saj ob intenzivnem kmetovanju kmetje niti nimajo časa, da bi se ukvarjali še z lovstvom, ki je vedno zahtevnejša dejavnost. Njihove želje so predvsem, da bi jim komisije LD pravično ocenjevale škodo in jih pošteno obravnavale pri vračilu škode, ki jo povzroča divjad; skratka, da bi LD izpolnjevale svoje obveznosti.

Da bi kmetom omilila škodo, je naša LD zanje nabavila električne pastirje, žico ter izolatorje, da si lahko zavarujejo predvsem poljščine. Takšno zaščito je treba tudi pravilno postaviti in jo pravilno vzdrževati. Tudi ZDLov-1 določa, da mora dober gospodar svoje premoženje zavarovati in čeprav škode zaradi divjadi ne bomo mogli nikoli popolnoma preprečiti, jo lahko s takimi in podobnimi ukrepi vsaj omilimo. Kmetov tudi ni odveč neprestano opozarjati, naj svoje posevke zavarujejo pri zavarovalnicah.

Kmetje morajo tudi razumeti, da LD mnogokrat iz različnih vzrokov ne more zadovoljiti vseh želja. Lovci smo večkrat nemočni, ker nam v lovišču krojijo usodo tudi drugi dejavniki, ki ustvarjajo moteče dejavnosti za divjad. Eden takšnih je tudi odlok o prepovedi krmljenja divjih prašičev na višini manj kot 1.000 m nadmorske višine. Prepričan sem in to prepričanje delijo z mano tudi mnogi kmetje, da bi na določenih krmiščih krmljenje divjih prašičev preprečilo marsikatero škodo na kmetijskih zemljiščih in s tem tudi hudo kri kmetov. Zato bi bilo nujno treba spremeniti ta odlok.

Drugi pomemben moteči dejavnik je vedno bolj vznemirjena divjad v svojih staniščih. Še vedno se mnogi ne zavedajo, da tudi divjad potrebuje mir v svojem bivalnem okolju. Če ga nima, pri iskanju hrane povzroča še večjo škodo v okolju. Predvsem brezvestno spuščanje psov v naravo, vožnja z motornimi vozili po gozdnih cestah, hrup pri nabiranju gozdnih sadežev, odlaganje odpadkov in še bi lahko našteval, je samo delček vseh vzrokov motenj divjadi. Mnogo divjadi je tudi žrtev vedno večjega prometa. Vsa takšna početja bi morale državne službe bolj nadzorovati

in kršitve tudi primerno sankcionirati. Na našo žalost pa to še ni primerno urejeno, saj lovski čuvaji še vedno nimamo ustreznih pooblastil, da bi lahko učinkoviteje preprečevali takšna početja.

Precej divjadi, predvsem srnjadi in tudi male poljske divjadi, pomorijo kosilnice. Tudi polivanje travnikov z gnojnicami ni ravno v prid divjadi; je pa podlaga za razvoj ogrcev in drugih vrst žuželk, ki so več kot odlična beljakovinska hrana divjim prašičem. Da se takšne stvari ne bi več dogajale, je nujno potrebno, da kmetje in lovci živimo v prijateljskih odnosih ter v obojestransko zadovoljstvo drug drugemu pomagamo po svojih zmožnostih.

Oboji se moramo namreč zavestati, da imamo vsi samo eno Naravo.

Zato bi morala naša srečanja postati nekaj trajnega, kjer bi z izmenjavo mnenj lahko rešili večino težav. Starešina naše LD je v svojem pozdravnem nagovoru vsem prisotnim zaželel vse dobro v letu 2009 ter poudaril, da moramo storiti vse, da bodo naši odnosi vedno korektni in prijateljski. Takim željam se pridružujemo tudi vsi framski lovci, saj je vsakemu lovcu prijetno pri srcu, ko se po lovu vrača mimo kmetije in se sreča z lastnikom, ki ga povabi na prijeten klepet ter mu ob morebitnem uspešnem lovu zaželi tudi lovski blagor.

Branko Kanižar

Pregled odstrela in izgub divjadi na Koroškem

Dodatni inšpekcijski pregled v treh LD

Koroški in štajerski lovci so leta 2006 ustanovili svoje Pohorsko območno združenje upravljavcev lovišč (POZUL), ki svoje lovsko poslanstvo opravljajo v Pohorskem lovskoupravljaljskem območju (LUO), kamor sodi tudi lovišče s posebnim pomenom – LPN Pohorje, ki ga že vrsto let uspešno vodi priznani štajerski lovec **Martin Krajnc**. V drugi polovici januarja je za to LUO pregled odstrela in izgub divjadi v letu 2008 opravila strokovna komisija (POZUL). Komisija, v kateri so priznani štajerski in koroški lovci – **Zmago Tinta, Jože Kotnik, Janez Švab, Zdravko Miklošič, Andrej Ivančič, Martin Krajnc, Tone Levč, Ivan Golob** in **Friderik Travneker** in jo zavzeto vodi **Zdrav-**

Na sedežu Koroške lovske zveze smo nekaj časa spremljali pregled odstrela in izgub v LD Golavabuka in tudi delo članov komisije (od leve): Martina Krajnc, Zdravka Brezovška, Janeza Švaba in Friderika Travnekerja. Njihovo delo je z velikim zanimanjem spremljal tudi Roman J. Grah, starešina LD Golavabuka (četrti z leve).

ko Brezovšek – je 17. januarja najprej opravila kategorizacijo odstrela in izgub v LZ Maribor, predzadnjo januarsko soboto pa še na sedežu Koroške lovske zveze v Pamečah pri Slovenj Gradcu (zajeto 19 koroških LD).

Na Koroškem je bil poleg članov komisije ter **Jožeta Samca** in **Sama Vončine**, ki sta končne rezultate kategorizacije sproti vnašala v Lisjak, pri pregledu dokaj dejaven in dosleden pri nadzoru dela komisije tudi koroški lovski inšpektor **Drago Križan**. V Pamečah smo bili z našim fotoobjektivom in beležko tudi mi. Preden zapišemo, kako so bili v minulem letu koroški lovci po oceni komisije dosledni pri uresničevanju letnega načrta odstrela in pri evidentiranju izgub, velja omeniti, kar so nam povedali tudi nekateri člani komisije. Letošnja kategorizacija je tudi na Koroškem potekala brez večjih težav. Skoraj vse LD, razen treh, ki komisiji niso predložile predpisanih dokazov o odvzemu, in za katere je inšpektor napovedal še dodatni inšpekcijski pregled, so se kar dobro pripravile na kategorizacijo, kar je potrdil tudi inšpektor Križan.

Sicer pa je iz skrbno zbranih statističnih podatkov, ki so shranjeni v »banki podatkov« Lisjaka, mogoče razbrati, da koroški lovci tudi v minulem letu niso bili preveč uspešni pri izvršitvi letnega načrta odstrela pri vseh vrstah velike divjadi. Medtem ko je lani načrt odvzema pri srnjadi znašal 2.088 glav, je lovcem uspelo odstreliti le 1.580 glav. Kar 110 glav srnjadi je bilo povožene na cestah, 140 so jih pokončali potepuški psi in 50 (dokazljivo)

jih je žalostno končalo pod kosilnicami. Lani so zabeležili tudi 7 primerov krivolovova na srnjad. Tudi pri odstrelu jelenjadi je bilo podobno, saj so namesto 128 načrtovanih glav odstrelili le 71. Tudi pri jelenjadi so zabeležili en primer izgube na cesti in tri zaradi neznanega vzroka. Je pa bilo na Koroškem leta 2008 odstreljenih kar nekaj jelenov z močnim rogovjem. Lovski inšpektor Križan bo ukrepal proti trem LD, ki so uplenile štiri jelene, katerih odstrel ni bil načrtovan, zato je bil odstrel neupravičen. Trije jeleni so imeli kronske rogove.

Že kar nekaj let tamkajšnjim lovcem tudi ne uspe odstreliti muflonov po načrtu. Letos so jih odstrelili 42 (načrt 90), zaradi neznanega vzroka so izgubili še tri. Še najuspešnejši so bili pri odstrelu gamsov, ki so jih odstrelili 204 od 252 načrtovanih. Tudi en gams je bil žrtev cestnega prometa, dva sta bila žrtev krivolova, šest pa zaradi neznanega vzroka. Tako je lani skupni odvzem iz koroških gamsov lovišč znašal 213 gamsov. Nekaterim koroškim lovcem je bila tudi lani Diana naklonjena pri lovu na gamse. Lovska sreča je bila naklonjena le nekaterim, ki so glede na načrt odstrelili »prave«, trofejno močne gamse, drugi pa tega ne bi smeli. Tudi odstrel divjih prašičev ni bil tako uspešen, saj so jih uspeli odstreliti le 61. Ene ga so izgubili tudi zaradi krivolova, dva pa zaradi neznanega vzroka. Razveseljivo je, da lani zaradi škode od divjadi niso zabeležili večjih konfliktov s kmetovalci, zato tudi večjih zahtev po poravnavi škode ni bilo!

Franč Rotar

Prijateljsko druženje LD Nanos in LD Koper traja že skoraj 40 let

Mojim osebnim prijateljem Min znanec nelovcem pogosto pojasnujem, kaj je naša glavna naloga in s čim vse se ukvarjamo lovci. Večini je sicer naše poslanstvo – skrb za naravo in prostoživeče živali v njej – znano. Prav tako tudi lov zaradi ohranjanja naravnega ravnovesja. Manj pa so jim znane naše dejavnosti na področju izobraževanja članstva, založniške dejavnosti in zelo razvejane lovske kulture. Še manj vedo o pravih lovskih tovariških odnosih med slovenskimi lovci in o druženju ter sodelovanju lovcev na vseh nivojih. V to sodi druženje lovcev v okviru lovske družine, druženje z lovci sosednjih lovskih družin in tudi z lovci iz oddaljenih lovskih družin, ki ponavadi gospodarijo z drugačno divjadjo.

V zadnjo obliko povezovanja sodi že skoraj 40-letno sodelovanje LD Nanos in LD Koper, ki gospodarita z različno divjadjo. Povezovanje obeh družin ni le druženje, temveč vključuje še številne druge oblike sodelovanja, ki so v korist obeh družin.

Prvi stiki in srečanja članov obeh LD so nastali takoj po letu 1970 in so se nato redno nadaljevali vse do uradnega pobratenja leta 1976. To se je zgodilo na srečanju v Vipavi 9. maja 1976, ko sta listino o pobratenju, sestavljeno v duhu takratnega časa, podpisala predsednik skupščine LD Koper **Jakob Mršnik** - Mirko in starešina LD Nanos **Anton Andlovic**. Pred tem sta sklep o pobratenju potrdila še najvišja organa obeh LD.

Prve povezave s koprskimi lovci sta vzpostavila nanoška lovca **Stane Ferjančič** in **Jože Božič**, ki sta se povezala z Jakobom Mršnikom in še z nekaterimi drugimi lovci: **Alojzom Bandljem, Petrom Pavličem, Italom Pečaričem** ter legendo in starosto koprskih lovcev **Srečkom Pečaričem**. Razlog prve povezave je bila nabava fazanov za lovski srečelov, ki ga je LD Nanos prirejala že vrsto let prej v Vipavi ob praznovanju vipavske trgatve. Že po prvih stikih so nas koprski lovci povabili na lov na fazane, mi pa njih na naše organizirane skupne love na nanoško parkljasto divjad. Vsakoletne vse tesnejše povezave so nas spodbudile, da smo začeli razmišljati

Foto F. Rotar

in se pogovarjati o pobratenju. Ustanovili smo skupno komisijo, ki je skrbela za urejanje medsebojnih odnosov in jo pooblastili, naj pripravi vse potrebno za uradno pobratenje, ki smo ga uresničili maja 1976.

Lovci pa smo si zaželeli še tesnejše sodelovanje, zato smo se poleg vsakoletnih skupnih lovov začeli družiti še na vsakoletnih srečanjih lovcev in družinskih članov. Po dogovoru so bila srečanja enkrat na leto, izmenično v Kopru in na Nanosu. Prvo tako

spletle trajne, prijateljske vezi, ki nam veliko pomenijo in nam bogatijo življenje. Vsa srečanja smo vedno popestrili s kulturnim programom, predavanji, razstavami, kvizi in družabnimi igrami, ki so se največkrat končale zvečer ob tabornem ognju.

Oktober 1975 se je na zadnjem pogonu, po skupnem lovu na Nanosu, rodila ideja o ustanovitvi lovskega pevskega zbora. Idejo je dal Jakob Mršnik - Mirko ob spontanem petju in dobri vipavski kapljici. Opozoril nas je na

Skupna fotografija, »gasilski posnetek«, nanoških in koprskih lovcev po skupnem lovu na Nanosu 18. oktobra 2008.

Ena zgodnjih fotografij nanoških in koprskih lovcev po lovu v Kopru. V sredini stojita pokojna Franc Puc, starešina LD Nanos, in Jakob Mršnik - Mirko, predsednik skupščine LD Koper.

Lovski dom LD Nanos, ki smo ga odkupili in uredili tudi s finančno pomočjo koprskih lovcev. Odprtje doma je bilo združeno z občinsko proslavo dneva borca, 4. julija 1980. Slavnostni govornik je bil takratni predsednik LZS Lojze Briški.

srečanje je bilo na Nanosu že v letu pobratenja, avgusta 1976. Udeležilo se ga je veliko lovcev in njihovih družinskih članov. Vzdušje je bilo enkratno in pokazalo se je, kako prav smo se odločili, da smo v naše druženje vključili tudi družinske člane. Obe vrsti srečanj se nadaljujejo vsa leta do danes. Med lovci in družinskimi člani so se v letih

srečanje LPZ Slovenije, ki ga je naslednje leto v Kopru organizirala LPZ Dekani. Ideja je padla na plodna tla in po zaslugi nanoških lovcev je bil ustanovljen LPZ Zlatorog - Vipava, ki je naslednje leto že nastopil v Kopru.

Leta 1979 smo se nanoški lovci odločili za nakup hiše na Nanosu in za njeno preureditev v lovski dom. Iskali smo finančne

rešitve, ker sami tega nismo mogli. Takrat so nam koprski lovci ponudili dolgoročno posojilo pod ugodnimi pogoji, ki nam je omogočilo, da smo z najetim bančnim posojilom izpeljali investicijo. Za veliko uslugo smo jim namenili eno sobo v lovskem domu, ki so jo sami opremili in jim je vedno na voljo. Pomagali so nam tudi pri nadaljnjem opremljanju doma.

Skupaj smo opravili še druge akcije, od katerih naj omenim le tri. Avgusta 1981 smo na Nanosu posadili 88 dreves v spomin na preminulega predsednika Tita. Aprila 1992 smo si skupaj ogledali zanimivo poučno mednarodno lovsko razstavo *Lovstvo in ribištvo* v Bernbachu na avstrijskem Štajerskem. Odzvali smo se tudi z zbiranjem sredstev za pomoč prizadetim ob potresu na Tolminskem in ob plazju v Logu pod Mangartom.

V dolgem obdobju druženja in prijateljstva smo pospremili v večna lovišča že veliko naših lovskih tovarišev, med njimi tudi večino tistih, ki so orali ledino našega povezovanja. Vse do da-

nes smo ohranili lep običaj, da se od vseh naših članov skupno poslovimo. Upam, da bo mlajši rod, ki počasi prevzema vajeti v svoje roke, znal ceniti minulo delo in ohranil lepo tradicijo.

Edvard Krašna
LD Nanos

Obnovljen lovski dom na Grmadi

26. 9. lani je Lovska družina Braslovče odprla prenovljeno lovsko kočjo Grmada in tako zabeležila še eno veliko zmago poleg lanske strelske tekme. LD Braslovče je 52-članski lovski kolektiv.

Braslovški lovci so kočjo zgradili leta 1970 na takrat težko dostopnem kraju, in sicer brez mehanizacije in urejene ceste. Stoji pod hribom Grmada, v neposredni bližini žovneškega gradu, na Turnškovi domačiji, ki jo je med 2. svetovno vojno požgal okupator. Na ostankih zidovja na grozote vojne opozarja spominska plošča, ob kateri se vsako leto zberejo domoljubi in na tak na-

Lovska kočja je v središču lovišča, kjer je tudi stanišče divjih prašičev.

Foto: J. Šumak

čin proslavijo obletnico v spomin žrtvam fašizma. Lovski dom je tudi zanimiva pohodniška, planska in izletniška točka, za nas lovce pa izredno pomembna izhodiščna točka, saj je lokacija osrednje prebivališče divjega prašiča.

Uvodni govor na odprtju je imel starešina LD, **Dušan Urban-
kar**, ki je najbolj zaslužen član, da je zdaj koča lepo urejena. Pred 160 povabljenimi člani in njihovimi družinami, sponzorji, donatorji, bližnjimi sosedi, skratka vsemi, ki so kakor koli pripomogli k obnovitvi, je predstavil nesebično, neplačano delo naših lovec, ki so opravili več kot 1000 ur dela. Dušan je prevzel

Pokale in nagrade najboljšim sta predala predsednik LD Videm Anton Kreft in referent za strelstvo Miha Šafarič.

kar predsedniku LD Videm ob Ščavnici, **Antonu Kreftu**, ki, mimogrede, tudi živi neposredno ob domačem strelišču in lovskem domu. Med petimi najboljši-

nja je bila maša sv. Huberta, ki sta jo darovala župnik in lovec **Franč Pečnik** - Coli iz Selnice in naš domači župnik **Franček Kraner** iz Črneč. Pridigo Franca Pečnika o odnosu lovecev do divjadi in solovcev smo vsi prisotni, posebno še lovci, pozorno poslušali. Če bi se vsi ravnali po njegovih besedah in spoštovali Etični kodeks slovenskih lovecev, ne bi potrebovali ne zakona in ne vseh družinskih aktov. Lov bi potekal pravičneje, kot poteka marsikdaj. Po maši je bila proslava, na kateri so se zvrstili govorniki, ki so vsak po svoje predstavili lov, organiziranost lovecev in pogled v naprej. Slavnostni govorniki so bili starešina LD Libeliče **Marko Kogelnik**, član Upravnega odbora LZS **Jože Samec**, predsednik območne KLZ **Dušan Leskovec** in predsednik LGB Dravograd **Dušan Kudrnovsky**. Po govorih smo podelili prizna-

Trak obnovljene kože LD Braslovče na Grmadi sta prerezala zakonca Blatnik.

organizacijo in koordinacijo ob-
novitvenih del.

Če ne bi bilo Dušana, tudi lovska koč ne bi bila taka, kakršna je, in za kar smo mu vsi člani zelo hvaležni.

Lovska koča je obnovljena v celoti. Namenjena je predvsem lovcem, pa tudi drugim obiskovalcem, ki jo bodo lahko najeli. LD bo lahko tako razvijala lovski turizem, ki je pomemben vir prihodka v naši dejavnosti.

Povabljena sta bila tudi lastnika zemljišča, zakonca **Amalija** in **Ivan Blatnik**, ki sta simbolično prerezala trak, predsednik LD pa jima je v znamenje zahvale izročil ključke lovske koč. V času, ko pišem ta prispevek, sta lastnika podpisala in overovala pogodbo s starešino LD o lastništvu zemljišča Lovski družini Braslovče, kjer stoji lovska koč.

Pred vhomod v kočo smo postavili pano, na katerem so predstavljene fotografije začetnih in končnih del lovcev in drugih mojstrov pri obnovi. Vsak od članov se je lahko spoznal v določeni fazi dela. Za odlično hrano in pijačo smo poskrbeli sami

lovci, za glasbeno vzdušje pa je poskrbel Ansambel Bratje Dobrovnik, ki so bližnji sosedje, ter pevski sekstet z Gomilskega.

Janez Šumak

Tradicionalno prednovoletno strelsko tekmovanje

Na svojem »naravnem strelišču« v Blaguškem gozdu je **Lovska družina Videm ob Ščavnici** pripravila tradicionalno božično-novoletno tekmovalstvo v trapu. Kljub izjemno mrzlemu vremenu, ko so si tekmovalci morali zakuriti taborni ogenj, da so se malo greti, se je dvodnevnega tekmovalstva, ki je potekalo samo posamično, udeležilo več kot 50 strelcev – predvsem lovcev iz enajstih LD iz Pomurja in Slovenskih goric. Medtem ko so bili domači lovci zelo gostoljubni organizatorji, so bili v tekmovalnem delu »sila negotoljublja«. Zmaga je namreč pripadla

Kolektiv lovcev LD Libeliče je lani septembra praznoval 50 let obstoja in dela svoje LD.

šimi so bili: dva domača tekmovalca (poleg predsednika še referent za strelstvo, **Miha Šafarič**), dva sta prišla iz LD Bučkovci - Mala Nedelja, eden pa iz LD Radenci.

Končni vrstni red: 1. **Anton Kreft** (LD Videm ob Ščavnici), 2. **Milivoj Čuk** (LD Radenci), 3. **Dani Weindorfer**, 4. **Franc Tomanič** (oba LD Bučkovci - Mala Nedelja), 5. **Miha Šafarič** (LD Videm ob Ščavnici) itn.

Q. Bakal

50 let Lovske družine Libeliče

Praznovanje smo organizirali 7. septembra 2008 v našem lovskem domu na Črneški gori. Začetek slavnostnega praznova-

nja in zahvale zaslužnim lov-
cem, sosednjim lovskim druž-
nam, Koroški lovski zvezi, tajni-
ku Koroške lovske zveze **Fran-
cu Prazniku** in dvema starejši-
ma gospodinjama, ki že dogo,
odkar obstaja LD Libelče, raz-
vajata lovce s pravim srnjako-
vim golažem. Na naše praznova-
nje smo poleg lovcev in lovčevih
žena povabili tudi vse kmetoval-
ce na območju naše lovske druž-
ine. Več kot 400 obiskovalcev
se je zbralo na proslavi naše 50-
letnice, kar nam, lovcem, pove,
da imajo naši krajanj pozitiven
odnos do divjadi, lova in lovcev.
Ob srnjakovem golažu, dobri
kapljici, zvokih ansambla in v
prijetni družbi smo posedeli vse
do jutranjih ur.

Marko Kogelnik,
starešina LD Libeliče

Tudi skozi lovski daljnogled smo lahko pogledali ...

Lovec na obisku

V letošnjem šolskem letu smo se s starši na roditeljskem sestanku dogovorili o naših skupnih dopoldanskih srečanjih.

V sklopu tega naš je obiskal tudi lovec **Marjan Štravs**, član LD Dobrna, ki je sicer dedi našega Urha.

Predstavil nam je delo in vlogo lovca ter nam pokazal veliko zanimivih pripomočkov, ki jih uporabljajo pri svoji lovski dejavnosti.

Na glavo smo si lahko povezili pravi lovski klobuk, se preizkusili v gledanju skozi lovski daljnogled, v sedenju na lovskem stolčku ... Prinesel pa nam je pokazati tudi primerek lovske puške, ki je bila narejena iz lesa, zato smo jo brez strahu prijeli v roke.

Lovec Marjan nas je razveselil s številnimi fotografijami gozdnih živali, ki si jih radi ogledujemo, se ob ogledovanju pogovarjamo o njih in spoznavamo njihove značilnosti.

To pa še ni vse – lovec nam je podaril tudi hrano za zunanje ptičke, ki smo jo v mrzlih dneh pridno trosili v ptičjo hišico, in sladka presenečenja, ki smo jih bili še najbolj veseli.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili lovcu Marjanu Štravsu za obisk in popestritev dopoldneva v upanju in želji, da nas bo še obiskal.

Otroci iz vrtca Mavrica Vojnik – Enota Socka z vzgojiteljicami Nino Kotnik in Ireno Podpečan

Obisk lovca v Vrtcu Bled

V sklopu projekta Ekovrtec smo v jesenskem obdobju obravnavali temo Gozd, zato smo se v skupini Ribice odločili, da bomo na obisk povabili lovca, ki

mu zapeli še pesmico *Lisička je prav zvita zver*. V zahvalo so mu izročili risbice, ki so jih narisali zanj.

K. Koblar

Lovec v Vrtcu Črniče

Lani novembra nas je v Vrtcu Črniče v okviru teme Gozd in gozdne živali na veliko presenečenje vseh obiskal **Igor Benjamin Purger**, lovec iz LD Čaven.

Oblečen je bil v lovsko obleko, na glavi je imel lovski klo-

prašča in si ogledati rogove mladega jelena.

Povedal nam je, katere živali so samonikle (avtohtone) na našem območju.

Predavanje je bilo zelo poučno, ker smo spoznali veliko novih izrazov, kot so solnica, past »skobec«, ki je zdaj prepovedana zaradi mučenja živali, preža za opazovanje živali, lovski rog za posebne priložnosti (npr. pogreb ali brakado), lovška palica, ki služi lovcu za oporo pri hoji in streljanju, pomen zelene barve, ki je zaščitna barva lovcev in simbol zelene narave.

Otroci so spoznali, da lovci tudi skrbijo za gozdne živali, preprečujejo širjenje bolezni med njimi (steklina), jim pomagajo, kadar je v naravi stiska s hrano. Zanimanje otrok je bilo ves čas veliko, otroci so z lovcem sodelovali, ga spraševali o opreми ter mu pripovedovali o svojih izkušnjah z živalmi. Dečke sta najbolj zanimala daljnogled, skozi katerega so lahko pogledali, in seveda lovška puška.

Otroci so si pridobili občutek, da so živali del našega okolja in življenja in si tudi zase zaslužijo ustrezen življenjski prostor.

Vsi iz Vrtca Črniče si želimo še takih srečanj, ker so za otroke nekaj neponovljivega in enkratnega ter izjemno poučnega!

Lovec Purger nam je obljubil, da nas bo še obiskal in nam prihodnjič predstavil malo divjad iz svoje zbirke. Do takrat pa nam je pustil nekaj izvodov revije *Lovec*, da jih bomo vzgojiteljice skupaj z otroki prelistale in prebrale.

Zahvaljujemo se lovcu Igorju - Benjaminu Purgerju in LD Čaven za izčrpano predstavitev!

Otroci in vzgojno osebje Vrtca Črniče

Jožica Hočevnar, Lavra Škerjanc in Tatjana Vodopivec

Otroci iz Vrtca Bled (skupina Ribice) z vzgojiteljico Klaro Koblar zavzeto poslušajo lovca, ki jih je obiskal.

bi nam поблиže predstavil svoj poklic in živali v gozdu.

Otroci so lovca nestrpnost pričakali in se zelo razveselili njegovega obiska. Medse smo povabili tudi otroke iz skupine Metuljčkov in sosednje skupine Račke.

Lovec nam je ob fotografijah predstavil, katere živali živijo pri nas v gozdu. Povedal nam je, kaj živali jedo pozimi in kako jim pomagajo, da lažje preživijo zimo. S seboj je prinesel tudi kameno sol, ki jo ponudijo živalim v spomladanskem času, da si uredijo prebavo, ko s suhe zimske (lesne) hrane počasi spet prehajajo na zeleno. Pozimi, ko živali zelo težko najdejo hrano ali ko zapade sneg, pridejo do krmišč s senom, divjim kostanjem, želandom, koruzo ... Pokazal nam je tudi, kako so lovci oblečeni in kaj vse potrebujejo na lovu (daljnogled, nahrbtnik, puško ...). Povedal je, da imajo nekateri lovci na lovu s seboj tudi lovškega psa, ki jim pomaga.

Otroci so lovca z zanimanjem poslušali, na koncu obiska pa so

buk, s seboj pa je prinesel pokazat veliko lovske opreme. Predaval nam je o vseh pripomočkih, ki jih uporablja pri svojem delu, nam razkazal opremo in razstavil nekaj nagačenih živali iz svoje zbirke, ki jo hrani v lovski sobi.

Otroci so imeli možnost otipati dlako živali: divje mačke, mlade srne, muflona, gamsa, divjega

Lovec LD Čaven v Vrtcu Črniče

Svoj visoki jubilej, 70-letnik, je 15. 11. 2008 slavil naš dolgoletni in spoštovani član Lovske družine Strojna - Ravne na Koroškem, **Ivan Čegovnik**.

Rodil se je 15. 11. 1938. leta na Zeleni Bregu pri Ravnah na Koroškem. Že v mladosti je spoznaval naravo in divjad, saj sta bila lovca tudi njegova brata in drugi sorodniki. Po končani osnovni šoli se je izučil za rezkarja na Industrijski šoli na Ravnah na Koroškem in se zaposlil v Železarni Ravne, kjer je ostal vse do upokojitve. Ker je Ivana vsa leta gnala želja po znanju in izobraževanju, je ob delu končal še srednjo kovinarsko šolo in nato še višjo šolo za pridobitev naziva inž. organizator dela.

V našo LD se je včlanil leta 1959 in od tedaj se trudi prispevati čim več k ugledu naše lovske organizacije in lovstva v širšem pomenu. Vedno je bil zelo aktiven lovec, ki se ni branil odgovornosti in je vsa leta opravljal odgovorne funkcije. Delo predsednika disciplinske komisije je opravljal leta 1972, nato je bil član gradbenega odbora za dom lovcev, starešina LD je bil v letih 1974 do 1975, od 1982 do 1983, od 1990 do 1995 in od 1998 do 1999, član športne komisije je bil v letih od 1978 do 1979, bil je član sveta Mežiškega LGB (od 1982 do 1983, od 1990 do 1995 in od 1998 do 1999), član UO LZ Maribor (od 1996 do 1997) in član UO Koroške LZ (od 2001 do 2005). Ob tem je bil mentor mnogim lovskim pripravnikom, na katere je nesebično prenašal svoje znanje in izkušnje ter jih vzgajal v dobre in poštene lovece.

Za dolgoletno in požrtvovalno delo v lovstvu je prejel številna priznanja LD Strojna - Ravne na Koroškem. LZS ga je za opravljeno delo odlikovala z znakom LZS za lovske zasluge ter z redi III. in II. stopnje. Leta 2007 mu je LD Strojna - Ravne na Koroškem izglasovala častno članstvo.

Člani LD Strojna - Ravne na Koroškem občudujemo njegovo dejavnost v lovstvu in pripravljenost kadar koli pomagati solovcu.

Ivan, ob tvojem jubileju ti lovski tovariši čestitamo in ti želimo še obilo lepih trenutkov, povezanih z lovom. Želimo si, da bi bil še dolgo med nami.

LD Strojna - Ravne na Koroškem - A. S.

Jože Petelinc je 11. novembra 2008 praznoval častljivih 80 let življenja.

Tudi Jožeta (po domače Pepčeta) je za lovstvo navdušil njihov oče ali stari oče. Pepče je rad zahajal v gozd ali po poljih s svojim očetom, ki je bil tudi ustanovni član LD Dobova.

Druga svetovna vojna je njegovo družino prizadela, saj so jo, tako kot mnoge druge v Posavju, izselili v izgnanstvo. Iztrgani so bili od doma, domače ravnice, gozdov. Po vrnitvi iz izgnanstva so našli zapuščene domove, mrzla ognjišča.

Leta 1955 je Pepče postal član domače LD. Tudi njegov sin se je odločil in stopil na očetovo pot in postal lovec. Kdor pozna našega Pepčeta,

ve za njegovo prijaznost in dobro srce, saj vsakomur rad pomaga. Njegova »motorka« še v teh letih včasih zapoje, pozimi pa je neutrujen pri »domačih praznikih«.

Trdo in razgibano življenje je bilo polno veselih in manj veselih zgodb ter prigod, ki bi s svojim pripovedovanjem napolnila ušesa radovednežem, žal pa še ni časa za pripovedovanje, saj ga lov ali delo z žago in traktorjem zaposluje vsak dan.

Pepče je kljub letom še vedno poln optimizma, vever in nasmejan. Gozd je skoraj njegov drugi dom.

Kot lovec je veliko časa namenil v korist LD in opravljal mnogo nalog. Kmalu ob vstopu je prevzel delo blagajnika (1960 do 1964). Član UO in gospodar družine je bil kar od leta 1964 do 1995. Tudi kot praporščak LD Dobova nas je zastopal na mnogih slovesnostih in prireditvah. Pod njegovo taktirko smo gradili lovski dom, urejali okolico, postavljali preže, polnili krmišča za divjad. Sodeloval je pri vseh delih; tako je še vedno. Svoje bogato znanje in izkušnje je prenašal na mlade lovske tovariše. Ne le lovci, tudi vaščani, sokrajani in drugi občani daleč naokrog ga poznajo kot prijetnega, vselega moža in delavnega človeka. Pepče se rad povesele, zelo rad prepeva in zna vnesti dobro voljo. Kljub letom sta na prvem mestu še zmeraj delo in lov.

Za opravljeno delo v lovstvu je prejel odlikovanja LZS: znak za lovske zasluge, red III. in II. stopnje. Ob 60-letnici LD Dobova je prejel veliko srebrno plaketo za dolgoletno delo v lovski organizaciji in za vsestransko pomoč in vodenje LD. Srečanje lovskih prijateljev ob visokem jubileju je bilo še toliko bolj slavnostno, saj je njegov sin, Pepi ml., letos dopolnil 60 let. Tako sta oče in sin združila praznovanje.

Pepče, ob tvojem prazniku Ti želimo še veliko zdravih let, da bi bili tudi v prihodnje deležni vzpodbudnih napotkov iz tvoje bogate zakladnice znanja in izkušenj.

LD Dobova - Z. P.

Franc Repar, starosta brestaniških lovcev, je 2. 11. 2008 praznoval visoki življenjski jubilej. 80 let je namreč minilo, odkar je privekal na svet v hribovski vasi Stranje ob vznožju Bohorja. Kot kmečki otrok je že zgodaj začel spoznavati naravo in njene zakonitosti, ljubezen do narave mu je bila tako rekoč prirojena. Vojna vihra ni obšla njegove rodne vasi. Okupator je v želji, da bi zatrl partizansko gibanje na Bohorju, požgal vas za vasio in oktobra 1944 tudi njegovo rojstno vas. V sovražnih akcijah je izgubil tudi očeta. Njegova mladostna leta so bila kruto zaznamovana.

Po osvoboditvi je pomagal materi na kmetiji, dokler ni leta 1948 odšel na »dosluženje« vojaškega roka. Nadrejeni so ga poslali v oficirsko šolo v Novi Sad, ki jo je uspešno končal. Aprila 1950 je končal služenje vojaškega roka, saj se kljub želji nadrejenih ni želel poklicno aktivirati v vojski. Zaposlil se je kot logar pri gozdni upravi, po dodatnem izobraževanju pa je kot revirni gozdar pri Kmetijski zadrugi Sevnica delal vse do upokojitve leta 1989.

Po osvoboditvi je pomagal materi na kmetiji, dokler ni leta 1948 odšel na »dosluženje« vojaškega roka. Nadrejeni so ga poslali v oficirsko šolo v Novi Sad, ki jo je uspešno končal. Aprila 1950 je končal služenje vojaškega roka, saj se kljub želji nadrejenih ni želel poklicno aktivirati v vojski. Zaposlil se je kot logar pri gozdni upravi, po dodatnem izobraževanju pa je kot revirni gozdar pri Kmetijski zadrugi Sevnica delal vse do upokojitve leta 1989.

V vrste LD Brestanica je vstopil v začetku leta 1951, lovski izpit pa je opravil leta 1952, ko so na območni zvezi v Krškem organizirali prve izpite. Mladostno zagnan je bil že leta 1953 izvoljen v UO LD, v katerem je v različnih odborih in komisijah sodeloval vse do leta 2003. V času, ko je bilo dovoljeno dvojno članstvo, je bil od leta 1966 do 1979 tudi član LD Sevnica, ki jo je 10 let vodil kot starešina.

S svojimi poštenimi in naprednimi stališči in organizacijskimi sposobnostmi, predvsem pa z izrednim poznavanjem lovstva je bil dolga leta vzornik mlajšim generacijam. Franček je vsestranski lovec. Tako vnetega lovca kun in lisic je težko najti. Noben sled kune ni bil predolg, niti ni bila nobena noč premrzla, ko se je Franček odločil za lov. Zelo rad je

jamaril s svojimi štirinožnimi pomočniki, v hladnih jesenskih jutrih pa je rad piskal jerebom in te večšine naučil tudi mlajši rod. Ni mu bilo žal ur za delo v lovišču ali pri izgradnji lovskega doma. Vedno rad poudarja, da je ponosen na vse, kar je soustvaril v lovstvu. Za svoje dolgoletno in uspešno delo v lovstvu je bil odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge in redom III. stopnje ter srebrnim znakom KZS za kinološke zasluge.

Lovci LD Brestanica ti, Franček, iskreno čestitamo ob jubileju in se ti zahvaljujemo za vse delo, ki si ga opravil v dobro lovstva in za napredek lovske družine. Želimo ti še veliko zdravja in lepih trenutkov na tvojih lovskih poteh. Želimo si, da bi nam še večkrat zapel svojo najljubšo – Tam, kjer visoke so planine ...

LD Brestanica - F. S.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letniko

Gregor Bahč, LD Videm ob Savi

85-letniko

Vilko Gravnar, LD Gorica
Jožef Kosi, LD Ivanjkovci
Vinko Krejan, LD Mislinja
Jožef Muc, LD Bukovje - Otiški Vrh
Jožef Oblak, LD Porezen
Bojan Pirkmajer, LD Šmartno na Pohorju
Jožef Sorozsy, LD Laze
Ivan Vitez, LD Vrhe - Vrabče

80-letniko

Marko Barič, LD Sinji Vrh
Emil Bezgovšek, LD Laško
Franc Čevnik, LD Gradišče
Kazimir Ivan Furlič, LD Mala gora
Kazimir Grešak, LD Dol pri Hrastniku
Franc Istenič, LD Kobarid
Jože Lorbec, LD Velunja - Šoštanj
Jožef Metličar, LD Leskovec v Halozah
Jože Mrakič, LD Remšnik
Bruno Novel, LD Koper
Rudolf Petelinšek, LD Vitanje
Jožef Razlag, LD Križevci pri Ljutomeru
Jože Selan, LD Tomišelj
Alfonz Stergar, LD Moravče
Franc Šmajgl, LD Trnovski gozd
Franc Šteblaj, LD Draga
Emil Turk, LD Loški Potok

75-letniko

Peter Baloh, LD Otočec
Rudolf Bauman, LD Pesnica - Jarenina
Franc Boštjančič, LD Bukovca
Anton Bozja, LD Bovec
Božidar Burazer, LD Črnomelj
Josip Flis, LD Kresnice
Jože Geiser, LD Hoče
Stane Grom, LD Poljane
Stanislav Jagodič, LD Boč
Frančišek Leskovšek, LD Dobrova
Branko Muhič, LD Suha krajina
Jožef Pavlica, LD Hubelj
Jože Peternelj, LD Brezovica
Stanislav Polh, LD Radvanje

Jože Postružin, LD Velenje
Franjo Radikovič, LD Senčur
Ivo Rajh, LD Ljutomer
Janez St. Špes, LD Loče
Jurij Us, LD Taborska jama
Avguštin Zemljčič, LD Apače

70-letniko

Jožef Babič, LD Starše
Marijan Bizjak, LD Idrija
Ivan Burgar, LD Sorško polje
Ignac Cener, LD Krško
Pavel Cestnik, LD Dobovec
Marko Fink, LD Hum - Celje in LD Ljubno
Franc Gračner, LD Jurklošter
Jožef Groznik, LD Višnja Gora
Peter Habjan, LD Mozirje
Jože Hribar, LD Tuhinj
Josip Janeš, LD Lož - Stari trg
Jožef Jerkič, LD Hubelj
Jožef Jurko, LD Malečnik - Košaki
Franjo Kapun, LD Križevci pri Ljutomeru
Jožef Kenda, LD Radeče
Janez Korenč, LD Hotedršica
Jožef Kravcar, LD Velika Loka
Gabrijel Kremzer, LD Zeleni Vrh
Peter Lebinger, LD Litija
Jožef Markelj, LD Železniki
Edo Markež, LD Luče
Danir Mazi, LD Rakek
Franc Medvešek, LD Izlake
Marjan Miklavžin, LD Gornji Grad
Franc Ornik, LD Voličina
Jožef Peternelj, LD Porezen
Branko Pintar, LD Šmartno pri Litiji
Jakob Porok, LD Gorenje Jezero
Ivan Skobir, LD Podgorje
Jožef Slavec, LD Kojnik - Podgorje
Franc Stanonik, LD Poljane
Anton Škrli, LD Prestranek
Žarko Tušek, LD Rače
Franc Vidmar, LD Izlake
Jožef Vidnar, LD Mala Nedelja
Anton Vižin, LD Grgar
Jožef Vožič, LD Dravograd
Andrej Zemlič, LD Hubelj
Janez Zupanc, LD Vransko
Tomaž Žolgar, LD Grmada - Celje

Vsem jubilentom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Foto: J. Pop

Iz zgodovine lovstva

Združenje lovcev Ilirskobistriškega okraja

V Ilirsko-bistriškem okraju so po 2. svetovni vojni, kot prvi v coni B, ustanovili *Lovsko združenje slovenskega Primorja* že pred lovsko konferenco v Postojni, 19. avgusta 1945. Na ustanovnem zboru so izvolili ožji in širši odbor. Ob ustanovitvi je lovsko združenje štelu več kot 80 članov iz vseh vasi okraja. Oba odbora sta imela tudi nalogo nadzorovati pravilno izvajanje lova ter preprečevati vse oblike divjega lova in krivolova. Na ustanovnem zboru so kot dejstvo sprejeli tudi, da bo pri izdajanju lovnih dovolilnic in vseh drugih vprašanj, ki so povezana z lovstvom, lovsko združenje posvetovalni organ okrajnega NOO¹.

Drugi sestanek oziroma občni zbor združenja lovcev Ilirskobistriškega okraja² je bil v kinodvorani v Ilirski Bistrici že 2. septembra 1945. Po uvodnem delu so v 1. točki najprej prebrali zapisnik ustanovnega zbora lovcev Ilirskobistriškega okraja, ki je bil 19. avgusta 1945, nato pa zapisnik konference pokrajinskih lovskih organov, ki je bila v Postojni 21. avgust 1945. Nato je sledilo prebiranje odloka pover-

jeništva PNOO za slovensko Primorje z datumom 24. avgusta 1945 ter nazadnje še branje splošnega pravilnika za tržaško pokrajino. Pod 2. točko dnevnega reda so določili pravila lovskega združenja in jih z večino glasov tudi sprejeli. Največja polemika se je razvnela pri 3. členu pravil, ki je določal omejitve lova za posameznika. Več članov je ob tem izrazilo nezadovoljstvo, saj je bil v nekaterih krajih samo en lovec in bi zato moral, če bi hotel loviti, poiskati še druge, preden bi odšel na lov. Vendar je predsednik združenja pojasnil, da ne morejo delati izjem, če želijo doseči zares pravo lovsko disciplino, še posebno, ker za prihajajočo sezono ni bilo nastavljenih lovskih čuvajev. Če pa bi hoteli lovske čuvaje nastaviti glede na obširnost lovišč, bi jih v okraju morali nastaviti več. To pa naj bi bilo v škodo ljudskega značaja lova, ki bi tako postal nedosegljiv za vsak žep, saj bi jih morali plačevati sami lovci. Skupni lovi so bili skrajno potrebni, ker ni bilo lovске discipline, divji lov pa se je v letih med vojno in po njej zelo razširil. Skupni lovi naj bi bili edino jamstvo za kontrolo discipline vsakega posameznega lovca. Na koncu so še sklenili, naj širši odbor za vse člane združenja do 6. septembra 1945 zbere podatke za sestavo prošenj za orožne liste.

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo LRS, gozdarstvo, je 31. decembra 1945 pod št. 6419/1-45 izdalo okrožnico za »odmejitve in razmejitve«³ okrajnih zakupnih lovišč. O tej uredbi so lovci ilirskobistriškega združenja razpravljali na sestanku, ki je bil 17. februarja 1946. Po tej uredbi so morala nižinska lovišča obsegati najmanj 500 ha in ne več kot 2.000 ha, višinska lovišča pa od 1.000 do 5.000 ha lovnih površin. Iz tega je sledilo, da ne bo več mogoče obdržati enega samega lovišča za ves okraj, temveč bo treba teritorij okraja razdeliti na več posameznih lovišč, ki bi jih oddajali v zakup posameznim lovskim skupinam. Na sestanku so zato najprej izvolili člane komisij za določitev meja lovišč. Za posamezne kraje so bili določeni: Knežak – **Anton Knafelc** in **Slavko Polak**; Kiolovče – **Viktor Gašperšič**; Ostrožno Brdo – **Franc Čandek** in **Franc Šprohar**; Prem – **Anton Valenčič** in **Alojz Mršnik**; Pregarje – **Anton Kogovšek** in **Franc Šprohar**; Podgrad – **Drago Vičič** in **Josip Hrvatini**; Pasjak – **Anton Simčič** in **Stanko Hrvatini**; Jelšane – **Rudolf Valenčič** in **Josip Štemberger**; Zabiče – **Franc Baša** in **Josip Iskra**; Jablanica – **Franc Hrvatini** in **Kristjan Samsa**; Zemon – **Rudolf Puc** in **Franc Vičič**; Bistrica – **Andrej Znideršič** in

Alojz Primc; Bukovica – **Josip Znideršič** in **Ivan Mikuletič**.

Komisiji je bila poverjena proučitev osnutka mej, ki ga je že prej sestavil ožji odbor združenja, dr. Franc Baša pa naj bi potem dogovorjene meje vrisal na zemljevid. Združenje lovcev Ilirskobistriškega okraja je 9. marca 1946 odseku za gozdarstvo pri poverjeništvu PNOO za slovensko Primorje in odseku za gozdarstvo pri okrajnem NOO poslalo³ prepis zapisnika o sestanku lovcev, ki je bil 17. februarja 1946, zapisnik razmejitve lovišč v okraju, ki ga je določila izvoljena komisija, ter statistiko odstrela za lovno sezono 1945/46. Zarisovanje mej lovišč v Ilirskobistriškem okraju na zemljevid 1 : 100 000 takrat še ni bilo končano, prav tako tudi ne računanje njihovih površin.

Teritorij okraja so razdelili na 16 lovišč, od katerih sta bili dve označeni kot lovišči »za gozdni lov«. Meje lovišč so bile naslednje:

Lovišče Podgrad. Meja tega lovišča je potekala od okrajne meje na poti Hrušica–Podbeže, po poti do Podbež ter naprej na koto 557, do kote 473, nato po cesti Podgrad–Bistrica do poti v Sabonje. Od tam po poti Sabonje–Pavlica–Starod do Sv. Pavla. Nato po cesti Sv. Pavel–Mune do Plazin, po meji k. o. Račice–Mune, po meji k. o. Podgrad–

–Mune, po meji k. o. Podgrad–Poljane in po k. o. meji Podgrad–Hrušica do izhodne točke.

Lovišče Pregarje. Meja tega lovišča je potekala po okrajni meji na cesti Hrušica–Podbeže do križišča pred Podbežami, nato čez Podbeže po stezi do Lumpov (potok Klivnik), do nekdanje občinske meje Bistrica–Podgrad, naprej po nekdanji občinski meji Bistrica–Podgrad, po nekdanji občinski meji Prem–Podgrad do meje k. o. Pregarje–Prelože do meje k. o. Gabrk. Nato po meji k. o. Gabrk–Rjavče do okrajne meje in po njej do izhodne točke.

Lovišče Kozjane je bilo v mejah k. o. Kozjane.

Lovišče Ostrožno brdo. Meja tega lovišča je potekala od ceste pri Bujah po potoku Pađež do kozjanske meje k. o. in po odpravljeni pokrajinski meji vse do Jakša in ob Reki vse do izhodne točke.

Lovišče Prem. Meja tega lovišča je potekala po prejšnji občinski meji Prem–Predgrad do meje k. o. Pregarje–Lože, po preloški meji k. o. do Šmagurjev, nato po meji prejšnje k. o. do Jakša in po Reki nazaj do izliva potoka Posrtev, po potoku do tromeje prejšnjih občinskih mej Bistrica, Prem in Podgrad.

Lovišče Pasjak. Od Sv. Pavla po cesti na Mune do 3 km, nato do preske (gozdne preseke) in okrajne meje ter do meje k. o. Šapljane. Nato po meji k. o. Šapljane–Pasjak do železniške proge. Naprej po progi do prejšnje občinske meje Bistrica–Jelšane. Nato po občinski meji Bistrica–Jelšane in po prejšnji občinski meji Podgrad–Jelšane do poti (kota 619). Od tam po poti čez Pavlico in Starod do Sv. Pavla.

Lovišče Jelšane. Meja tega lovišča je potekala od mesta okrajna meja–meja k. o. Pasjak po okrajni meji do Dletva. Od tam po prejšnji občinski meji nad Jablanico in Jelšanami do glavne ceste, nato po poti do prehoda čez železniško progo, naprej po progi do meje k. o. Šepljanje–Pasjak in po njej do okrajne meje.

Lovišče Dolnji Zemon. Meja tega lovišča je potekala po prejšnji občinski meji Jablanica–Jelšane na cesti pri Aiti do ceste Zabiče–Sušak, nato po Reki do izliva rečice Mole, nato po Moli do izliva Dolenjskega potoka (kota 408), po Dolenjskem potoku do Jerajeva mлина in nato čez železniško progo do občinske meje pri Aiti.

Lovišče Zabiče. Meja tega lovišča se je začela po prejšnji občinski meji Jablanica–Jelšane na cesti Zabiče–Sušak (2 km), nato

je potekala po robu Dletva do okrajne meje, po okrajni meji do graščinske meje in po njej do kuteževske poti. Od tam je lovska meja potekala naravnost po grebenu do Bistriške bajte (meja okrajni gozdni lov) po občinski meji do vrha Bukovice (kota 1073), nato po občinski meji do Gabrovca ter do stare vrbovske poti. Od tam je potekala po stari vrbovske poti do vrha Klanca ter po Preseki do vrha Ahaca, od tam pa po meji k. o. Jasen–Vrbovo do Reke in po Reki nazaj na izhodno točko.

Lovišče Velika Bukovica. Meja tega lovišča je potekala od pavelske Lokve (kota 619) po poti Pavlica–Sabonje, do ceste Bistrica–Podgrad, po glavni cesti do harijske cerkve, nato po poti Harije–Velika Bukovica do križišča (razpotje poti Harije, Soze, Velika Bukovica), nato po poti proti severovzhodu čez koto 495, nato po stezi do velikobukovskega mosta čez rečico Molo, po Moli proti jugu do izliva Dolenjskega potoka, po njem do Aite, nato po prejšnji občinski meji do prehoda brdanske poti čez železniško progo ter po občinski meji do izhodne točke.

Lovišče Harije. Lovska meja je potekala od Podbež po stezi do Lumpov, nato po potoku Klivnik do prejšnje občinske meje, po njej do potoka Posrtev in po njem do izliva v Reko, nato po Reki nazaj do izliva Mole, po Moli do bukovskega mostu. Od tam na koto 495 in do križišča poti Harije–Soze–Velika Bukovica, nato po poti Velika Bukovica–Harije do Harij. Od Harij po cesti Bistrica–Podgrad do poti v Podbeže ter po poti do Podbež.

Lovišče Bistrica. Meja tega lovišča je potekala po meji k. o. Jasen–Vrbovo do Reke, od Reke do vrh Ahaca, nato po preseki do vrh Klanca ter po stari vrbovske poti do občinske meje. Od tam je potekala po občinski meji do vrha Gabrovca in naprej do vrha Bukovice (kota 1073). Od tam proti severu čez koto 1073 in 1017 na trnovsko cesto do kolovoza pred trnovsko bajto, po kolovozu proti severu prek kote 1017 do šembijške poti, nato od kote 1021 do vrha Grebena, po Grebenu do Milanje, nato po grebenu čez koto 958 in 975 do vrha Milanke in od tam naravnost na Turščak. Od Turščaka je lovska meja potekala naravnost na greben Šembijška stena in po njej do Podtabora, od tam pa po potoku Podstenjščaku do njegovega izliva v Reko in po njej do meje k. o. Jasen–Vrbovo.

Lovišče Kilovče. Meja tega lovišča je potekala od Podtabora po potoku Podstenjščaku do njegovega izliva v Reko in po njej do Jakše, nato po okrajni meji do grebena nad Ratečevim brdom ter po grebenu nazaj v Podtabor.

Lovišče Pivka. Lovska meja tega lovišča je potekala od vrha Milanke v ravni črti do razpotja na koti 679, nato po poti čez koto 705 in 704, naprej po žlebu in poti do kote 867 na cesti Koritnice–Mašun. Od tam v ravni črti na Kamni vrh, nato v ravni črti na Ulovko, od nje po robu in po soteski na Rožce ter v ravni črti na Rožanec. Od Rožanca je potekala do okrajne meje, po njej do roba na Čepno in po robu grebena vse do Turščaka in Milanke.

Lovišči, označeni kot lovišči »za gozdni lov«, sta bili:

Gozdni lov Pivka. Meja tega lovišča je potekala po meji koriškega gozda proti jugu do graščinskega gozda (takrat že državnega gozda), od graščinskega gozda do okrajne meje in po njej do Rožanca. Od tam v ravni črti do naselja Rožice, po soteski in po robu na Ulovko, od tam v ravni črti na Kamni vrh ter naprej v ravni črti do kote 867 na cesti za Mašun. Nato po poti in po žlebu čez koto 764 in 705 ter po poti do razpotja na koti 679. Od tam v ravni črti na Milano, nato čez koto 975 in 958 po grebenu do Milanje ter naprej po grebenu do kote 1021. Od tam do šembijške poti in po tej poti do južnega roba koriškega gozda.

Gozdni lov Reka. Meja tega lovišča je potekala od meje državnega gozda Dletvo do meje državnega gozda Graščina, po tej meji do šembijške gozdne meje, po njej proti koriškemu gozdu do trnovske poljske meje. Po njej (meja z loviščem št. 12) do meje zabiškega poljskega lova in po njej (meja z loviščem št. 9) do državnega gozda Dletvo.

V Ilirskobistriškem okraju so v prvem letu, to je v lovni sezoni 1945/46, uplenili 505 poljskih zajcev, 154 lisic, 9 jazbecev, 7 kun, 1 dihurja, 65 poljskih jerebic, 6 kotorn, 275 rac, 67 ključev, 4 gosi, 5 kraguljev in 7 vran. Ker je bil »višinski lov zaprt« (prepoved lova na jelenjad in srnjad), lovci te divjadi niso plenili. To divjad so z vojaškimi puškami plenili lovski tatovi. Po obširni razpravi so se strinjali z oceno, da je bilo z divjim lovom odstreljenih največ 50 do 60 glav velike divjadi. Čeprav naj bi v 4. točki dnevnega reda izvolili komisijo »za čistko med člani zdru-

ženja«, v zapisniku ni imenovana. Na sestanku so nekatere članke ostro kritizirali, zlasti tiste, ki niso lovili v skladu s pravili, spregledali 2. septembra 1945. Nekateri lovci so kljub prepovedi lovili sami, tisti, ki pa so opazili nepravilnosti pri drugih članih, jih niso prijavljali. Ob nedogovorjenih oziroma nedovoljenih dnevih, v katerih naj ne bi lovili, je bilo večkrat slišati streljanje, a se ni nihče potrudil, da bi šel v lovišče in pogledal, kdo strelja. Po predlogu so na koncu sklenili, da takim lovcem za minulo sezono še priznasejo ter jim ponudijo zadnjo možnost, da se poboljšajo in postanejo dobri in pravi lovci. V tem času je združenje iz Slovenije prejelo na oglede tudi prvo številko glasila Lovec, ki je po vojni spet redno izhajalo. Menili so, da je naročnina nanj previsoka, zato so za celotno združenje naročili le 15 izvodov, in sicer »za vsak rajon« po enega.

Na sestanku⁴ so govorili tudi o novem pravilniku za izdajo orožnih listov, predsednik okraja pa je zagotovil, da bodo dovoljenja izdajali samo tistim članom združenja, ki so že imeli lovsko orožje. Dovoljenja naj bi dajali vsem discipliniranim lovcem, razen tistim, ki so se »politično onemogočili« ali so »politično nezanesljivi«. Drugi občni zbor združenja naj bi sklical 10. marca 1946.

Okrajna zakupna lovišča Ilirskobistriškega okraja so, kot je bilo že navedeno, najprej razdelili na 16 enot, nato pa glede na odredbo ministrstva o odmejitvi in razmejitvi okrajnih lovišč z dne 31. december 1945 na 13 enot. Okrajni NOO Ilirska Bistrica je 9. oktobra 1946 poverjeništvu PNOO za slovensko Primorje poslal predlog⁵ nove razmejitve okrajnih zakupnih lovišč. Nazadnje so celotno razpoložljivo površino okraja razdelili na 10 okrajnih zakupnih lovišč. Poverjeništvu PNOO za slovensko Primorje je z dopisom⁶ 14. oktobra 1946 načelno odobrilo predlagano razmejitve okraja na zakupna lovišča, vendar s pripombo, da morajo prej popraviti predlagano razmejitve lovišč, ki mejijo na Pokrajinsko lovišče Snežnik. Predlagana okrajna lovišča so po skici namreč segala v to pokrajinsko lovišče. Zaokrožitev okrajnih zakupnih lovišč na škodo pokrajinskega lovišča po njihovem mnenju ni bila v skladu s postavljenimi smernicami, saj je bil namen ustanavljanja pokrajinskih lovišč ustvariti osnovo za intenzivno lovsko gospodarstvo in naj

bi bilo prednostno. Po popravili mej teh lovišč z mejami Pokrajinskega lovišča Snežnik so imeli v okrajnem lovskem združenju konec leta 1946 deset (10) okrajnih lovišč in prav toliko lovskih družin. Ta so bila Zabiče (zakup lovišča je znašal 3500 lir), Jelšane (1000 lir), Pasjak (1000 lir), Podgrad (4000 lir), Velika Bukovica (5000 lir), Prem (3000 lir), Kilovče (1000 lir), Knežak (3000 lir), Koritnice (5000 lir) in Ilirska Bistrica (5000 lir). Skupna letna najemnina za ta okrajna lovišča je znašala 31.500 lir. V Ilirskobistriškem okraju je bilo 190 lovcev, pristojbina za eno lovsko karto pa je bila 100 lir, skupaj torej 19000 lir. Tako so v okraju za lovno sezono 1946/47 vplačali 50.500 lir. Od te vsote so polovico, t. j. 25.250 lir, nakazali poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje v »fond za lov«⁷. Znesek je bil nakazan odseku za gozdarstvo na tekoči račun, ki ga je imelo poverjeništvu v podružnici gospodarske banke v Ajdovščini.

Vojko Rutar

¹ Zapisnik o lovski konferenci v Potočniku z dne 21. avgust 1945. Arhiv republike Slovenije (v nadaljevanju ARS). Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. AS 1118, t. e. 71.

² Zapisnik občnega zbora Združenja lovcev Ilirsko-bistriškega okraja z dne 2. september 1945. ARS, t. e. 71.

³ Združenje lovcev Ilirsko-bistriškega okraja. Dopis Odseku za gozdarstvo pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje in Odseku za gozdarstvo pri okrajnem NOO Ilirska Bistrica z dne 9. marec 1946. ARS. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. AS 1118, t. e. 75.

⁴ Iz zapisnika Sestanek lovcev Udruženja okraja Ilirska Bistrica z dne 17. februar 1946. ARS. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. AS 1118, t. e. 75.

⁵ Okrajni NOO Ilirska Bistrica. Odsek za gospodarstvo. Odmejitve in razmejitve zakupnih lovišč okraja Ilirska Bistrica. Dopis Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje v Vipavo, št. 1270/IV z dne 9. oktober 1946. ARS, AS 1118, t. e. 75.

⁶ Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje. Oddelek za kmetijstvo in gozdarstvo. Razmejitve okrajnih lovišč. Dopis odseku za gospodarstvo, gozdarstvu, pri okrajnem INOO Ilirska Bistrica, št. 3235/1/M-A, z dne 14. oktober 1946. ARS, AS 1118, t. e. 75.

⁷ Okrajni ljudski odbor Ilirska Bistrica. Oddelek za gospodarstvo Odsek za gozdarstvo. Lovski sklad. Dopis okrajnega gozdarja Odseku za gozdarstvo Oddeka za gospodarstvo pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje, št. 2339/2 z dne 11. januar 1947. ARS, AS 1118, t. e. 75.

Moj prvi, a malo drugačen

V Lovski družini Cajnarje na leto uplenimo le nekaj prašičev, ker so bolj prehodne

živali kot stalne. Zalagamo dve krmišči, kjer se prašiči občasno ustavijo in jih tam tudi odstrelimo. Sem mlajši član omenjene družine, tako da še nimam veliko izkušenj pri odstrelu. Zato sem prosil svojega lovskega tovariša in v pripravniki dobi tudi mojega mentorja Janeza, da bi me spremljal pri nočnem lovu, če bi se na krmišču pojavili prašiči. Naš član Franci vse leto ročno zalaga eno od krmišč. Ko so prašiči že nekaj dni obiskovali krmišče, me je res poklical, naj jih grem zvečer z njim počakat in preskusiti svoj lovski izziv. Čez dan sva se z Janezom dogovorila, da bom sicer malo pozen, vendar vseeno na preži že pred mrakom. On naj bi splezal na prežo že malo prej, če bi se prašiči pojavili, ko bi bil še dan. Prišel sem dokaj hitro. Janez je že sedel na preži. Puško sem postavil v kot preže, nahrbtnik pa pod klop, rekla sva nekaj besed, nato pa sta zavladala tišina in čakanje. Že v mraku je počila prva vejica, nato še druga ... in pokazal se je divji pujssek. Le eden je bil, ne prav velik. Ogledala sva si ga z daljnogledom in ga hitro ocenila. »Streljaj,« je dejal Janez. Dvignil dem puško in križ strelnega daljnogleda pomaknil na pleča. Odjeknil je strel, pujs je odskočil. Začele so mi drhteti roke. »Strel je dobil,« je dejal Janez, »le še malo počakava, nato pa bova odšla na nastrel.« Tam sva takoj našla kri in smer, kamor je odskočil prašič. Naprej, že po nekaj metrih, je rekel spremljevalec: »Tukaj leži!« Oddahnil sem si, nato pa spet zaslišal: »Ja, kaj si pa to ustrelil?« Zaskrbljen sem stopil do prašiča in zagledal čudno prašičjo glavo – popolnoma spaceno, neznačilno. Janez mi je podal vejico uplenitve, ki sem si jo zataknil za klobuk, in mi izrekel lovski blagor. Pujsa sva iztrebila in odpeljala do družinske prevzemnice, kjer smo družno ugotavljali, zaradi česa je nastala taka poškodba rilca. Verjetno je bila poškodba od strela, ki pa se je popolnoma zarasla. Prašič je bil lanščak in težak skromnih 19 kg. Njegov rilec je bil podoben Alfju iz znane TV-nadaljevanke, tako da so mi lovci hudomušno rekli, naj pustim Alfe pri miru in raje odstrelim kakšnega pravega prašiča. Čudno glavo mojega prvega prašiča sem odnesel k preparatorju, saj tako zanimive trofeje verjetno ne bom več dobil.

Karel Žgavec
LD Cajnarje

Samonikli koroški rezbar

O Jožetu Potočniku z Bistre pri Črni na Koroškem, članu LD Koprivna – Topla, smo v Lovcu prvič bežno pisali že leta 2004. Takrat smo na kratko zapisali, da je Potočnik, ki je na Koroškem sicer dokaj znan kot uspešen iskalec obstreljene divjadi, na mednarodni tekmi bavarjev treh dežel v Flattnizu v

smo izvedeli še marsikaj, ko smo ga obiskali v domači mizarški in rezbarski delavnici v dolini Koprivne.

Potočnikova domačija, kjer se je pred 37 leti rodil Jože, stoji le nekaj metrov nad strugo reke Meže. Zgrajena je med mogočnimi gozdovi, ki že od nekdaj dajejo boljši kos kruha mnogim zavodnim Korošcem. Tudi med Potočnikovimi sega lovska tradicija stoletja nazaj. »Že moj oče Ivan

Foto: F. Rutar

Ljubiteljski lovski rezbar Jože Potočnik iz doline Koprivne in Bistre v domači mizarški delavnici pri ustvarjanju unikatnih lovskih motivov

Avstriji s svojim bavarcem Boyem postal zmagovalec. Čeprav je Jože na Koroškem pa tudi širše znan po vrhunskih mizarških izdelkih, pa ga mnogi lovci poznajo tudi kot ljubiteljskega lovskega rezbarja in umetnika, čeprav je širši slovenski lovski javnosti malo znan po njegovih unikatnih lesenih rezbarskih izdelkih. O njegovem vsakdanjem, dokaj pestrem življenju, v katerem vedno več ljubezni namenja svoji mladi družini, kmetovanju, mizarškemu in rezbarskemu delu, lovu in lovski kinologiji,

je delal v gozdu. Imel je majhno mizarško delavnico, tako, za domačo rabo. Les so v teh krajih ljudje obdelovali na različne načine in si s tem služili vsakdanji kruh; tudi drugi moji sorodniki, po očetovi in mami strani. Tako je bil kolar tudi moj dedi Silvester Petrič, mamin oče. Mizar je bil tudi njen dedi Janez, ki je v zimskem času mizarška dela opravljal kar po kmetijah. Ljubiteljski rezbar, po katerem imam nekaj v sebi tudi jaz, je bil Ani Šepul, stric moje mame Helene, ki je bil med ustanovitelji sloven-

skega Tehniškega muzeja v Bistri. Tam je še vedno razstavljenih nekaj njegovih rezbarskih stvari-
tev,« je v lepem koroškem nareč-
ju ponosno opisal svoje sorodni-
ke Jože.

Ljubezen do lesa je bila Jožetu in njegovemu bratu Ivanu tako rekoč položena že v zibelko. Po končani osnovni šoli, ki sta jo Potočnikova sinova obiskovala v Črni na Koroškem (podružnična šola v Koprivni ima namreč samo štiri razrede), se je Jože izučil za mizarja, brat Ivan pa za modelnega mizarja. »Čeprav sem kaj malega iz lesa znal narediti že v osnovni šoli, takrat sem že tudi izrezljal svojo prvo podložno desko za trofeje in še nekaj za male gozdne živali, se je moja mizarjska in rezbarska pot začela šele po končani poklicni šoli. Nekaj let sem delal v Tovarni pohištva na Prevaljah, nato pa sem postal samostojni mizar,« se svojih začetkov v lesni stroki rad spominja Jože.

Mizarstvo in rezbarstvo se lepo dopolnjujeta, čeprav je bilo slednje v začetku in je tudi še zdaj bolj ljubiteljsko. »Ker si ob mizarškem delu pač moram za-
služiti še kakšen dodaeten evro, marsikatera svoje unikatne rezbarske izdelke prodam, a bolj »šinkam« kot prodam za pošteno plačilo. Največje povpraševanje je po mojih unikatnih lesenih skulpturah lovca s psom, ki jih izrezbarim iz enega kosa lipovega lesa, visokega pol metra. Zdaj s pomočjo raznega ročnega rezbarskega orodja, v veliko pomoč mi je tudi električno orodje, končujem eno tako skulpturo lovca s psom, ki pa je visoka več kot meter. Lovci in drugi me sprašujejo tudi po mojih drugih unikatnih rezbarskih delih, zlasti še po ti-
stih z lovskimi motivi, ki so primerni za lovška darila in opremo lovske sobe. Najsi bodo kot skul-
pture gozdnih živali ali reliefi na pohištvu in na puškinih kopitih; za vse je zanimanje. Ne glede na to, da sem ponosen na vse, kar izrezljam in izrezbarim (stenske lesene ure z bogatimi lovskimi motivi, za katere dobim navdih za motiv na lovu, razne podložne deske za trofeje, križani – razpe-
la), so mi najbolj pri srcu liki lovca, planinski orol in lesena skulptura jelena v naravni veli-
kosti, ki ga krasi dodatek pravega rogovja močnega jelena. Tak jelen stoji pred vhomod v neko koroško gostilno. A najlepše je srečati lovskega prijatelja, ki ima na rami puško z mojim kopitom, ki ga krasi bogata rezbarija – lovski motiv. Nič manj nisem po-

nosen tudi na sodelovanje z re-
stavratorji pri obnovi cerkva in
nabožnih kipov, s katerimi delam
vedno več. V veliko zadovoljstvo
mi je, da sem vsestranski mizar,
zlasti pa lovski rezbar,« je po-
udaril po naravi sicer skromen
lovski umetnik iz Bistre.

Ob vsem naštetem pa Jožetu Potočniku ne zmanjka časa tudi za kmetovanje in lov. Pred tremi leti se je namreč »priženil« na gorsko kmetijo Ratih, ki leži ob vznožju Raduhe in Olševe. Tam z ženo Marjano, štiriletnim sinom Vidom in enoletno hčerko Pio gospodarita z 20 ha travnatih površin in 40 ha gozda. »Tudi za delo na kmetiji in za lov se najde čas. Slednji me spremlja že od otroških dni. Lovec je bil že ma-
min dedi Franc Šepul, ki je bil grofov lovski čuvaj. Več kot 40 let je koprivski lovec tudi moj oče. Jaz pa sem lovec od leta 1990. Najbolj me veselita lovska kino-
logija in delo z lovskimi psi. Moja lovska psa Boy in Cera, brandelj brakinja, me izjemno navdušuje-
ta za delo v lovski kinologiji, še posebno za krvosledništvo. V LD Koprivna - Topla, sem kinološki referent, sem pa tudi član Koroškega LKD, udeležujem se ki-
noloških tekmovanj in kinoloških izobraževanj na Mušunu,« je skle-
nil pogovor zanimiv sogovornik Jože Potočnik.

Franc Rotar

Prijetno ob leseni peči

V dolgih letih druženja in prijateljstva z lovskimi to-
variši po vsej Sloveniji sem na-
letel na mnoge zgođe in nezgo-
de, doživel takšne in drugačne
prigode, poslušal živo lovsko la-
tovščino in slišal pripovedi, ki bi
jih bilo celo dobro zapisati, da
ne bodo šle v pozabo. Za to je
mogoče še čas, zato o njih zdaj
ne bi razpredal, pač pa sem želel
bralcem predstaviti nenavadni
način segrevanja v naravi, ko je
ta odeta v belo preobleko in lede-
no skorjo. Ko sta mi lovška pri-
jatelja **Martin Krajnc** in **Franc Kangler** napovedala, da bom je-
del hrenovke, skuhan na leseni
peči, ob kateri bom lahko pogrel
še premražene dlani, jima nisem
verjel. Prepričan sem bil, da ima-
ta znova kakšno za bregom in da
gre za prijetno šalo. Pa ni bila
šala, po drugem pogonu smo se
namreč ustavili ob pravi, priročni,
zjutraj izdelani leseni peči. Mo-
jstri so jo naredili iz pohor-
ske smreke. Na njej je v velikem

Foto: M. Toš

Ob leseni peči pri dupleški gramoznici v družbi mariborskega župana Franca Kanglerja, dupleškega župana, poslanca Državnega zbora Janeza Ribiča in nekdanjega kmetijskega ministra Iztoka Jarca

Foto: M. Toš

Pa naj še kdo poreče, da v dobri lovski družbi ni prijetno. Celotno županu drugega največjega slovenskega mesta prija trenutek sproščenosti.

loncu že vrela voda in v njej so se kmalu res skuhanle sočne hrenovke. Bila je malica, kakršne še nisem doživel. In bilo je prijetno toplo, tako da smo se ob leseni peči pri dupleški gramoznici za-
držali dalj časa. Presenečen ni-
sem bil samo jaz, pač pa tudi mnogi drugi gostje, med njimi nekdanji kmetijski minister **Iztok Jarc**, pa lovski gost s Flo-
ride in še mnogi drugi. Pa naj še kdo poreče, da v zeleni bratovšči-
ni nismo tudi inovativni ... Po-
horci bojda takšne peči že dolgo poznajo, zame pa je bila nekaj povsem novega. Da takšne »ino-

vacije« ne bi šle v pozabo, naj o njih poroča tudi Lovec. Zakaj pa ne?

M. Toš

Pogon, kakršnega ne pomnijo

Nedelja 27. 1. 2008. Jasno v-
reme z rahlo kraško burjo, značilno za naše kraje, je vlivalo obilo upanja za uspešen lov lov-
cev **LD Kojnik - Podgorje**. To je bil tudi naš zadnji skupni lov na divje prašiče, kjer se nas je

Takega lovskega blagra, kakršnega so doživeli lovci LD Kojnik - Podgorje na lovu na divje prašiče 27. januarja lani, še niso doživeli, zato jim bo ostal v trajnem spominu.

zbralo le 16 lovcev, polnih optimizma in pričakovanja lovskega uspeha.

Na zbornem mestu ob lovski koči v Podgorju je bil skrbno razgrnjen načrt pogona. Gospodar je določil lovovodjo ter posameznikom razdelil druge naloge. Prav tako je pred začetkom lova opozoril na varnost pri uporabi orožja lovcev na stojiščih.

Naš cilj so bili divji prašiči, še posebno ozimci in lanščaki, saj so se nam samo v minulem letu odškodninski zahtevki za škodo od divjih prašičev potrojili. Ugotovitve so pokazale, da je edini in najpoglavitejši razlog za povzročeno škodo njihova čezmerna številčnost, ki se je še posebno v zadnjih letih izredno povečala.

Ko je bilo vse pripravljeno, smo se lovci odpravili v predel Zajčjega hriba, ki je približno 2 km od vasi Prešnica, kjer smo načrtovali prvi pogon. Na svoja mesta – stojišča so bili najprej

razporejeni lovci - strelci, ki so bili na stojiščih, šele nato so svoja mesta zasedli gonjači s svojimi lovskimi psi. In pogon se je začel. Že po nekaj minutah smo vsi vedeli, da imamo v pogonu veliko divjih prašičev, saj sta na to jasno opozarjala srdit lajež in razdraženost lovskih psov. Začeli so se oglašati tudi strelci iz lovskih karabink s stojišč. Vse skupaj je bilo slišati kot »vojaške vaje«; dogajanje, ki ga lovci LD Kojnik - Podgorje ne bomo nikdar pozabili.

Tistega dne so za pozdrav lovini položili 14 divjih uplenjenih prašičev, od tega 12 ozimcev, 1 lanščakinjo in 1 triletno svinjo. Po končanem lovu in pozdravu lovini je gospodar poskrbel, da so bile opravljene vse predpisane družinske administrativne formalnosti. Sledilo je še zadnje dejanje – zadnji pogon, ki je bil zaradi izrednega lovskega uspeha, ki ga še nismo doživeli, začinjeno z ve-

liko veselja, sproščenosti, pa tudi starimi lovskimi običaji.

Vesелje in pripovedovanje najrazličnejših lovskih zgodbic, ki so jih pripovedovali nekateri starejši lovci, se je nadaljevalo na toplem v lovski koči v Podgorju.

Valter Andrejašič

Okruten primer krivolova na območju LD Selca

28. 1. 2009 dopoldne me je poklical lovski tovariš **Darko Prevc** in me vprašal: »Ali imaš puško za omamljanje?« Seveda nisem vedel, zakaj. Potem se je zgodba začela razpletati. Darkov tast, **Lovro Bergant**, je na jutranjem obhodu lovišča na Sv. Tomažu nad Praprotnim naletel na

komaj verjeten prizor: na stečini jelenjadi je našel v zanko ujetega še živega jelena.

Vsi trije smo se podvzivali po novozapadlem snegu: Darko s puško in psom, Lovro z žago za železo in kleščami, jaz pa z ustreznimi narkotiki. Po 15 minutah smo prispeli na težko dostopen teren in komaj smo verjeli svojim očem. Jelen se je ujel okrog ledvenega dela v smrtonosno zanko iz močne jeklene vrvi, ki je na živali pustila že usodne posledice. Uboga žival se je namreč vsaj dva dni neuspešno zaganjala, da bi se rešila krute smrti. Takoj smo spoznali, da z našo idejo o uspavanju jelena in da bi ga nato spustili na svobodo, ne bo nič. Darko ga je odrešil muk z usmrtilnim strelom. Z veliko težavo smo žival s pomočjo vitla in traktorja odpeljali do Lovrove kmetije Pr' Vorlu.

V močno jekleno zanko ujet jelen se je mučil dva dni ...

Ob tretji obletnici smrti lovskega tovariša Staneta Novaka so se ob spominskem obeležju na Črnem licu na Gorjancih zbrali njegovi lovski prijatelji iz lovskih družin Orehovica, Šentjernej in Trdinov vrh, mu prižgali svečo in obujali spomine na lepe čase, ki so jih preživeli skupaj s Stanetom.

Foto: I. Kuljač

Foto: J. Habjan

Devetdesetletnik Ivan Pušnik z vodilnimi lovci LD Braslovče, ki so mu prišli voščit ob visoki obletnici.

Med vračanjem nismo bili gostobesedni; vsak je v sebi premleval po svoje. Čeprav smo o dogodku takoj obvestili lovskega inšpektorja, posnetke mučenja in fotografije bomo pokazali še komu, je vprašanje, če bomo zlikovcu prišli blizu. Sprašujemo se, kdo so ljudje, ki so sposobni takih podlih dejanj? Ali imajo sploh kaj vesti? Ali jim ne bi bilo vseeno kaj takega početi tudi z ljudmi? Ali to še sodi v civiliziran svet? Kaj nam je storiti?!

Janez Habjan

Obiskali našega devetdesetletnika

5. januarja smo se zbrali lovci LD Braslovče, ki Ivana najbolje poznamo. Naš **Ivan Pušnik** je namreč tisti dan dopolnil 90 let. Obiskali smo ga na njegovem domu v Parižljah – seveda smo se poprej najavili – mu izrekli najboljše želje in mu izročili simbolično darilo. Našega obiska je bil nadvse vesel.

Ivan se je rodil leta 1919 v Parižljah na revni domačiji. V mladosti ni imel lahkega življenja. Izučil se je za kovača, kar kljub letom še vedno ponazarja njegova trda, pokončna drža. Modrost, preudarnost, bistre misli kar vrejo iz njegovih ust. Pogreša naravo, kajti bolezen ga je prikovala v prostor s posteljo. Pripovedoval nam je o odhodu v partizane, pa o nekdanji državi, ko je bil takoj po svobodi zaprt na Teharjah, kako je z dobrim dejanjem sotrpina rešil zanesljive smrti, pa o svojih kovačiji ter o gradnji štedilnikov na trda goriva. Pripovedoval je o naprednem varjenju aluminija s pomočjo aparata, ki ga je imel edini daleč naokoli.

Lovski izpit je opravil daljnega leta 1957 pred izpitno komisijo ZLD v Celju. Rad se je družil z ljudmi, še posebno z lovci in somišljeniki, ki jim ni bilo vseeno za naravo in divjad. Leta 1969 je do dograditve poskrbel za traktorske prevoze materiala za lovsko kočjo pod Grmado. Pripovedoval je o cesti, ki je tedaj še ni bilo. Našteval nam je opravljena gojitvena dela, opisal gradnjo lovskega objekta. V pogovoru se je spomnil marsikaterega pokojnega lovca, lovov in zadnjih pogonov, ki so se zavlekli dolgo v noč ob pesmi, druženju in kozarčku »rujnega«. Danes pa mu je televizor še edino okno v svet. »O, če bo vsaj tako, kot je bilo do zdaj, potem bo še za zdržat,« pravi Ivan; na svet ne gleda črnogledno. »Tudi obiščejo me še tovariši, prijatelji, veliko pa jih je tudi že v večnih loviščih ...«

Ivan v svojem več kot pol stoletja dolgem lovskem stažu ni prejel vseh tistih priznanj in odlikovanj, ki bi si jih zaslužil. Zato pa smo se mu prišli lovci Lovske družine Braslovče ob njegovi visoki življenjski obletnici iskreno zahvaliti za prispevek, ki ga je osebno dodal v mozaik naših naravovarstvenih aktivnosti in našega tovarštva.

Brez tebe, Ivan, naša LD danes ne bi bila takšna, kakršna je! Čestitamo!

J. Šumak

Gril 7. na Evropskem prvenstvu rukačev v Dortmundu

V Nemčiji, v Dortmundu, natančneje v mestu z okrog

650.000 prebivalci, ki se ne ponaša le s cvetočim gospodarstvom, mnogimi fakultetami, bogato kulturo in večstoletno lovsko tradicijo, temveč tudi z velikimi sejmi, tudi lovskimi, je bilo 7. februarja v okviru obsejmskih prireditev tudi **11. Evropsko prvenstvo oponašalcev jelenjega rukanja**. Prestižnega lovskega tekmovanja in prireditve, ki postajata vedno bolj priljubljena med evropskimi lovci, se je letos udeležila tudi »rukaška« skupina Lovske zveze Slovenije, ki jo je vodil **Marko Petretič**, predsednik organizacijskega odbora 1. Slovenskega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja, ki je bilo lani na Notranjskem. Poleg znanih slovenskih rukačev **Jožeta Grila** (LD Ribnica), **Simona Ferlinca** (LD Puščava) in

čije in predsednik Deželne lovske zveze Severno Porenje – Westfalija. Tekmovanje, ki je bilo deležno velike medijske pozornosti, saj si ga je ogledalo več kot 2000 obiskovalcev, je potekalo v okviru velikega tradicionalnega dortmunskega sejma **Jagd und hund**, ki zagotovo sodi med največje lovske sejmске prireditve v Evropi. Pred letošnjim evropskim tekmovanjem so v nekaterih državah menda že opravili tudi svoja izbirna tekmovanja. Tako so se tekmovanja udeležili res le najboljši rukači. Najbolj prepričljivo je oponašanje jelenjega rukanja prikazal 23-letni češki lovec **Jan Brtnik**, študent gozdarske šole, ki je postal evropski prvak za leto 2009. 2. mesto si je prirukal poljski lovec **Andrzej Misiak** (lani tretji),

Naši rukači pred evropskim tekmovanjem v Dortmundu

Pavla Nareda (LD Begunje), treh najbolje uvrščenih na lanskem državnem prvenstvu, ki so dostojno zastopali Slovenijo in Lovsko zvezo Slovenije na Evropskem prvenstvu, so našo delegacijo zastopali še **Blaž Krže**, predsednik Komisije LZS za mednarodne odnose, **Ernest Krčmar**, slovenski sodnik in poklicni lovec z Goričkega ter podpisani.

Letošnjega evropskega tekmovanja se je udeležilo kar osem ekip (skupaj 22 rukačev) različnih starosti, in sicer iz **Latvije, Češke, Slovaške, Poljske, Avstrije, Madžarske, Slovenije in Nemčije**. Odprl ga je **Jochen Borchert**, predsednik LZ Nem-

3. mesto pa **Christian Hochleitner** iz Avstrije. Od slovenskih rukačev se je še najbolje izkazal **Jože Gril** (lani enajsti), ki je zasedel 7. mesto, medtem ko kar dobro rukanje **Ferlinca** in **Nareda** žal ni prepričalo nekaterih sodnikov. Ekipno so se najbolje izkazale: **Poljska, Češka in Avstrija**. Slovenska ekipa je zasedla odlično 4. mesto, ki smo ga osvojili tudi lani na Češkem.

Naslednje, 12. Evropsko prvenstvo bo prihodnje leto na Poljskem. Več o letošnjem evropskem tekmovanju rukačev in o tamkajšnjem lovskem sejmu bomo poročali v naslednji številki.

Franc Rotar

Foto: F. Rotar

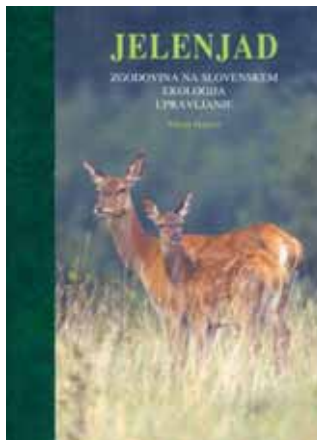
NOVE KNJIGE

Miran Hafner:
Jelenjad(Zgodovina na Slovenskem,
ekologija, upravljanje)

34. knjiga iz zbirke Zlatorogova knjižnica, Lovska zveza Slovenije, Ljubljana 2008, 430 str.

V Zlatorogovi knjižnici, za katero je Lovska zveza Slovenije že leta 1980 prejela kulturno nagrado *Prix technique* Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC), je izšla 34. knjiga. Njen avtor je gozdarski in lovski strokovnjak **Miran Hafner**, ki se že vrsto let ukvarja s strokovnim in znanstvenim proučevanjem jelenjadi na Slovenskem. Knjiga nosi preprost naslov **JELENJAD**. V dodatku naslova, ki bi bil lahko tudi podnaslov knjige, pa je izpostavil zgodovino navzočnosti jelenjadi na Slovenskem, njeno ekologijo in upravljanje s to pomembno živalsko vrsto. Trdo vezano knjigo, ki jo je oblikoval in ilustriral Igor Pičulin, bogatijo tudi številne preglednice, grafikoni in izbrane fotografije, ki so jih poleg avtorja prispevali **Marjeta Marinčič, Jaroslav Pap, Janez Pappež, Igor Pičulin, Klaus Schneider** in **Boštjan Škrlep**. Lektorica in korektorica je bila **Marjetka Šivic**, recenzijo sta opravila ugledna strokovnjaka prof. dr. **Miha Adamič** in mag. **Janko Mehle**, knjigo pa je uredil odgovorni urednik **Boris Leskovic**. Delo je izšlo v visoki nakladi 22 500 izvodov, kar je za slovenske razmere naravnost impozantna številka.

Ideja za pripravo knjige o jelenjadi na Slovenskem je nastala že leta 2003 in jo je uredniški odbor za založništvo pri Lovski zvezi Slovenije sprejel z naklonjenostjo. Delo je v prvi vrsti namenjeno lovcem, koristilo pa bo tudi drugim, ki se tako ali drugače srečujejo in ukvarjajo z jelenjadjo. Lovci morajo jelenjad poznati ne samo zaradi uspešnega lova, pač pa predvsem »zaradi razumevanja njenih življenjskih potreb, značilnosti njenega socialnega življenja in ekologije, kar moramo upoštevati pri sonaravnem trajnostnem upravljanju (gospodarjenju). Tudi marsikateremu gozdarju, ki sicer že dobro pozna gozd kot najpomembnejše okolje slovenske jelenjadi, bo knjiga lahko koristen pripomo-

ček pri spoznavanju ekologije jelenjadi, saj je ta vrsta rastlinojedih parkljarjev nedeljiv sestavni del gozdnih ekosistemov«, je v krajšem predgovoru in uvodni zahvali sodelavcem in urednikom zapisal avtor Jelenjadi Miran Hafner. Boris Leskovic, odgovorni urednik knjižnih in drugih publikacij Lovske zveze Slovenije, pa je med drugim izpostavil avtorjeva prizadevanja, da bi v knjigo vključil tudi nekaj pridobljenega lastnega znanja in rezultatov raziskav ter stikov z jelenjadjo pri neposrednem opazovanju njenega življenja. »Za pridobitev novih informacij je prebral in analiziral res veliko virov različne literature, navedene na koncu knjige. Kljub temu se avtor zaveda, da knjiga še vedno ni popolna. Obseg dela je bil namreč omejen s predvidenim obsegom knjige. Prav tako se je treba zavedati, da so tudi v času nastajanja knjige potekale nekatere raziskave o jelenjadi, katerih rezultati še niso znani, znani bodo šele »jutri«. V tem pogledu nobena knjiga ne more biti popolna, saj je odraz nekega časa in razmer v naravi. V populacijah jelenjadi se odvijajo za človeka še neznani procesi ali zakonitosti, ki jih bomo morda lahko predstavili v prihodnje,« opozarja Leskovic.

V zajetnem branju nas Miran Hafner najprej seznani z značilnostmi in življenjem navadnega jelena. Sledijo poglavja o prehrani, življenjskem prostoru in zgodovini jelenjadi na Slovenskem. To poglavje bo zagotovo še posebno pritegnilo bralce, tudi tiste, ki jih zanimajo prostoživeče živali nasploh in nimajo nič skupnega z zeleno bratovščino ali lovom na jelenjad. Avtor se je očitno prav tega poglavja lotil skrbno in odgovorno, izhaja iz razpoložljivih virov in literature in nam v njej predstavi tudi po-

vzeto kronologijo naseljevanja jelenjadi ob koncu 19. stoletja. Torej potem, ko je po letu 1848 za živalska vrsta doživela pravi pogrom. Spoznamo torej razmere iz domačih okolij, prebiramo lahko ocene in analize o stanju v slovenskih loviščih. V tem je morda največje bogastvo in sporočilnost Hafnerjevega dela, ki se odmika od tradicionalnih oziroma podobnih del, ki temeljijo zgolj na prevodih in priredbah tuje strokovne literature. Lovce, gozdarje, biologe in ekologe bodo zagotovo pritegnile analize in ocene o kazalnikih in vzrokih za povečevanje številčnosti in širjenja areala jelenjadi, vključno z dinamiko odstrela nekoč in danes. Obsežna so poglavja o populacijski ekologiji jelenjadi, medvrstnih odnosih, prisotnosti drugih parkljarjev v okolju navadnega jelena ter o boleznih jelenjadi. V sklepnem delu avtor celovito obdela in predstavi odnose med navadnim jelenom in človekom. Knjigo je sklenil s poglavjem o upravljanju z jelenjadjo v Sloveniji v preteklosti in zdaj.

Prav v sklepnem delu knjige lahko največ izvemo o odnosu javnosti do jelenjadi in lovstva nasploh. Ni skrivnost, da je javnost, predvsem iz vrst kmečkega prebivalstva, lovstvu pogosto nasprotovala zlasti zaradi škode, ki jo je jelenjad povzročala na kmetijskih površinah in v gozdovih. Z večjo številčnostjo jelenjadi na Slovenskem so se je namreč začele pojavljati tudi poškodbe, in sicer predvsem v gozdovih. Glede na poročila in razširjenost jelenjadi na območju zdajšnje Slovenije v začetku minulega stoletja je škoda zaradi jelenjadi nastajala zlasti na Gorenjskem in Notranjskem. Omenjali so jo zlasti v gozdovih v dolini Kokre na Gorenjskem, na poljih in gozdovih Gorenjske, na Snežniku in v dobršem delu Notranjske. Na Gorenjskem, na primer, so posestniki zaradi škode, ki jo je povzročala jelenjad, zahtevali od banske uprave dovoljenje za odstrel tudi v lovopustu. Večja škoda zaradi povečane prisotnosti jelenjadi se je začela pojavljati tudi v kočevskih gozdovih. Zato niso bila redka razmišljanja o zaščiti gozda pred jelenjadjo. A kljub ostrim kritikam posestnikov zaradi škode od jelenjadi tudi na Slovenskem niso bila redka opozorila o drugačnem gledanju na jelenjad in prostoživeče divje živali nasploh. Zaradi pogostega nasprotovanja javnosti lovstvu

(zdajšnje zahteve in kritike torej niso nič izvirnega, in novega, le da se vrstijo v drugačnih družbenih, predvsem pa ekoloških razmerah) je bilo že v času mednarodnega lovskega kongresa na Dunaju leta 1910 ugotovljeno, da »bi osrednja lovska zveza morala več storiti za promocijo lovstva. Državljanom bi morali ustrezneje predstaviti gospodarski pomen lova, prek Lovske zveze bi morali interese lovstva usklajevati z drugimi dejavnostmi, predvsem z gozdarstvom, kmetijstvom in turizmom,« nas spominja Miran Hafner. Sleherna pripomba o aktualnosti in uporabnosti tega sporočila za današnji čas bi bila skoraj odveč. Zdaj so ukrepi za doseganje ciljev gospodarjenja z jelenjadjo tisti posegi, »s katerimi usmerjamo populacijo jelenjadi, okolje in odnose med populacijami ter njihovim življenjskim okoljem k želenemu cilju. Z ukrepi v populacijah jelenjadi sta določena odstrel (odvzem) jelenjadi in morebitno dodajanje. Uravnavanje številčnosti (gostote jelenjadi z odstrelom) je najpomembnejši ukrep pri upravljanju s populacijami jelenjadi in njenimi habitatmi. Če je gostota prevelika, mora biti odstrel večji od prirastka, če je gostota majhna in jo želimo povečati, mora biti odstrel manjši od prirastka. Pri tem je treba upoštevati tudi morebitne selitve živali in tropov (skupin) med populacijami. Ukrepi za ohranitev populacije jelenjadi so opredeljeni kot ukrepi za nego habitatov divjadi v gozdnem in negozdnem prostoru, ukrepi za izboljšanje prehranskih razmer in ukrepi za preprečevanje škode,« še opozarja avtor.

Knjigo je sklenil z zajetnim seznamom uporabljenih virov in literature, dodano pa je tudi pregledno kazalo njene vsebine in seznam knjig, ki so doslej izšle v zbirki Zlatorogove in Strokovne knjižnice. Obe knjižni zbirki izdaja Lovska zveza Slovenije in z njima izobražuje svoje članstvo ter obenem opravlja svoje kulturno poslanstvo, in to tudi v časih, ki knjigi niso najbolj naklonjeni. Prava vrednost tega poslanstva je dvojna: na svetlo prihajajo knjige z raznolikimi, izbranimi vsebinami za širok krog bralcev in za nameček še v zavidljivih nakladah. Z Zlatorogovo knjižnico se je Lovska zveza Slovenije sploh trajno zapisala v anale slovenskega založništva in lovske kulture nasploh.

Dr. Marjan Toš

Prav pred novoletnimi prazniki, 22. 12. 2008, nas je dosegla žalostna vest, da je umrl naš častni član **Pavel Karličnik**. Od najstarejšega in ustanovnega člana LD

Puščava smo se poslovali na dan, ko vsako leto organiziramo tradicionalno štefanovo jago. Na pokopališču v Puščavi smo se zbrali njegovi lovski tovariši od blizu in daleč in mu izkazali poslednjo čast.

Pavel se je rodil leta 1906 v številni kmečki družini na Činžatu. Imel je šest bratov in sester. Oče mu je umrl že v zgodnji mladosti. Končal je kmetijsko šolo v Mariboru in nekaj časa delal doma na kmetiji, nato pa se je zaposlil kot lesni manipulant pri lesnem trgovcu v Podvelki. Leta 1940 mu je umrl brat, ki naj bi prevzel kmetijo, zato se je vrnil domov k materi. V letih 1941 do 1942 je bil v taborišču Lukenwald, leta 1944 pa se je pridružil partizanom in se boril do konca vojne. Po vojni si je ustvaril družino. Delal je doma na kmetiji, nekaj časa je imel tudi trgovino in gostilno.

Z lovstvom se je srečal v rani mladosti. Brat je imel še pred drugo svetovno vojno v zakupu občinsko lovišče Činžat. Leta 1946 je bil Pavel med 20-timi ustanovnimi člani LD Puščava. Ustanovni občni zbor je bil prav v njegovi gostilni na Činžatu. Član UO LD Puščava je bil od leta 1946 do 1952, ko se je LD Puščava združila z LD Lovrenc na Pohorju. Tudi v skupni LD, ki je prevzela ime LD Puščava, je bil član UO od leta 1952 do 1960. Bil je vodnik več lovskih psov in navdušen lovec na zajce, ki jih je bilo v tistih časih v naših gozdovih še na pretek. Tudi sicer je bil velik varuh narave in navdušen čebelar.

Trdo delo na kmetiji in častitljiva leta so Pavlu počasi načela zdravje. Od leta 2005 je bil zaradi oteženega gibanja nastanjen v Domu Danice Vogrinc v Mariboru, kjer se je tudi končala njegova življenjska pot.

Dragi Pavel, veliko si storil za našo LD in lovstvo nasploh, za kar se ti iskreno zahvaljujemo. Odšel si ravno v času, ko se v organizaciji lovstva pripravljajo spremembe. Morda na bolje, morda na slabše!? Tam, kamor si odšel ti, takih težav ni več. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

LD Puščava – T. G.

Prav v času, ko je v deželo prihajala zima, se je 29. 11. 2008 od nas poslovil naš častni član **Marko Lokar**, dr. vet. med. Izteklo se je dragoceno in ustvarjalno življenje odličnega veterinarja, lovca, funkcionarja in lovskega kinologa. Odšel je v večna lovišča, od koder ni vrnitve. Vsi, ki smo ga poznali, smo obnemeli ob boleči vesti, da se je ustavilo njegovo srce, da smo iz svojih vrst izgubili zavednega Slovence, dobrega lovskega tovariša.

Marko se je rodil 13. 2. 1927 v Ljubljani pod vznožjem Golovca. Njegova oče in mati sta bila oba lovca, tako da je že kot fantič intenzivno spoznaval divjad, naravo in lov. V

bližnjem lovišču, katerega zakupnik je bil njegov oče, je užil prve lovske radosti. Velikokrat nam je govoril o bogastvu takratnih lovišč z malo divjadjo, o lepota lova s ptičarji in na brakadah, o divjem petelinu, ki je takrat še živel na Golovcu ...

Burna vojna leta je preživel doma in kot zaveden Slovenec se je vključil v organiziran odpor. Po vojni, leta 1946, se je kot ustanovni član vključil v lovske vrste v LD Dobrunje in Želimlje. Kmalu potem je odšel na študij veterine v Zagreb, kjer je spoznal svojo življensko družico Rozi, s katero sta skupaj preživela dolga leta, vse do lanske smrti, ko jo je premagala huda bolezen. Lovci se velikokrat spominjamo njene gostoljubnosti, ko smo Marka obiskovali v Rutah, kamor sta tako rada zahajala; on zaradi lova, ona zaradi prelepe narave.

V LD Rob, ki se je pozneje ob združitvi s sosednjo LD Golo preimenovala v zdajšnjo LD Mokre, je vstopil daljnjega leta 1961. Od tistega leta pa do zdaj je Marko opravljal odgovorne funkcije: od blagajnika (1972 do 1974), gospodarja (1985 do 1989), pa vse do starešine LD (1969 do 1971 in od 1975 do 1979). Bil je tudi predsednik NO in predsednik DR. Za vloženi trud smo se mu lani skromno oddolžili s podelitvijo naziva častni član LD Mokre. V svojem razmišljanju in delovanju je vedno zagovarjal načelo, da sta na prvem mestu lovišče in pravilno gospodarjenje z divjadjo, na drugo mesto pa je postavljala iskrene, poštene medsebojne odnose ob hkratnem upoštevanju visoke ravni lovske kulture in etike. To so bila še tista lepa lovska leta, ko smo v lovišču načrtovali in gospodarili lovci, ko smo s premislekom iz lovišč pobirali le obresti in ko smo iskreno spoštovali našo divjad.

Obvladal je vse načine in oblike lova, najraje pa je imel skupne love in užival v večmem mraku ob skrivnostnem pričakovanju smrkaka. Skratka, Marko je bil lovec z dušo in telesom, saj je vse do zadnjega lovil z enakim žarom kot takrat, ko je začel. Mlajši lovci smo se veliko naučili od njega, saj nam je bil s svojim velikim znanjem vedno na voljo. Zato smo ga iskreno spoštovali in cenili. Velik ugled je užival tudi v vseh krajih in

vaseh v lovišču, vsak gospodar ga je z veseljem povabil v hišo, saj je marsikomu nesebično pomagal s svojim bogatim znanjem živnozdravnika.

Veliko je deloval tudi v okviru ZLD Ljubljana (član UO ZLD Ljubljana je bil od 1963 do 1965), organov LZS (član IO LZS od 1978 do 1986) in Kinološke zveze Slovenije, za kar je prejel vrsto najvišjih odlikovanj.

Kot strokovnjak svoje stroke je bil pionir na področju »pregledništva uplenjene divjadi«, saj je bil pobudnik, idejni vodja in glavni izvajalec tečajev za lovske preglednike in soavtor Pravilnika o lovskem pregledništvu.

V svojem dolgem in bogatem življenju je Marko Lokar za seboj pustil neizbrisen sled, ki nam bo ostal svetel zgled. Vsi, ki smo ga bolje poznali, bomo pogrčali njegovo nesebično delo v korist lovske organizacije, njegovo pošteno in preudarno besedo, ki je nemalokrat dala piko na i pri reševanju težav v LD, in pripravljenost pomagati vsakomur, ki je potreboval pomoč ali nasvet. Ponosni smo, da smo živeli z njim.

Dragi Marko, s teboj odhaja od nas del obdobja, ko je bilo življenje polnejše, bolj prijateljsko, tovariško, zlahtnejše. Tega dandanes marsikdo ne razume. Povezovala sta nas pristno lovsko tovarištvo in iskreno hojenje narediti nekaj v prid divjadi in lovišču.

Pogrešali te bomo na vseh lovskih pohodih, posvetih, skratka – vedno in povsod. Mirno počivaj na pokopališču med svojimi predniki in ob ljubljani ženi pod vznožjem Golovca, kjer si začel svoje lovsko življenje.

LD Mokre – J. M.

Lovska zveza Slovenije – B. K.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Jožef Curl, LD Lijak, * 31. 3. 1920, † 4. 2. 2009.
Alojz Gregorič, LD Lijak, * 28. 8. 1932, † 3. 2. 2009.
Anton Pupaher, LD Ruše, * 26. 9. 1938, † 30. 12. 2008.
Rudi Pavček, LD Brezovica, * 25. 3. 1915, † 9. 1. 2009.
Slavko Vidmar, LD Videm ob Ščavnici, * 18. 10. 1933, † 14. 1. 2009.
Mihael Zoran, LD Plešivca, Žužemberk, * 25. 9. 1935, † 15. 1. 2009.
Damjan Havdej, LD Solčava, * 25. 9. 1923, † 24. 12. 2008.
Anton Kunej, LD Mozirje, * 7. 1. 1938, † 29. 12. 2008.
Vlado Krajnc, LD Prebold, * 15. 11. 1926, † 10. 1. 2009.
Stanislav Zore, LD Lazina, * 1. 5. 1940, † 11. 8. 2008.
Pavel Karničnik, LD Puščava, * 22. 6. 1906, † 22. 12. 2008.

Drago Marušič, LD Krško, * 28. 1. 1957, † 26. 1. 2009.
Matija Benedičič, LD Jošt, Kranj, * 12. 2. 1957, † 19. 12. 2008.
Peter Fabiani, LD Jezero, Komen, * 3. 4. 1923, † 29. 1. 2009.
Vojko Gorjan, LD Tolmin, * 24. 6. 1945, † 8. 1. 2009.
Miro Rejc, LD Tolmin, * 22. 3. 1941, † 24. 1. 2009.
Anton Rauh, LD Banja Loka, Kostel, * 11. 12. 1934, † 14. 1. 2009.
Franc Kumin, LD Tišina, * 16. 6. 1946, † 17. 1. 2009.
Janez Janežič, LD Tomišelj, * 2. 1. 1935, † 4. 1. 2009.
Jože Smolič, LD Mirna, * 7. 1. 1934, † 17. 1. 2009.
Aleksander Mole, LD Mirna, * 20. 7. 1953, † 14. 1. 2009.

Umrlim časten spomin!

V Gornji Radgoni se bodo zbrali tudi lovski kinologi

V sklopu 6. Mednarodnega sejma lovstva, ribištva, turizma in aktivnosti v naravi, Lov 2009, ki bo od 17. do 19. aprila v Gornji Radgoni, se lovci - kinologi še posebno veselimo tega dogodka.

V soboto, 18. aprila, bo v sklopu sejma državna razstava lovskih psov vseh pasem, katere organizator bo **Lovsko-kinološko društvo Maribor** pod vodstvom znanega in kinološko vsestranske prizadevnega **Toneta Selinška**. Lovci - kinologi smo z velikim zadovoljstvom pozdravili pobudo organizatorja sejma, da poleg drugih aktivnostih v spremljajoči program vključijo tudi prikaz tiste dejavnosti lovstva, brez katere si ne znamo in ne smemo predstavljati etičnega lova, to so naši štirinožni prijatelji. Na razstavi bo na enem mestu mogoče videti pse, ki jih vodijo slovenski lovski kinologi. Pričakujemo, da bodo vse pasemske skupine imele na razstavi svoje predstavnike iz posameznih starostnih skupin. Razstava bo vsekakor zanimiva za nelovce, pa tudi za lovce, lovske pripravnike, kinološke sodnike in kinološke sodniške pripravnike. S takšno razstavo spodbujamo mlajše lovce, da se lažje odločajo za neko pasmo in vodenje lovskega psa. Prav tako lovski kinologiji dajemo ustrezno mesto in pozornost, ki si ju glede na svoje poslanstvo nedvomno tudi zasluži.

Miroslav Bauman

Istrski brak

Kinološka študija dr. Ivana Lovrenčiča

(Nadaljevanje)

4./ kot četrto pasmo navaja Bazzile korošce pod nazivom »Karntner Brandln« in pristavlja, da so podobni brakom tretje skupine. Kaj je privedlo ali bolje rečeno zavedlo nemške brakologe, da korošce ločijo od četverookev, ni prav lahko razumeti. Do zadnjega časa so se vendar smatrale prav pri korošču kot tipični pasemski znak žolte pike nad očmi in so prav zaradi tega znaka tega braka imenovali četverookeca. Laska v svoji spredaj navedeni razpravi poudarja, da sega ta znak v čase starih Indogermanov, ki opevajo četverooke pse kralja podzemlja Jame. Po mojem mnenju bi zgodovinskemu razvoju in sedanjemu položaju bolj ustrezalo, *četverooke izločiti iz tretje skupine in jih podrediti četrti skupini, to je koroščem, saj sta korošec in četverokec vendar eno in isto;*

5./ v peto skupino uvršča nemška kinologija štajerske pajntigerce (Steierische Peintinger). Že prej sem omenil, da so pajntigerci nastali iz hanoveranskega barvarja in resastega istrskega braka. To poudarja tudi prej omenjena druga izdaja Bazillejeve knjige, ki pravi doslovno:

»Štajerski pajntigerci, resasti, v nasprotju k prejšnjim, ker mešanica resastega belega ali belo rdečega istrijana in hanoveranskega barvarja. Ti resasti braki ustvarjajo nemškega vidrarja.«

Za pričujočo študijo o istrskih brakih je ta odstavek zaradi tega važen, ker oficialna nemška kinologija prvokrat omenja našega istrijana z njegovim pravim imenom. Da so ga Nemci že prej dobro poznali, sem že gori omenil, toda potiskali so ga na stran, ker ga niso smatrali za nemško pasmo. Besede »v nasprotju k prejšnjim« v Bazillejevi knjigi razumem tako, da se te besede nanašajo na odlakanost in da je hotel avtor s tem poudariti, da so vse štiri ostale pasme kratke dlake, v nasprotju s peto, s pajntigerci, ki so resasti. Res pa je, da moti beseda »ker mešanica...« in bi se pravilneje glasilo: »ki so mešanica...« Ako je hotel avtor izraziti nasprotje med pajntigerci in ostalimi prej naštetimi štirimi pasmami z ozirom na **p o r e k l o**, češ, da pontiger ni čist nemec, potem ni prav razumljivo, zakaj korošča šteje med nemce, ko je vendar nesporno, da je korošec, ali kakor ga mi imenujemo, alpski brak, razširjen po vsem Balkanu in po alpskih deželah in kot omenja Bazillejeva knjiga v začetku poglavja o nemških brakih doslovno opozarja:

»da je pojem nemški brak razumeti ožje, kakor če bi šlo za brake nemškega jezikovnega ozemlja«.

Pred priključitvijo Avstrije k Rajhu je nemška kinologija priznavala samo eno pasmo brakov, namreč vestfalce, enako kakor avstrijska samo avstrijce. V Bazillejevi prvi izdaji (1906) stoji doslovno:

»Imamo samo eno pasmo nemških brakov. Ostanke prejšnjih zvrsti te pasme: dobravski brak, skalni brak itd... se ne razlikujejo anatomske od glavne zvrsti (Hauptvarietät), ki danes še obstoji, od vestfalskega lesnega braka (Finentroper). Samo velikost se menja med različnimi plemeni, vendar ne bolj kakor med vestfalskimi lesnimi braki samimi. Stremiti je za psi od 51 do 53 cm plečne višine.«

Istega leta (1938), kakor je izšla druga izdaja Fr. Bazillejeve knjige, je izdala nemška kinološka organizacija »Fachshaft Bracke, Landesstelle Ostmark« knjižico Merkblatt No. 1, v kateri na strani 30 opisuje na kratko rojstvo pajntigercev. Avtorju tega opisa se je pri tem pripetila zelo težka pogrška kar se tiče naših istrijanov. Tu namreč stoji doslovno:

»C. Peintinger, imetnik rudnika in veleposestnik v Vordernbergu na Štajerskem, si je leta 1870 nabavil hanoveransko barvarko »Hello I«, ki jo je križal z izvrstnim istrskim plemenjakom. Ti so, kakor je znano, bele barve s črnimi (!) znaki po glavi in uhljih in so trde resaste dlake.«

Ko sem to čital, sem glasno vzkliknil: »Oho!« To je vendar vsakemu kinološkemu šolarčku znano, da sme imeti istrijan samo oranžno rumene lise in da je že senca črne ali črnikaste barve pri

istrijanu absolutno **i z k l j u č e n a**. Opozoril sem na to pogrško predsednika te organizacije vet. svetnika Otona Byloffa. Seveda mu je bil ta spodrssek zelo neljub in obljubil je, da to napako takoj popravi. Toda do zdaj poprave še ni. Ljubitelje naših istrijanov utegne zanimati, da vet. svetnik Byloff istrijana prav dobro pozna še izza svojih mlajših let, saj je prihajal večkrat v Ljubljano, v Istro in Dalmacijo in sva ravno o istrijanih mnogo kramljala. On je glavni rejec pajntigercev in jih skuša ohraniti s krvjo naših resastih istrijanov. Opozeke pa mu znani brakolog prof. Grunbauer, češ, da je ta pasma že med prvo svetovno vojno izginila, kar pa, kolikor jaz vem, ne bo držalo.

Foto: S. Ziebnik

Resasti istrski gonič

Prav tako živo se zanima za naše istrijane največji sedaj živeči nemški brakolog dr. phil. et med. Friderik Junglkaus pl. Willms-haide, ki je duša vsega nemškega kinološkega gibanja, v kolikor pridejo braki in lov z braki v poštev. Napisal je nešteto člankov o nemških, francoskih, holandskih in drugih brakih po nemških časopisih in izdal leta 1936 knjigo »Die Bracken«. V tej knjigi omenja na več mestih tudi naše istrijane in sicer s pravilnim imenom. Osebnost jih pa ne pozna, vsaj tako mi je pisal, ker naši braki niso prišli še na razstave v Nemčiji.

Da je istrski brak eden najstarejših in najplemenitejših brakov, Nemci sicer priznavajo, nimajo pa prave slike o njem. V kinološki enciklopediji, ki je izšla leta 1933 v redakciji Henrika Zimmermana z naslovom »Das Lexikon der Hundefreunde«, stoji doslovno:

»Istrianer, Name der Bracken in Istrien und Krain; sie sind weiss mit "Vieraugen" (s. Brandl), haben zuweilen auch rote Platten und kommen in kurz- und rauhaariger Varietät vor; letztgenannte diente zum Aufbau der Peintinger (s.d.) Bracken. Die Aufhebung der sog. Patrimonialherrschaften, die als Feudalsystem die Meutenhaltung gefordert hatten, war für die Rasse ebenso verderblich wie der letzte Krieg aber Dr. Lovrenčič (s.d.) ist die Rettung dieser Rasse zu denken, die zu den ältesten und anerkannt edelsten zählt».

Temu besedilu je dodana slika štirih gladkih istrskih brakov (Diana, Capo, Schwerin in Ilka) po. graščak J. B. Koslerja iz Orteneka. Slika je bila že prej objavljena v Sport-Blattu in jo je sprejel v svoje znamenito delo »Passe psov« grof H. von Bylandt. To velepučno delo je izšlo leta 1897 v drugi izdaji. Pisano je v štirih jezikih, v holandskem, nemškem, francoskem in angleškem jeziku in obsega 2150 slik in 1000 ilustracij. Za vsako pasmo so številnim slikam dodani tudi oficialni pasemski znaki v vseh štirih jezikih. V svoji skromnosti je grof Bylandt, rodoljub Holandec, častni predsednik nešteti kinoloških društev, holandsčino postavil na zadnje mesto. K temu delu se povrnem pozneje!

Opis istrskega braka, kakor ga vsebuje navedeni leksikon, pravi, da Nemci včasih mešajo korošča z istrijanom, ker bi sicer pisali, da je istrijan bel z žoltimi pikami nad očmi (Vieraugen) ali celo žigec (Brandl).

(Se nadaljuje.)

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 4/I, 20. 3., 20. 3.,
Milan Ferjančič,
Budanje 44, 5271 Vipava.
O: tuj plemenjak, m: 5/I, 23. 1.,
Ivan Fišer,
Slape 29/a, 2323 Ptujška Gora.
O: 5/I, m: 5/II, 15. 2.,
Ivan Kos,
Javorje 6/e,
2393 Črna na Koroškem.
O: 5/I, m: 5/II, 10. 1.,
Evgenij Cenar,
Dolenji Leskovec 6/a,
8280 Brestanica.

Istr. kdl. goniči (SLRGIk):

O: 5/I, m: 5/I, 23. 2.,
Damijan Peternel,
Kamberško 3, 5213 Kanal.
O: 5/I, m: 5/II, 15. 3.,
Alojz Mijatović,
Davča, 4228 Železniki.
O: 5/I, m: 5/I, 23. 3.,
Janez Petrič,
Na gmajni 2,
1315 Velike Lašče.

Istr. res. goniči (SLRGlr):

O: 5/I, m: 4/I, 19. 3.,
Janko Logar,
Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.

Posavski goniči (SLRGp):

O: 5/I, m: 5/I, 1. 3.,
Vinko Močnik,
Pot v Čelo 29, 5282 Cerkno.
O: 5/I, m: 4/I, 24. 3.,
Uroš Benda,
Neblo 25/c,
5212 Dobrovo v Brdih.

Brandel braki (SLRBbr):

O: 5/I, m: 5/I, 5. 3.,
Peter Premru,
Predjama 45/a, 6230 Postojna.

Baset houndi (SLRBH):

O: tuj plemenjak, m: 5/II, 27. 3.,
Branko Kopinč,
Kocbekova 9, 8250 Brežice.

Beagli (SLRBig):

O: 5/I, m: 5/I, 11. 3.,
Valter Bordon,
Bonini 1, 6000 Koper.
O: 5/II, m: 5/I, 12. 3.,
Jože Komočar,
Framska 4, 2000 Maribor.

Hanovski barvarji (SLRHb):

O: 5/II, m: 5/IIb, 8. 3.,
Drago Bitenc,
Rakitna 84/a, 1352 Preserje.
O: 5/II, m: 5/I, 22. 2.,
Zlatko Cmok,
Pečovje 4 /a, 3220 Štore.

Bavarski barvarji (SLRBb):

O: 5/I, m: 5/I, 24. 2.,
Slavko Legan,
Ajdovec 9, 8361 Dvor.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

jelenje-rdeči
O: 4/II, m: 5/I, 15. 3.,
Marko Urigelj,
Gradac 53, 8332 Gradac.
O: 5/I, m: 5/I, 15. 3.,
Ivan Hrastovec,
Prapreče 19/c, 3305 Vransko.
O: 5/I, m: 5/I, 9. 1.,
Vili Jakop,
Paka 4, 3205 Vitanje.

Nemški goniči (SLRNg):

O: 5/I, m: 5/I, 27. 1.,
Janko Logar,
Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.

Senžermenski ptičar (SLRB-SG):

O: tuj plemenjak,
m: 5/PZP-47, JZP-127, 5. 3.,
Vesna Bizjak,
Tesovnikova 23/b,
1000 Ljubljana.

Bretonski ptičarji (SLREB):

O: tuj plemenjak,
m: 5/PZP-49, 13. 3.,
Boris Čepar,
Cebejeva 2, 5270 Ajdovščina.

Nemški kdl. ptičarji (SLRNkp):

O: 5/AP1, FuW1, JE;
m: 5/PZP-53, JZP-188,
ŠPP-212-Ia, VD-83-I.c., 17. 3.,
Andreja Strajnar,
Glavarjeva 28, 1000 Ljubljana.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: tuj plemenjak, m: I/TPR, 4. 2.,
Benjamin Šinigoj,
Stritarjeva 15, 5294 Dornberk.

Labradorci (SLRLR):

O: tuj plemenjak,
m: I/TP-R, 22. 3.
Jože Velikonja
11/B, 5270 Ajdovščina.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Serci:
O: 5/I, m: 4/II, 17. 11. 08,
Boštjan Soklič,
Ljubno 18, 4244 Podnart.
O: I/I, m: I/II, 20. 1.,
Miran Petek,
Veronike Deseniške 7,
1330 Kočevje.
O: I/I, m: I/I, 25. 2.,
Vinko Otorepec,
Vrbnje 10, 3310 Zalec.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovška optika

Prodaj malo uporabljano **bok kombinirano** puško Brno ZH 301, kal. 12/7 x 57 R, s str. daljnogledom Zeiss in menjalnimi cevmi, kal. 12/12. Cena 800 €. Tel.: 041/671-081.

Kupim naprožilo za stari tip češke bokarice. Tel.: 051/641-760.

Prodaj polavtomatsko **pištolo** PO8 (Luger »kolenarica«), kal. 9 x 19 mm, in polavtomatsko pištolo Mauser C96, kal. 7,63 mm Mauser. Tel.: 040/770-433.

Prodaj risanico – prelamačo, kal. 5,6 x 50 R Mag., izdelek slovenskega puškarskega mojstra, s str. daljnogledom Swarovski 4 x 32. Tel.: 041/264-132.

Prodaj šibrenico – peteliniko (»dratenko«) z zaklepom Le-fauteux, kal. 16 – 16, in 740 mm dolgo cevjo, staro 120 let. Cena 350 €. Tel.: 031/487-115 ali (01) 365-14-87.

Prodaj Suhlovo tricevko, kal. 16 – 16/7 x 65 R, s kromiranimi cevmi in str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/312-137.

Prodaj boroveljsko risanico – repetirko, kal. 6,5 x 57, z montiranim str. daljnogledom Kahles Helia C 6 x 42, cev böhl-ler rasant; **spektiv** Nickel 15 x 60; **strelni daljnogled** Wild – 4 x 30, s Suhlovo montažo; **strelni daljnogled** Kahles H/4 x 60 s Suhlovo montažo in **letnike revije Lovce** od leta 1990 naprej. Tel.: 041/419-791.

Kupim risanico – repetirko ali risanico – prelamačo, kal. .222 Rem. Ponudbe sprejemam na tel. številko 041/512-921.

Prodaj boroveljsko bokarico, kal. 16/7 x 65 R, z menjalnimi cevmi 16/16, s strelnim daljnogledom Swarovski 6 x 42 (križ 4, Suhlova montaža), reliefno gravuro in vložno cevjo Krieghoff, kal. .22 Mag. Tel.: 051/335-900.

Prodaj odlično ohranjeno risanico CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss (Suhlova montaža), z ročno izdelanim kopitom. Cena po dogovoru. Tel.: 031/821-550.

Prodaj polavtomatsko pištolo Springfield, mod. Colt 1911 A1, kal. .45 ACP, z rezervno cevjo in tremi okvirji (cena 800 €); **polavtomatsko pištolo** Smith & Wesson, mod. 469-SW, kal. 9 x 19 mm, cena (250 €), odlično ohranjeni. Tel.: 031/390-702.

Ugodno prodaj revolver Ruger Vaquero, kal. .357 Mag.; **enocevno risanico – prelamačo** s str. daljnogledom znamke Baikal IZH – 18 MH, kal. .223 Rem.; **enocevno šibrenico** Baikal IZH – 18 EM, kal. 20/76 Mag., z rdečo piko Bushnell Trophy. Tel.: 031/727-278.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss 4 x 32. Cena 450 €; **šibrenico** Monte Carlo, kal. 16 – 16. Cena 150 €. Tel.: 031/841-440.

Prodaj Suhlovo tricevko, kal. 12 – 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom in **karabinko**, kal. .30 – 06, s str. daljnogledom. Tel.: 040/897-257.

Prodaj dobro ohranjeno Suhlovo **šibrenico**, kal. 12 – 12, z ejektorji in orehovim kopitom. Tel.: 041/620-862.

Prodaj malo uporabljane **menjalne šibrene cevi**, kal. 12/12, za CZ Tatra, mod. 548 – 15. Cena 350 €; **kupim** pa isti tip puške, kal. 12/7 x 65 R. Mogoča je menjava za dobro šibrenico (ne CZ!). Tel.: 041/264-663.

Prodaj karabinko CZ, kal. 7 x 64, z 52 cm dolgo cevjo, novim orehovim kopitom in montiranim str. daljnogledom Swarovski Nova 6 x 42 (Suhlova montaža). Puška je bila uporabljena samo eno sezono in je zelo natančna. Tel.: 040/354-590.

Prodaj risanico – repetirko Steyr Mannlicher, kal. .222 Rem., s str. daljnogledom Kahles 6 x 42 (Suhlova montaža) in **trap puško** Sabatti. Tel.: 041/331 323.

Prodaj šibrenico, kal. 16 – 16. Tel.: 041/807-528.

Prodaj 50 krogel (RWS TIG, teže 11,5 grama, kalibra 7 mm), malo uporabljeno **šibrenico** Crvena zastava M-75, kal. 12/12, in **menjalno cev** za češko kombinirko ZH, kal. 12/12. Tel.: 041/230-733.

Prodaj karabinko CZ, kal. 8 x 57, brez strelnega daljnogleda. Cena po dogovoru. Tel.: (02) 761-65-31.

Prodaj spektiv Optolyth 30 x 80, teža 1.600 g, star 10 let (skoraj neuporabljen), idealen za opazovanje gamsov. Cena 500 €. Tel.: (07) 818-01-09, od 8. do 9. in (od 17. do 21. ure).

Prodaj risanico – prelamačo Tikka Express, mod. 412 S, kal. .30 – 06. Puška je dobro ohranjena (cena 1000 €), brez optike; ali jo **zamenjam** za repetirko istega kalibra. Tel.: 041/224-431.

Prodaj naslednje orožje: **karabinke:** Sauer FN 90, kal. 47 x 64, s Swarovski 6 x 42; Steyer Mannlicher, kal. 30-06, z Zeiss 2,5 – 12 x 42; Mannlicher Schönouer 7 x 64 z Zeiss 6 x 42; Ruger II, kal. .308 Win., s Swarovski 6 x 42; Ruger (bločni zaklep), kal. 7 x 57; CZ Kragujevac, kal. 8 x 57 IS, z Wetzlar 6 x 42; švedska, kal. 6,5 x 55; CZ, kal. .222 Rem. Mag., optika 6 x 42, **PAP** Remington, mod. 750, kal. 308 Win.; **kombinirane puške:** tricevka Sauer & Sohn, kal. 16 – 16 /7 x 57 R, z Zeiss 6 x 42; bokarica Blaser express, kal. 9,3 x 74 R/9,3 x 74 R, s Swarovski 2,5 x 10 x 56; bokarica Suhl, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 12/12 z ejektorji in optiko Zeiss 8 x 56; bokarica A. Zoli, kal. 20 Mag./7 x 65 R, s Swarovski 6 x 42; bokarica A. Zoli, kal. 12/6,5 x 55, optika Zeiss 6 x 42; bokarica ZH Brno, kal. 12/7 x 57 R, z Zeiss 6 x 42; bokarica ZH Brno 12/

5,6 x 50 R Mag.; boroveljska bokarica, kal. 16/5,6 x 52 R, z Wetzlar 6 x 42; **šibrenice**: Brovning, kal. 12 – 12/70, trap; bok šibrenica SKB trap, trap Miroku; bok šibrenica Suhl, kal. 12 /12, en sprožilec; bok šibrenica ZH Brno, kal.12/12; šibrenica – brezpetelinka Suhl, kal. 12 – 12; ruska Bajkal IZ, kal. 12 – 12; **pištolo**: CZ Brno 75, kal. 9 x 19 mm; Jerico, Izrael, kal. 9 x 19 mm; Smith & Wesson, kal. 9 x 19 mm; Browning FN, kal. 9 x 19 mm; Walther P. P. Ulm, kal. 7,65 mm; Walther PPK Ulm, kal. 7,65 mm; Walther PPK, Ulm, kal. 9 mm – kratka; Walther PPS, kal. 9 x 19 mm; Avtomag II, Stainles, kal. .22 Win. Mag.; Ruger Mark II Hunter, kal. .22 LR; **revolverji**: Smith & Wesson, mod. 686, kal. .357 Mag. 4"; Smith & Wesson mod. 66, kal. .357 Mag.; Rossi, kal. .357 Mag., 6"; Smith & Wesson, kal. .38 Special. Tel.: 041/690-051, Majesn (od 9. do 12. in 15. do 19. ure).

Ugodno prodam malo uporabljene **menjalne cevi** kal. 16/16 za češko bokarico ZH. Tel.: 041/212-993.

Prodaj skoraj novo kombinirano puško Bettinsoli, kal. 20 Mag./308 Win., in **šibrenico** brezpetelinko, kal. 16 – 16. Tel.: (02) 671-92-52.

Prodaj potezno repetirno šibrenico Remington 870 Express Super Mag., kal. 12/90, z menjalnimi zadržkami in menjalno risano cevjo, kal. 12/76, opremljeno s hitrostrelnimi mehanskimi merki in namenjeno predvsem za streljanje z enovitimi izstrelki – »idealkami« (primerna je za lov na divje prašiče). Cena 1200 €. **Prodaj tudi pištolo** Walther PP, kal. 7,65 mm (cena 350 €). Tel.: 040/796-713.

Prodaj pištolo Star, kal. 9 x 19 mm (kopija Colta 1911), FN Browning HP 9 x 19 mm in Walther PPK 7,65 mm. Tel.: 041/500-200, popoldne.

Prodaj dobro ohranjeno češko bokarico, mod. ZH 324, kal. 16/7 x 57 R, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42. Tel.: 041/730-731.

Prodaj boroveljsko bok tricevko (Borovnik), kal. 16/6,5 x 57 R /22 WMR, s str. daljnogledom zeiss M3 – 12 X 54 (Suhlova montaža). Tel.: 041/727-881.

Prodaj polavtomatsko risanico Winchester, kal. .308 Win, s str. daljnogledom Swarovski 1,5 – 4 x 25; **boroveljsko bokarico**, kal. 16/7 x 65 R s str. daljnogledom Kahles 6 x 42 (Suhlova montaža); **bokarico** Zoli original, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 12/12; **risanico – repetirko** CZ, kal. .223 Rem, s str. daljnogledom Leupold 6 x 42; špansko **pištolo**, kal. 9 mm kratka, ter **str. daljnogled** Kahles 6 x 42. Tel.: 031/380-448.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 in rdečo piko Bushnell 1 x 28, ter **češko kombinirko**, kal. 7 x 57 R /12, s str. daljnogledom Zeiss 4 x 32. Tel.: 041/216-504.

Prodaj tricevko Merkel Suhl, kal. 12 – 12/7 x 65 R s str. daljnogledom Swarovski in **risanico** kal. .458 win. mag., s str. daljnogledom Kahles. Tel.: 041/628-988 ali (05) 677-98-50.

Prodaj risanico – repetirko Krico, kal. .243 s str. daljnogledom Recknagel 2,5 – 10 x 48 (zasučna montaža) in **repetirno risanico** M-98, kal. 6 mm BR Norma, tekmovalna cev s str. daljnogledom 8 – 32 (fiksna montaža Optilock). Tel.: 040/545-115.

Prodaj češko bokarico, kal. 16/7 x 57 R in menjalne cevi 16/16 in strelni daljnogled. Cena po dogovoru. Tel.: 040/651-692.

Prodaj kombinirano puško Finn Classic, kal. 9,3 x 74 R – 12/76. Tel.: 041/572-797.

Prodaj kombinirano puško Merkel Suhl, mod. BBF – B3, kal. 12 Mag. / 7 x 65 R, s str. daljnogledom Kahles 2,5 – 10 x 50 in osvetljeno piko (tovarniško originalna montaža). Tel.: 041/490-187.

Prodaj dobro ohranjeno češko bokarico s str. daljnogledom, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi. Cena je 600 €. Tel.: 031/696-163.

Prodaj kombinirano puško Brno, mod. 502.3, kal. 12/7 x 65 R. Cena 850 €. Tel.: 040/555-004.

Prodaj karabinko Sava Kranj, kal. 7 x 64, s kakovostnim ruskim str. daljnogledom 3 – 9 x 42 (Suhlova montaža). Cena 600 €. Tel.: 041/908-185.

Prodaj risanico – repetirko CZ, kal. .223, z montiranim str. daljnogledom Tasco 6 x 42 (cena 1000 €). Tel.: 031/788-628, popoldne.

Prodaj boroveljsko bokarico (izdelek L. Borovnika), kal. 16 (70) / .243 Win., s str. daljnogledom Zeiss (Suhlova montaža) in **risanico – repetirko** Sava Kranj, kal. .308 Win., s str. daljnogledom Hawke. Obe puški sta opremljeni z lepimi gravurami in odlično ohranjeni. Cena po dogovoru. Tel.: 031/395-410.

Lovski psi

11. decembra 2008 so bili poleženi mladiči nemških kratkodlakih ptičarjev, potomci odličnih, delovnih staršev. Mama: Bela (Lea-Hud Obrežki), odl. PZP-50, JZP-183, ŠPP-SM-206-I.a-CACIT, CACT-SLO, HD-A; Oče: Aki (Astra-Ir Obrežki), odl., IPO, ut. "C"-69 točk-db, Ch.J.-SLO, HR, Ch. HR, Int., HD-A. Mladiči bodo primerni za oddajo v drugi polovici februarja. Informacije in rezervacije: 041/285-939, Nataša Gederer.

Pričakujemo leglo nemških kratkodlakih ptičarjev (17. marca 2009). Mati: Irja Adin dom, odl., PZP-53 točk, JZP-188 točk, ŠPP-212 točk-I.a, državna tekma v vodnem delu - 83 točk-I.c., Ch. J. - SLO (3 X PRM), Ch. SLO (5 X CAC), 2 X CACIB, HD-A. Oče je mlad avstrijski plemenjak Urs von Göttlesbrunnerhof, odl., D 1, FuW - 312 točk - I. a, JE, HD - A, ED - 0, izhaja iz najboljših nemških in avstrijskih

delovnih linij, saj imata oba njegova starša opravljeno prestižno Kleemannovo preizkušnjo. Informacije in rezervacije: Andreja Strajnar, 041/484-242.

Za paritev imam posavskega goniča. Goni samo divje prašiče in jelenjad. Telesna ocena odlično, PNZ – I. ocena. Tel.: 051/399-431.

Za paritev imam na voljo slovaškega kopova (5, CAC Dolenjske, BOB, PNZ I. n.r. VP II/I, oster oblajač divjih prašičev ter dva brak-jazbečarja, jelenje rdeče barve (5, PNZ I. n.r., VP I/I), (5, CAC Dolenjske, PNZ KS, DT, I. n.r.), ki sta prav tako ostra oblajača divjih prašičev. Tel.: 041/956-139.

Prodaj mladiče pasme posavski gonič, leglo 16. 1. 2009. Oba starša sta odličnjaka z vzrejno oceno I/I; oče. Oče je uvožen plemenjak (CAC). Na izbiri so tudi mladiči pasme **nemški gonič** (leglo 27. 1. 2009), prav tako potomci odličnih staršev (mati, rez. CAC, oče uvožen plemenjak, izreden gonič in krvosledec (CAC, BOB). Tel.: (02) 884-46-33 ali 031/613-302.

Konec aprila bodo na voljo za oddajo **mladički gordon setrov** (škotski setri). Starši imajo opravljen izpit PP-A in so zelo dobri ptičarji. Tel.: 041/775-287 ali 041/328-151.

Prodaj nemškega prepeličarja – serca, starega 2,5 leta, z odlično telesno oceno in opravljenjo PNZ, I. n. r. Je odličen šarivec in gonič. Mogoče ga je

preskusiti v lovišču. Tel.: 041/279-082.

Prodaj leglo nemških prepeličarjev – svetlih sercev (brezcev), poleženih 27. 1. 2009, potomcev odličnih, delovnih staršev. Mati je odlična za lov na malo divjad, oče izreden »prašičar«. Za oddajo bodo primerni po 1. 4. Tel.: 041/470-393.

Za paritev imam primernega brak-jazbečarja, jelenje rdeče barve. Tel.: 040/398-497.

Prodaj mlade brak-jazbečarje (leglo 21. 1. 2009), potomce odličnih staršev in dobrih goničev divjih prašičev. Tel.: 041/469-136.

Kupim mladiča, nemškega prepeličarja (po možnosti brezca), potomca staršev, ki dobro gonijo divjega prašiča. **Za paritev iščem brak-jazbečarja**, dobrega prašičarja. Tel.: 031/890-173, Ivan.

Prodaj 16 mesecev starega erdelskega goniča (Erdelyi kopov), 5/I, PNZ I. n. r., odličnega na pogonih na divje prašiče in jelenjad. Tel.: 070/867-354.

Prodaj bavarsko barvarko, staro 8 mesecev. Tel.: (02) 823-54-81 ali 031/889-383.

Kupim nemškega lovskega terierja (mladega!) dobrih, delovnih staršev. Tel.: 041/692-040.

Prodaj leglo nemških ptičarjev – žimavcev (samo psičke), stari so 2 meseca. Roman Kapušin, tel.: 041/682-802.

V začetku marca pričakujemo prvo leglo **sanžermen-**

Lovska zveza Slovenije

razpisuje

TERMINE DRŽAVNIH STRELSKIH PRVENSTEV LZS V LETU 2009

6. junij	LOVSKA KOMBINACIJA
5. september	PRVENSTVO VETERANOV
12. september	BEŽEČI MERJASEC

Od organizatorja pričakujemo, da bo poskrbel, da bo tekmovanje potekalo tekoče, da bodo vsi rezultati razvidni tudi med tekmovanjem ter da bo razglasitev končnih rezultatov prvenstva najpozneje 30 minut po končanem tekmovanju.

Ponudbe za organizacijo prvenstev pošljite na naslov: LZS, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana, najpozneje do 15. aprila 2009.

Komisija za lovsko strelstvo

Ocenjevanje najmočnejših lovskih trofejev

Lovska zveza Slovenije bo v sklopu priprav na udeležbo na mednarodni razstavi lovstva v češkem mestu Lysa nad Labo (24. – 30. maja 2009) v sodelovanju s CIC »ad hoc« komisijo organizirala ocenjevanje najmočnejših, doslej še neocenjenih lovskih trofejev iz Slovenije (seveda tistih, ki izpolnjujejo pogoje za podelitev zlate medalje).

Interesenti lahko več informacij dobite na Lovski zvezi Slovenije (01) 24-10-910 – Gregor Bolčina.

skih ptičarjev v Sloveniji. Tel.: 041/370-599.

Sprejemam rezervacije za mlade nemške prepeličarje – serce, potomce odličnih staršev. O: 5/1 (na vzrejni preizkušnji dosegel najvišje število točk – 172, odličen za lov na divje prašiče). Mladiči bodo primerni za oddajo v začetku aprila. Tel.: 041/343-472, Darko.

Prodajam leglo posavskih goničev, poleženih 10. 1. 2009. Tel.: (04) 518-10-39 ali 031/468-571.

Prodajam izredno lepi psički, posavski gonički (5. 10. 2008) odličnih in delovno vrhunskih staršev. Obe že zelo lepo gonita (45 minut). Tel.: (07) 308-35-84.

Prodajam mlade nemške prepeličarje, vrhunskih staršev. Pes je tuj plemenjak in na dolgo goni prašiče (leglo 23. 1. 2009). Tel.: 041/657-838.

Prodajam vrhunsko leglo nemških prepeličarjev – sercev. Oče in mati sta razstavna psa, z več nazivi BOBB in CACIB, oba odlična in delovna psa, tudi v delu na divje prašiče in po KS. Tel.: 041/809-143 ali (03)571-75-95.

Na voljo za paritev imam vrhunskega brak-jazbečarja (jelenje rdeče barve). Telesna ocena in v delu je odlična. Tel.: 041/433-376.

Drugo

Prodajam fazane, jerebice in race. Tel.: 041/717-464.

Prodajam valilna jajca fazanov, jerebic in rac. Tel.: 041/717-464.

Prodajam komplet knjig Zlatorogove in Strokovne knjižnice LZS ter nekaj druge lovske literature. Tel.: (01) 256-34-33, zvečer.

Izdelujem lestence iz jelenjega rogovja. Tel.: 040/851-979.

Prodajam terensko vozilo LandRover Freelander 1,8 XEi SW, bencinar, letnik 1999, odlično ohranjen. Cena 6000 €. Tel.: 041/840-738.

Izdelam vam umetne valilnice za ptice duplarice, zimске ptičje krmilnice in pasti za lov polhov (več vrst). Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelam gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 51-41-181 ali 041/819-231, Basaj.

Izdelujem vse vrste visokih prež, tudi prostostoječe z izolacijo. Tel.: 031/419-537.

Prodajam novo avtomatsko krmilnico. Tel.: 041/785-656, Matjaž.

Prodajam ovratnico za šolanje psa (domet signala od 200

Upravni odbor LZS objavlja

RAZPIS za oblikovanje lovskočuvajske izkaznice in obrazcev za spričevalo za lovskega čuvaja ter spričevalo o opravljenem lovske izpitu.

Oblikovalske rešitve morajo biti oblikovane skladno s predpisano vsebino (http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/zakonodaja/2008/LOVSTVO/1_Pravilnik_o_organizaciji_lovske-cuvajske_sluzbe...doc; prilogi I. in II, ter http://www.uradni-list.si/files/RS_-2006-003-00073-OB~P001-0000.PDF), normami za uporabo državnih simbolov in celostno podobo LZS.

Rok za oddajo oblikovalskih predlogov v e-obliki (CD + odtis) je 15. 4. 2009.

Z avtorjem izbranega predloga (vsak naj doda tudi svoj naslov in telefonsko številko) bomo podpisali posebno avtorsko pogodbo.

do 1600 m) in »nevidne ograje«. Tel.: 070/309-558.

Prodajam terensko vozilo nissan terano 2,7 TD, 1994, prevoženih 206.000 km, registriran do marca 2010, dobro ohranjen. Tel.: 041/279-082.

Prodajam poljske (divje) zajce iz umetne vzreje. Zajci so stari 3 do 4 mesece, so cepljeni in prilagojeni za izpustitev v naravo ali oboro. Tel.: 040/503-781.

Kupim letnike revije Lovec od leta 1910 do 1927 in knjige Zlatorogove knjižnice. Tel.: 031/684-676.

Kupim kmetijo na samem, v Sloveniji, v kompleksu več kot 3 ha, za gojitev jelenjadi. Tel.: 041/352-555.

Lovski vici

NOVO
za vse 100 letnikov
in ljubiteljev lovstva

Samo 10 €
Mob. 041 657 450

MAREC						
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)		
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Ne	8:04	23:16	6:41	17:49	5:37	18:53
2. Po	8:32	---	6:39	17:50	5:35	18:54
3. To	9:10	0:32	6:37	17:51	5:33	18:56
4. Sr	9:59	1:46	6:35	17:53	5:31	18:57
5. Če	11:00	2:52	6:33	17:54	5:29	18:58
6. Pe	12:14	3:46	6:31	17:55	5:28	19:00
7. So	13:34	4:28	6:30	17:57	5:26	19:01
8. Ne	14:56	5:01	6:28	17:58	5:24	19:03
9. Po	16:17	5:28	6:26	18:00	5:22	19:04
10. To	17:35	5:50	6:24	18:01	5:20	19:05
11. Sr	18:51	6:10	6:22	18:02	5:18	19:07
12. Če	20:05	6:30	6:20	18:04	5:16	19:08
13. Pe	21:19	6:51	6:18	18:05	5:14	19:10
14. So	22:30	7:14	6:16	18:06	5:12	19:11
15. Ne	23:40	7:41	6:15	18:08	5:10	19:13
16. Po	---	8:13	6:13	18:09	5:08	19:14
17. To	0:44	8:54	6:11	18:10	5:06	19:15
18. Sr	1:41	9:42	6:09	18:12	5:04	19:17
19. Če	2:29	10:38	6:07	18:13	5:02	19:18
20. Pe	3:09	11:40	6:05	18:14	5:00	19:20
21. So	3:41	12:45	6:03	18:16	4:58	19:21
22. Ne	4:07	13:53	6:01	18:17	4:56	19:23
23. Po	4:28	15:01	5:59	18:18	4:54	19:24
24. To	4:48	16:09	5:57	18:20	4:52	19:25
25. Sr	5:07	17:19	5:55	18:21	4:50	19:27
26. Če	5:25	18:30	5:54	18:22	4:48	19:28
27. Pe	5:45	19:45	5:52	18:24	4:46	19:30
28. So	6:08	21:02	5:50	18:25	4:44	19:31
29. Ne	7:35	23:20	6:48	19:26	5:42	20:33
30. Po	8:11	---	6:46	19:28	5:40	20:34
31. To	8:57	0:36	6:44	19:29	5:38	20:36

* Poletni čas se začne 29. marca in konča 25. oktobra

IZDELAVA LOVSKEH OBLEK (KROJEV) IN KLOBUKOV PO MERI, KAKOVOSTNO IN PO ZELO UGODNI CENI! PREPRIČATE SE SAMI!

KROJAŠTVO PEČOLER, s. p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055
kontaktni naslov: joze.pecoler@gmail.com

Hubertus Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA
3-dnevni program bivanja in lova z vključenim odstrelom
TREH SRNJAKOV
1.290 €

3-dnevni program bivanja in lova z vključenim odstrelom
DVEH SRNJAKOV
990 €
Začetek lova 16. aprila.

KIRGIZIJA
12-DNEVNI »ALL-INCLUSIVE« PROGRAM LOVA
z vključenim poletom, prevozi, bivanjem in hrano, lovom in odstrelom
SIBIRSKEGA KOZOROGA
4.950 €

RUSIJA – KURGAN
8-DNEVNI »ALL-INCLUSIVE« PROGRAM LOVA
z vključenim poletom, prevozi, bivanjem in hrano, lovom na prvovrstnih lovnih območjih ter z odstrelom
SIBIRSKEGA SRNJAKA
3.690 €

STRELNI DALJNOGLEDI ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

NE 8x44 IR 164,00 €
NE 1,5-8x44 IR 188,00 €
NE 3,5-10x50 IR 224,00 €

Informacije in naročila BELUGA, d.o.o., Ljubljana; Tel./01 25 10 880 ali 041 72 60 11

TEHNOOPTIKA SMOLNIKAR d.o.o.

TRGOVINA IN SERVIS

Brnčičeva ulica 13
1231 Ljubljana-Črnuče
tel. +faks: 01 426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

Nikon
ZEISS
SWAROVSKI OPTIK
BRESSER

PRESELJILI SMO SE

molex
LOVSKA OBLAČILA

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrave 1
Telefon: 00 386 (01) 562 13 10
040/524-355

Polnilna svetilka Maglite RX4019E

MAGLITE 128,50 €
www.maglite.si *poštnino plačamo mi*

3DIM
3 DIM, d.o.o., Zaloška 269, 1000 Ljubljana
041 691 819 | info@3dim.si | www.3dim.eu

Na lov na velikega petelina v Rusijo!

Termin potovanja v našem spremstvu je od 10. do 16. aprila. Program vključuje letalski prevoz iz Ljubljane, rusko vizo, 5 dni lova, bivanje in hrano v lovišču ter odstrel enega velikega petelina za ceno 2.200 €. Doslej 100 % uspeh. Dodatni odstrel: ruševac 290 €, ključač pa je brezplačen.

Zagotovljen uspeh: če ne pridete do strela na velikega petelina, vam vrnemo 500 €!

Še je čas za rezervacijo lovov v Kanadi v najboljših terminih:
črni medved (Nova Fundlandija): 4.200 € za 11-dnevni »all inclusive« program s 6 dnevi lova, odstrelom 2 baribalov po lastni izbiri; ne glede na trofejno vrednost. Vključeni so vsi prevozi ter nočitve na poti. Skupinsko potovanje in lov v našem spremstvu: 28. 6. do 8. 7. 2009;
črni medved in karibu v času selitve, ki ju uspešno lovimo že od leta 1994 v tundri ob reki George River. 11-dnevno potovanje s 6-dnevnim lovom za 5.395 €, vključno z letalskim prevozom iz Ljubljane, bivanjem in hrano v lovišču ter odstrelom dveh karibuev in enega baribala. Termin potovanja naše skupine je 8. do 18. september 2009 (lov 10. do 16. september).

Safari v Južnoafriški republiki:
– Karoo: 5 dni lova ter odstrel štirih glav divjadi. Odhod skupine v spremstvu PASAT-a bo 1. maja. Cena 4.800 € vključuje vse stroške potovanja, lova, bivanja ter odstrelav (gnu, blesbok, springbok, riedbok).
– Thabazimbi: 7 dni v lovišču s 5 dnevi lova. Vsi prevozi, viza, bivanje s polnim penzionom ter odstrel 3 merjascev bradavičarke za 3.400 €. Dodatni odstrel so po ceniku.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

izvrstna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA: 270,00 €

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
Naročila in informacije: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

VIKING
Challenging the Laws of Nature since 1920

**šport
MOJCA**

T: 02 82 150 31
E: mojca.sport@ko-mo.si
Na Šancah 2
2390 Ravne na Koroškem

**Pri nas vemo,
kaj lovci potrebujejo!**

JORDAN

4x4+reduktor

SUZUKI Avtohiša Jordan - Škofljica • 01/366 63 48 • www.avtohiša-jordan.si

AŠ

Puškarnstvo Špendal, d.o.o.
Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana
Gsm: 041 399 307
E-naslov: puskarstvo@siol.net

PRODAJA VRHUNSKIH ARTIKLOV:

Puškarnstvo ŠPENDAL **leica** **Blaser** **ZEISS**
SWAROVSKI OPTIK **CHEVALIER** **SAUER**

in druge opreme ...

KROJASTVO

ROŽMAN

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
hubertus
plašče
in pelerine
izdelujemo
po meri.

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastavljivost
- 10-letna garancija
- cena: 210,00 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

interclass
cars
servis in prodaja vozil

Gorjupova 1, Ljubljana - Vič
(0)1 2000 940, 031 634 000
www.interclasscars.si

MAZDA
VOLVO

Ugodnosti za
člane LD.

...LOV NA KRILIH ŠNEFA
www.snef.si

LOVSKA OBLAČILA "ŠNEF"
LOVSKA OBUTEV
OPTIKA
ORGANIZACIJA LOVA

Tel.: 070 41 41 41 - Marko, 070 41 41 42 - Jani
info@snef.si

PREDSTAVIMO SE VAM TUDI V VAŠI LOVSKI DRUŽINI

Nalivna peresa & rolerji izdelani iz rogovja

- možnost izdelave iz vašega materiala
- izdelava pisal ter šahovskih figur iz različnih vrst lesa
- več slik na www.noj.si

Noj, d.o.o., Vnanje Gorice
Pot k čuvajnici 34, Brezovica
tel.: 01 363 42 00 // 041 543 292

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42
RD 30
RD 30H
RD 25H

Optična pika 2. generacije
Povprečna

dolžina: 82 mm, teža: 115 g,
4 velikosti merilne pike, 7 jakosti osvetlitve, ugodna cena:
120,00 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

Novo
V Sloveniji

FENIX

- * povsem novi model žarometov
- * največja izhodna moč 220 lumnov
- * dva modela s 6 izhodnimi tipi svetlobe
- * digitalno uravnan izhod
- * posebno zasnovan model

Prodaja Vipotnik
Jezdarska 6
2000 Maribor
tel.: 00386 2 300 00 30
e-naslov: andrej.vipotnik@amis.net
www.vipotnik-sp.si

MEDO šport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

Cesta Toneta Kralja 2, Grosuplje, tel.: 01/ 787 37 01
(Obrtna cona pod Slivniškim hribom)

Titan
Swarovski
MERCURY
Gladus
Sabatti
Zastava
Pajk klobuki

AKCIJE KREDITI POPUSTI
9mm 390 €

LOVSKI TEKSTIL
RUGER
ALFA

Titan puške + montaža + optika -10%

- puške, pištole, revolverji
- strelivo - Sellier&Bellot, RWS, Geko, Norma, Fiocchi
- vse vrste lovskega tekstila in pokrival PAJK
- strelni daljnogledi, dvogledi ...

Odprto od ponedeljka do petka
od 8. do 12. in od 13. do 17.; sobota od 9. do 11.30

www.biros.si

